

IESUS en de ZIEL.

Treckt mij, wij sullen u na lopen. Cant. 1.

J. Luyken invent et fecit.

JESUS en de ZIEL.

Een

Geestelycke spiegel voor 't gemoed.

Bestaande uyt veertig aangename en stichtelyke

SINNE-BEELDEN.

Vervat in

DRIE DEELEN.

Den sesden Druk, vermeerdert, met een breder aanhangsel van 't Ewige Vaderland, en desselfs Vreugde.

Treckt my na u, uyt myn selven, en uyt alle Creaturen, warelyk, vierig, sachtelyk ende louter; soo sullen wy sachjes en onvermoeit loopen, in den aldersoetste roock uwer Salven, en niet aflaten tot dat wy die edele reuck, welcke Christus is, met vergaderdē krachten in de inwendigheyt onse Geestes, vry genieten en smaken.

t'AMSTERDAM,
By de Weduwe PIETER ARENTSZ. in de Beursstraat, in de drie Raapen. 1696.

KORT BERICHT

aan den

L E S E R.

NIemant, die in het Hof dezer Zinnebeelden komt, dencke, dat al dese Bloempjes uyt onze eygen Grondt gewassen zyn : de meeste, die het hoogste van verruw en het schoonste van reuk zyn, hebben wy gelezen uyt de Hoven der Hoogwaardige vrinden Godts ; die gekomen zyn tot het schouwende en vereenigde leven, en hier geplant, tot een verlustiging des Geestes.

Daar zyn'er vele, uyt een hoog-edelen Grondt gesproten, die zeer soeten Honig in haar hebben, voor het hongerigh Gemoed, dat als een Honig-bytjen sich niet alleen in de cierlyckheyt der bloemen vermaakt, maar zyn nodig voedsel daar uyt haalt.

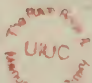
Daar synder om de Ziele uyt den slaap der Sonden op te wecken ; andere om de Ziele te verquicken in hare verslagenheyt, angst en aanvechtinge ; andere om haar op den Oorspronk aller schoonheden te doen verlieven. Sommege ruycken van dierbare waarheyt ; Sommege van Liefde, sommege locken de Ziel tot de vereeniging met Godt : Ook synder die met haar edele Reuck en veruw ons vertoonen een weynigjen van 't vreugden ryke Paradys ; een ewige lust-gaarde der Engelen en salige Zielen.

In dezen Rozen-Hof ſiet gy meeſt doorgaans JESUS *en de* ZIEL; *in prent uytgebeelt, maar den beſchouwer, moet ſich onder 't leſen (wanneerder van de Ewige Godheyt geſproken word) nooyt verbeelden dat wy met deſe prent verbeelding iets anders meenen als alleen de corporlyke beeldelycke Menſcheyt Chriſti, in zyne aangenomen Knechtelycke geſtalte, ſoo als hy hier op Aarden, by ons* Menſchen, *heeft gewandelt, ſichtelyk en taſtelyk, voor de uyterlyke Oogen en Handen. Want na zyn Ewige Godtheyt en magh noch kan hy niet uytgebeelt worden.*

*En gelyck ick boven geſegt heb, indien ghy hier wat hooghs vindt, gelyck'er in der waarheyt aan ſommige plaatſen wat hoogs is, ſo een meent niet dat ick het ſelver ervaren heb. O neen! Maar ick neem het met vreugde voor dierbaare waarheyt aan, en begere dat het in my, en in alle Menſchen wezentlyck mach volbracht worden: En dat wy ſelve, na den inwendigen grondt, mogen worden tot een cierlyken Hof, beſet met veel'erhande welruykende Kruyden en Bloemen; geſuyvert van alle ſtekende Diſtels, en Doornen, op dat hy die onder de Lelyen weydet, (*JESUS *gebenedyd in der eeuwigheyt,) luſt heeft, om by ons, en in ons te woonen.*

Indien wy beſpeuren dat dit werckjen aangenaam is, ſo menen wy, met de toelatinge des Heeren, noch een ander voort te brengen.

J. LUYKEN.

VOOR-

VOOR-SANGH.

KEer weer! keer weer! ô afgeweken Ziele!
So ver van Huys, verdwaalt in een woestyn;
Daar 't loos bedrogh u na gaat op de hielen,
En brait een net van weelde en schoone schyn.
Gelyk in 't woudt een vogelaer gaat dwalen
Op 't Duyfjen loert, bedriegelyk fluyt en vleyt,
Om 't lôze Net haar over 't hooft te halen;
O arme Ziel! zoo wordt ghy ook verleyt.
Van uur tot uur komt ghy d'ellende nader;
Wat heeft u zo betovert in 't verstandt,
Dat ghy niet denckt aan Godt, uw waarde Vaader,
En 't *Paradys*, uw rechte vaderlandt?
Hoort ghy hier t'huys in dit ellendig leven?
Bedenck u recht, of ghy u niet bevindt
Te zyn een ballingh, uyt goedt en landt verdreven:
Doet d'oogen op, en zyt niet langer blindt.
Wat zyt ghy dol, om in 't verderf te lopen?
Uw Bruydegom, de schoonste die daar leeft,
Roept u tot hem, met by zyn arme open:
Het haagt hem niet dat ghy dus dwaalt en sweeft:
Hy had u lief, en tot zyn Bruydt verkooren:
Hy kocht u vry; maar niet met werelts goedt:
Een hoger prys was tot uw heyl beschoren:
Hy gaaf voor u, soo mild zyn eygen bloedt.
Is dat geringh? Kan dit u wil niet trecken?
Kan dese Liefde, in u verkoude Hart,
Geen vlam, noch vonck van weder-liefde wecken?
Wat leed hy niet om uwent wil al smart!
Die sulck een Lief, en Bruydegom, ja Koning,
Gebeuren mach, sou die so slecht en snoodt
In eeuwigheyt gaan dolen sonder kroning,
Als een Slavin? Dat jammer was te groot.
Noch is het tyd om wederom te keeren.
Weest niet versaagt, of yemandt tot u spreekt:

Meent ghy dat Godt, u nu noch ſal begeren,
Daar gy ſoo diep in ongetrouheyt ſteckt;
Weeſt niet verſaagt. Haat ghy uw oude leven:
Begeert ghy hem, hy kan u niet ontgaan;
Hy ſal u ſchult vergeten en vergeven,
En nemen u voor zyne Bruyt weer aan.
Hy heeft u Lief, ô Ziel, en ſal u trouwen.
Ghy kryght een kroon, en wordt een Coningin,
Men ſal'er langh, ja eeuwigh Bruyloft houwen.
Wat ſloft ghy noch op ſulck een groot gewin!
In 't Paradys is 't ſchoonder als op Aarde;
Daar gaat en ſtaat de ſchoone Serafijn,
En vlecht een krans uyt deſe Rooſe gaarde,
Dat ſal een kroon op zyne ſchedel ſyn.
Dat Rooſe root ſtaat ſchoon by goude haaren,
Om 't aangeſicht, ſoo vrind'lyk en ſoo ſoet,
Als of den dag daar uyt ſcheen op te klaren,
Dan looft hy Godt, met kracht uyt zyn gemoet.
Soo ſchoon, ô Ziel, ſoo ſchoon zyn u geſpelen,
Wanneer ghy komt in 't rechte vaderlant.
Hoe ſou ons niet het aartſe ſchoon vervelen?
Hoe ſouden wy 't niet ſetten aan een kant?
Keer weer! keer weer! ô afgeweken Ziele!
Soo ver van huys, verdwaalt in een woeſtyn,
Daar 't loos bedrogh u na gaat op de hielen,
Waar van het eynd de Doot en Hel ſou zyn.

JESUS

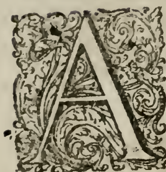
JESUS en de ZIEL.

HET EERSTE DEEL.

De Ziele door den trek des Vaders op geweckt ter bekeringe, gaat ſonder ommeſien, met rechten ernſt, uyt de wereldt en uyt haar ſelven, om te komen in Godt, haar eerſten oorſpronck en rechte Vaderland.

[*Soo waarachtigh als*] *ick leve*, *ſpreeckt de Heere Heere*, *Soo ick luſt hebbe in den doodt des Godtlooſen*! *maar daar in* [*hebbe ick luſt*] *dat de Godlooſe ſich bekeere van zynen wegh*, *ende leve* : *Bekeeret u van uw booſe wegen*; *want waerom ſoudet ghy ſterven*, *ô huys Iſraels*? Ezech. 33. vers 11.

De Ziele door den treck des VADERS *op gewekt.*

Lgeeft sich hier so mildt in desen lande,
Voor 't uyterlyke levens vier,
Een overvloet om sorgeloos te branden,
En vlees en bloed, dat grove dier,
Syn aartse lust, den vollen toom te geven;
Noch voel ick vaak, in myn gemoet,
Een vonkent vuur, een diep verborgen leven,
Dat hongert naar een hooger goet;
En spreekt: Wy syn niet t'huys op dese aarde;
My dorstet na myn Vaderlant,
En Vader, die my uyt syn wesen baarde,
Waar tegen sich den Esel kant:
Noch tyds genoeg; wegh al te diepe sorgen:
Volbrengt noch dese laatste lust.
Dit dryft het Vlees, van d'een tot d'and're morgen
En set den Geest in valse rust.
Nu langer niet. Nu is het tyd van waken,
Eer dat de Ziel een Distel wert,
En nimmer tot genade meer mag raken.
O Heer geeft my een ander hert.

Goddelyck Antwoort.

H*Eden indien ghy zyne stemme hooret, so en verhardet uwe herten niet.* Hebreen 3. vers 15.

De Goddeloose verlate synen wegh, ende de ongerechtige Man zyne gedachten: en hy bekeere sich tot den Heere, soo sal hy hem syner ontfermen. Isaia 55. vers 7.

Ick

Ick sal opstaan ende tot mynen Vader gaan, ende ick sal tot hem seggen, Vader, ick hebbe gesondigt. Luc. 15. vers 18.

O Godt, zyt my Sondaar genadigh. Luce. 18. vers. 13.

Op

Op het I. Sinnebeeldt.

Van den treck des Vaders; en hoe de mensche die moet volgen.

WAnneer den mensch eenen diep verborgen wille in sich vindt, die daar gaarn woude tot Godts genaden sich wenden, soo hy maar konde, soo wete hy, dat die selve Wille dat ingelyfde, en in 't Paradys na de begane sonden ingesproken Woort Godts zy: dat hem dan noch den Godt JEHOVA, als den Vader, tot Christo treckt. Want in onse eygenheyt hebben wy genen wille meer tot gehoorsaamheyt.

Maar dien selve treck des Vaders, als die ingelyfde, in gesproken genade treckt alle menschen, oock den allergoddeloosten, wanneer hy niet gansch een Distel is, en den treck eenen oogenblick stil staan wil van syne valsche werckingh.

Dat alsoo geen mensch oorsaack heeft om aan Godts genade te twyffelen, soo hy in sich eene begeerte vint om sich noch eenmaal te bekeeren.

Die selve spare het genen oogenblick meer, gelyck geschreven staat: Heden wanneer ghy de stemme des Heeren hoort, so verhart uwe harten niet.

Want die begeerte, om sich eenmaal te bekeeren, is Godts stemme in den mensche, dewelcke de Duyvel, met zyne ingevoerde Beelden, bedeckt en ophoudt, dat het van den eenen dagh en het eene jaar tot het and're op geschoven wort, tot eyndeling de Ziele een Distel werd, en die genade niet meer bereycken kan.

Siet toe, verstopt u w gemoedt en verstant niet. Wanneer u w gemoed spreeckt: Keer omme, doet dit quaat niet, soo weet dat ghy van de wysheyt Godts geroepen word: keert haastigh omme, en denckt waar ghy t'huys zyt,

zyt, in welcken ſwaren dienſthuyſe uw Ziele gevangen leyt, en vorſt naar uw Vaderlandt, daar uwe Ziele uytgewandelt is, en daar heen zy weder behoorden te gaan.

O Ziele! ô eeuwige creatuur, neemt toch den tyd der genade waar, terwyl u de deure open ſtaat. Siet een ſtemme roept u uyt den ſlaap; richt u op, vryft den vaack uyt u oogen, en ſiet dat de Sonne eerlange ſal onder gaan, daar ghy hier in 't open veldt noch ſoo verre van huys zyt. Springt op u benen, en ſtapt haeſtigh, ſonder omme kyken voort, eer u de eeuwige nacht overvalt, want de Sonne der goddelycke genade ſoude u niet weer op gaan, en ghy ſoudt eeuwig in de nare duyſternis gaan waren. Dat was al te grooten jammer! eeuwig van licht, van vreughd, van Vader en Vaderlandt berooft te zyn. Wat is toch de weelde en welluſt deſer wereld? als een ſchaduw gaatſe voor by, als een roock en dampt verdwynt zy, en laat haar lief hebbers niet over, als een knagende worm in 't gemoedt, alles moeten zy hier laten: maar dien ſchat nemen zy me in de eeuwigheydt. Om een oogenblick geringe vreughd wordt een eeuwigh Coninckryck verſuymt. Godt behoede ons voor ſulck een dwaasheyt.

De Ziele ſet ſich tegen Vleeſch en Bloedt.

SOud ghy my dan ſoo gantſch en gaar begeven
  Myn halsvrindin ? ô Ziel! en roven my
Myn hoogſte goedt, myn weeligh ſpelent leven,
  En voeren in een diepe ſlaverny ?
Soud ghy uw vrint, uw naaſte hals vrint ſchenden ?
  En maken tot een yders ſmaat en ſpot,
En werpen in veel jammer en elenden ;
  Bedenckt u recht, kan dat beſtaan voor Godt ?
Soo ſpreekt het Vleeſch , den ouden menſch der ſonden.
  Hoor, wat ick hem voor eenen antwoort geef;
't Is beter dat ghy tydlyck wort gebonden,
  Als dat ghy my in eeuwige banden dreef:
Ghy ſyt een ſchalck en ſpint my maar elende :
  Ghy meent uw buyck , en doet gelyck een beeſt ;
En komt ghy dan aan uw beſtoken ende,
  Wyl ghy u grondt hebt in der Sterren Geeſt,
Soo breeckt ghy af, en laet my hene varen;
  Schynt dan Gods licht niet in myn Zielen vuur ;
Soo moet ick wel in 't eeuwig duyſter waren,
  Wyl ick ontſpringe uyt d'eeuwige natuur:
Daerom, ô gaſt! my is de wacht bevoolen ;
  Ghy ſtuyſt tot niet, ick ben een eeuwigh Bant,
Het luſt my niet in eeuwigheyt te doolen,
  Ick ſoeck myn ruſt in 't eeuwigh Vaderlandt.

Goddelyk Antwoordt.

D*Oodet dan uwe leden die op de Aarde zyn.* Col. 3. vers. 5.

Indien uwe rechterhandt u ergert , houdtſe af , ende werptſe van u. Matth. 5, vers. 30.

Het

Het Vleeſch begeert tegen den Geeſt en de Geeſt tegen het Vleeſch: en deſe ſtaan tegen malkanderen. Gal. 5. vers 17.

Op het II. Sinnebeeldt.

Van den ſtrÿd tuſſchen Geeſt en Vleeſch.

DEn ouden Adam ſpreeckt: ô arme Ziele! waarom ſoeckt ghy niet des wereldts gunſt en vrindſchap! waarom tracht ghy niet na tydelyke eere, na welluſt en ryckdom, op dat het u in deſe wereldt welga? waarom maakt gy u tot een dwaas der wereldt, en zyt yders eens Uyl en voetveegh! waarom laat ghy u van deſe verachten, welcke minder zyn, en weten als ghy? kond ghy oock niet met de geveynſden daar heen draven, ſo waart ghy lief en u geſchiede geen leet; ghy waart uws lyfs en goedts ſekerder, als op dezen wegh, daar ghy maar des werelts Uyl en Geck zyt.

Maar de WYSHEYT Godts ſpreeckt: Ghy myn lieve Ziele die ick uytverkoren heb, gaat met my, ick ben niet van deſe wereldt, ick wil u uyt deſe werelt voeren in myn Ryck, daar is louter ſachte ruſte en welvaren; daar is in myn rycke louter vreugde, eere en heerlyckheyt: daar is geen Dryver in: ick wil u verçieren met Godts heerlyckheyt, en u aantrecken myn ſchoon çieraadt: ick wil u tot een Heere maken in den Hemel, en tot een richter over deſe werelt: ghy ſult helpen oordeelen den Dryver in zyne boosheyt: hy ſal leggen tot een ſchabel uwer voeten: hy ſal ſynen mondt niet op doen tegen u, maar ſal eeuwigh vergrendelt zyn in ſynen grimmigen toorn: ghy ſult eeten van myne tafel: daar ſal gheen miſgunſt ofte gebreck zyn: myne vrucht is ſoeter en lieffelycker als de vrucht deſer wereldt, ghy hebt daar nooit weedom van. Al u doen ſal zyn vrindelick lachen, en lieflyck ſpreken: voor u ſal verſchynen louter ootmoedigheyt in groote liefde. Uw geſpelen zyn toen ſoo ſchoon, ghy ſult aan allen vreughde heb-

ben:

ben: Waerom acht gy dat verbrekelyke leven? Gy zult ingaen, in een onverbrekelyk, dat eeuwig duurt.

So u dan groote eere voor uwe smaet ontmoet, waerom treurt gy? Ryst uyt als een blom uyt'er aerden uyt u Dier. *

Dat wilde Dier spreekt tot de Ziele: Ik ben evenwel uw Dier, en in my zyt gy gebooren; waer ick niet gewasschen, soo waert gy ook niet. Maer de Ziele antwoort, Hoor, myn Dier, ik ben groter als gy daer gy sout worden, waer ick u werckmeester: myne hoogste krachten zyn uyt den wortel der eeuwigheyt; maer gy zyt van dese werelt, en verbreekt, doch ick leve in myne † Wel eeuwig, daerom ben ick veel edeler als gy. Gy leeft in een grimmigen Wel, maer ick wil myn grimmige Wel in 't licht, in die eeuwige vreugde setten. Myn werken staen in kracht; en uwe blyven in de figuur. So ik eens van u ontslagen worde, so neem ick u niet weder tot myn Dier aen; maer myne nieuwe lyf het welke ick in u bare, in uwen diepsten wortel des heiligen Elements. Ick wil uwe ruwe uytgeboorte der vier Elementen niet meer hebben, de doodt verslindt u: Maer ick groene met myn nieu lyf uyt u, als een bloem uyt zyne wortel: Ick wil u vergeten: want Gods heerlykheyt, die u met de aerde vervloeckten, heeft myne wortel in synen Sone weder ingelyft, ende myn lyf wast in 't heilige Element voor Godt; daerom zyt gy maer myn wildt dier, dat my alhier krenckt en plaegt, op welck den Duyvel rydt als op zyn vervloeckt paert. En of u de werelt bespot, dat acht ik niet, sy doet het om myn ent wille, sy kan my toch niet zien, en kent my ook niet; waerom is sy dan alſo dol? sy kan my niet vermoorden, want ik ben niet in haer.

* Vlees en bloedt den ouden mensch. † Levens Welbron.

De Ziel betracht den Schepper uyt de Schepselen.

Ick ſach de ſchoonheit, en de ſoetheyt aller dingen,
En ſprack: wat ſyt gy ſchoon! Toen hoorden myn gemoet:
Dat zyn wy oock; maer hy van wien wy 't al ontfingen,
Is duyſentmael ſo ſchoon, en duyſentmael ſo ſoet;
En dat zyt gy, myn Lief, ſoud ik u niet begeeren!
Is hier een Lely-bladt, op aerd, ſo blanck en fijn!
Wat moet, ô eeuwig Goet, ô aller dingen Heere,
Wat moet de witheyt van uw ſuyverheyt dan zyn!
Is 't *Purper* ook ſo ſchoon der Roſen, die hier bloeyen,
Bedaut met Peerlen, als de Morgen-ſon haer groet;
Hoe moet het Purper van uw Majeſteyt dan gloeyen!
Ruyckt hier een Violet ſo lieflyk en ſo ſoet;
Als 't Weſte windjen door de Hoven ſacht gaet weyden,
So ick het menigmael by koelen morgen vont,
Wat moet ſich dan een reuk door 't Paradys verſpreiden,
So lieflyk vloeyende uyt uw vrindelyke mondt!
Is hier de Son, gelyk een Bruydegom gereſen,
So ſchoon, en blinckende op het hoogſte van den dag?
Wat moet uw aengeſicht dan klaer en helder weſen!
O God! myn ſchoonſte Lief, dat ik u eenmael ſag!

Goddelyk Antwoordt.

Salig [zyn] de reyne van herten: Want sy ſullen Godt *ſien*, Matt. 5. vers 8.

Want

Want ſyne onſienelyke dingen worden van de ſcheppinge der Werelt aen, uyt de Schepſelen verſtaen ende doorſien, beyde ſyne eeuwige kracht ende Goddelykheyt, op dat ſy niet te verontſchuldigen en ſouden zyn. Rom. 1. vers 20.

Op het III. Sinnebeeldt.

Van de inwendige en uytwendige dingen.

Dat uytwendige is een openbaringe van dat inwendige. Wanneer ik spreek, so zyn die uyterlyke woorden een openbaring van het inwendige woordt dat sich in myn herte op doet. Deze sichtbare werelt is niet anders als een uytgeboorte van de inwendige werelt; al wat wy hier sien dat is ook inwendig in 't onsichtbare. Gelyk als wy hier vinden licht en duysternis; so is inwendig ook een eeuwig licht en een eeuwige duysternis; doch niet veranderlyk gelyk als dagh en nacht; maer die duysternis is eeuwig in het licht verborgen, gelyk ook dese uyterlyke duysternis, buyten de plaets der Aerde, altydt in het licht der Sonne verslonden ofte verborgen, is, en blyft doch wesentlyk duysternis, gelyk wy dat aen de nacht sien, die niet anders is als een schaduw van de grove Aerdkloot, die de stralen der Sonne ophoudt, en dewyl dan het licht daer niet heen reycken kan, so wort de verborgen duysternis aen ons openbaer. Die eeuwige duysternis (verstaet de inwendige) is den toorn Gods, en de Hel daer inne Duyvelen wonen, mitsgaders de verdoemde Zielen. En dat eeuwig schynende licht is het Hemelryk, een woning der H. Engelen en Zielen. In de plaets deser werelt is overal Hemel en Hel tegenwoordig; maer na den inwendigen grond.

In Godts kinderen is inwendig dat Goddelyke werken openbaer, en in den Goddelosen dat werken der pynelyke duysternis.

Den plaets des eeuwigen Paradys is in dese werelt in den inwendigen gront verborgen, en in den inwendigen mensch, so Gods kracht in hem werkt, openbaer. Van dese werelt sullen maer die vier Elementen met het Ge-

Gesterrente en de aertsche Creaturen vergaen, als dit uiterlyke grove leven aller dingen: Die inwendige kracht aller Wesen blyft eeuwig.

Nu gelyk wy hier uyterlyk vuur hebben, so isser ook een inwendig Geestelyk vuur, het welck is de natuur des eeuwigen Vaders; want de ziele is selve een Magies vuur en het licht dat uyt haer schynt is haren geest.

En gelyk wy hier water sien, so is'er ook een Geestelyk water wesentlyk, het welck is dat water des eewigen levens, daer ons Christus op noodt, op dat ons zielen vuur daer mede gelaeft sou worden.

En gelyk als hier lucht is, so is'et ook een inwendige lucht, welcke is den H. Geest.

En gelyk als wy hier Aerde hebben, so is'er oock een inwendige Heylige Aerde, welke is de Goddelyke wesentheyt die de eeuwige wytte vervult, die (al is sy schoon een Geest,) dikker en begrypelyker is als de klare Godtheyt. Uyt dese H. Aerde wassichen allerley Bomen, Kruyden en Bloemen, niet dat men 't by sulke dingen vergelykt, maer wesentlyk gelyk hier in dese werelt, maer niet so grof en begrypelyk, en doch geformeert en met schone verruwen; het is alles Kracht. Op Hemelse, Geestelyke aert, is het grypelyk en smakelyk.

Indien nu hier sulck een grooten schoonheyt en soetigheyt kan gevonden worden, in de dingen daer goet en quaet onder elkander vermengt zyn, als een uytgeboorte of openbaringe van het Ryke des Lichts en het Ryke der Duysternisse, wat sal het dan zyn ter plaetse daer het goede alleen maer openbaer is? De moeder en oorspronck van alle schoonheyt en soetigheyt, tot de welke ons Godt roept. Hy wil niet dat wy op het uyterlyke blyven rusten; maer dat wy daer door vorder gewesen worden, om de eeuwige schoonheyt en soetheyt te erlangen.

De ziele vindt haer ſelven.

Toen ick des werelts heul verloor,
Heb ick myn ſelf, in een Woeſtyn, gevonden;
Daer deed ſich 't eyſlyk Monſter voor,
Te ſaem geſet van gruwlen en van ſonden.
Nu ſien wy 't hoog en diep verſchil,
En hoe wy ſijn het tegendeel des Heeren;
Wy vinden vlees, en eygen wil,
Die tegen Godt en ſijnen wil begeeren.
Wy vinden Duyvel, Hel en Doodt,
En alles wat afgryſlyck is voor Gode;
Wat raet, in deſe hoogſte noot?
Wy vinden 't ſo: Indien ons Godt niet noden,
En trock, wy dorſten nimmermeer,
Van ſchaemte, voor ſijn heylig aenſchyn komen.
O Wee! ô wach! myn Godt, myn Heer!
Wat heeft de plaets des herten ingenomen!
Den Ouden Menſch, dat booſe kindt,
Door 't regement der Sterren voort gedreven,
Is met den Duyvel hoog bevrindt,
Dat ſijnder twee, die paſſen op myn leven.
Ach Slangen treder ſtaet my by,
Ick arme Ziel, ick ſtryde voor uw eere,
Ick voor myn Godt, en Godt voor my,
So ſullen wy den vyandt noch braveren.

Goddelyk Antwoordt.

Komt herwaerts tot my alle die vermoeyt ende belaſt zyt, ende ick ſal u ruſte geven. Matth. 11. vers 28.

Al waren uwe ſonden als ſcharlaken, ſy ſullen wit worden als ſneeuw. Jeſ. 1. vers 18.

Twiſt

Twist Heere met myne twisters; strydt met myne bestryders. Grypt den schilt ende rondasse, ende staet op tot myner hulpe. Psalm 35. vers 1. 2.

Op het IV. Sinnebeeldt.

Van het vinden syns selfs, en van rechtschapen ernst.

WAnneer in de Ziele den vonck der liefde Godts openbaer wordt, so besiet sy haer selve, met haren wille ende werken, en wort gewaer, dat sy in der Hellen, in den toorn Godts staet, en bekent, dat sy een wanschapen Monster voor Godt ende het Hemelryk is; daer over sy so seer verschrikt, dat in haer een grooten angst opwaekt; maer sy sal niet vertwyfelen. Christus roept haer ter bekeringe, sy kome maer, so wil hyse verlossen van het beeldt der Slange. Soeck niet wytlopig na den rechten weg.

Men vint de nieuwe wedergeboorte niet in twist, oock in gener wysen vernuft: Gy moet alles wat in dese werelt is; het sy so hoog glinsterende als het wil, varen laten, ende in u selven ingaen, en maer uwe sonden, in dewelke gy gevangen zyt te samen op eenen hoop rapen, en in de barmhertigheyt Godts en tot Godt vluchten, en hem om vergevinge bidden, en om verlichtinge syns Geestes.

Niet lange disputeeren, maer ernst: want den Hemel moet briezelen, en de Helle zitteren, en het geschiet oock. Gy moet alle sinnen, met vernuft, en alles wat u in den wegh komt, daer in setten, dat gy niet wilt van Godt aflaten. hy zegene u dan; gelyk Jacob den gantschen nacht met Godt worstelden. Wanneer schoon uw geweten seght louter neen, Godt wil u niet, so wil ick toch hem, ick late van u niet af, men drage my dan in het graf: Myn wille sy u wille, ick wil wat gy HEERE wilt; en of schoon alle Duyvelen om u stonden, en spraken verbeyt, het is op eenmael genoeg; so moet gy seggen neen, myn sin en wille sal niet buyten Godt komen;

men; ſy ſullen eeuwig in Godt zyn. Syne liefde is groter dan al myne ſonden. Hebt gy Duyvel en Werelt het ſterffelyke lyf in uwe gevangenis, ſo heb ick mynen Heylandt en wederbarer in myne Ziele, die ſal myn een Hemels lyf geven, dat eeuwig blyft.

Verſoekt het maer alſo, gy ſult wonder ervaren; gy ſult'er haeſt een in u bekomen, die u ſal helpen worſtelen, kampen en bidden: en of gy ſchoon niet veel woorden kunt, daer leyt niet aen gelegen, al kont gy maer dat eene woordt des Tollenaers: *Ach Godt zyt myn arme Sondaer genadigh*: wanneer maer uwen wille met alle vernuft en ſinnen in Godt geſet zyn; om van hem niet af te laten, al ſoude ſchoon lyf en ziele verbryzelen; ſo houdt gy Godt, en breekt door Doodt, Helle, en Hemel, en gaet in den Tempel Jeſu Chriſti in, tegen het verweeren aller Duyvelen: Godts toorn kan u niet behouden, hoe groot en machtig die ook in u zy, En of lyf en ziele in den toorn branden, en ſtonden midden in de Helle by alle Duyvelen, ſo ſcheurt gy doch daer uyt, en komt in den Tempel Chriſti, daer erlangt gy den hoog edelen en hoogweerdigen Peerlen Kroon.

De Ziele zynde seer verlieft op de edele deugt der sachtmoedigheyt.

Sachtmoedigheyt so breet en hoog te roemen,
O schone Bloem! Princes van alle bloemen,
U heb ick lief; al wast gy onder 't kruys,
Op eenen bergh so wyt en ver van huys,
Noch hoop ick u te vinden en t'erlangen;
Wy troosten ons de steyle en harde gangen;
Gy zyt de Bloem die JESUS garen pluyckt,
Als ick u heb met dese handt gepluykt,
En tot çieraet, op mynen boesem drage,
Dan sal ik eerst myn Bruydegom behagen:
Myn Godt, myn Lief, myn JESUS, al myn goet;
Dan hoor ick hem so vriend'lyk in 't gemoet;
Want sal hy ooit syn woorden tot my spreken,
So moet in my alle onweer syn geweken;
Als stilheyt woont in mynen diepsten gront,
Dan vloeyt Godts woordt in my, uyt synen mondt
En leert myn Geest hoe sy haer heeft te dragen,
Indien sy wil haer Bruydegom behagen.
Sachtmoedigheit die my het hert doorgrieft,
Hoe is myn Ziel op u so seer verlieft.

Goddelyk Antwoordt.

S*aligh* [*zyn*] *de sachtmoedige: Want sy sullen het aerdtryk beërven.* Matt 5. vers 5.

Neemt myn jock op u, ende leert van my, dat ick sachtmoedig ben, ende nedrigh van herten; ende ghy sult ruste vinden voor uwe Ziele.

Hy ſal de ſachtmoedige leyden in het recht ; ende hy ſal de ſachtmoedige ſynen wegh leeren. Pſalm. 25. vers 9.

Op het V. Sinnebeeldt.

Van de Sachtmoedigheyt.

DE Ziele die Jesus den allersoetste en vriendelykste Bruydegom behagen wil, en garen schoon was in syne oogen, die moet het hoogh-edele en boven mate schoone Bloemtjen der Sachtmoedigheyt op haren boesem dragen.

Dit Bloemtjen wast niet in haer eygen hof, maer verre van huys, verre van vleeschelyk gemack, eygen wille, eygen liefde, eygen gerechtigheyt, en ydele eere, op eenen hoogen bergh, daer wast het onder 't kruis, in hitte en koude, in regen en wind, en sich gedurig neygende en buygende laet alle onweder over hem hene ruyschen.

Wie nu dit Bloemtjen begeert te hebben, die moet het daer gaen soecken, het is seer schoon in de oogen des Bruydegoms, en daerom heeft hy ons met syn gantsche leer en leven daer toe aengemaent.

De Sachtmoedigheyt is dichte by Godt; want de Sachtmoedigen hooren de stemme Godts, die de haestige en toornige menschen nimmermeer en horen: want als de windt stormt, dat de vensteren en deuren kraken, dan kan men niet wel hooren. Sult gy nu dat Vaderlyke verborgen heymelyk Woort, dat in den heyligen inwendigen gront gesproken wort in u hooren, so moet in u alle haestigheyt en ongestuymigheyt nederleggen, en gy moet een sachtmoedig Schaepjen zyn, en bekennen uwe groote gebreecken, en laten die; hoorende na dese stemme met stille Sachtmoedigheyt, dit is al die gene verborgen, die geen Schapen zyn.

De Sone Godts is self de ware Sachtmoedigheit, die de eeuwige Vader in de grondelose diepte der eeuwigheyt vervult, indien wy dan in de Sachtmoedigheyt ingaen,

gaen, ſo gaen wy in Chriſto. In het inwendige Ryke Godts is niet als louter Sachtmoedigheyt en ootmoedigheyt, daer is geen grim, geen toorn, noch hovaerdy, daerom wie in dat ſelve Koninckryk begeert in te gaen, die late het hem rechtſchapen ernſt zyn om alle grimmigheyt af te ſterven, en van JESUS CHRISTUS te leren Sachtmoedigheyt en nedrigheyt des herten.

Sachtmoedigheyt, ô koele Bron
Des Levens, wellende uyt Godts krachten,
Gy moet myn Zielen vuur verſachten
  Dat buyten u niet leven kon.
  Wel leven; maer niet ſo het ſou
Toen Lucifer, een Vorſt der Kooren,
Door valſe luſt u hadt verlooren,
  Toen wierdt hy grimmig, hart en rou.
  Helaes! ſo ſoud het my oock gaen,
Indien ick niet uyt u mocht drincken,
Het Zielen vuur verloor zyn blincken,
  En 't ware leven was gedaen.
  ô Eeuwig licht der Majeſteyt!
So mildt met alle goede gaven;
Laet uwe liefde ons eeuwig laven
  Met water der Sachtmoedigheyt.

De

De ziele betracht de Deught der nederigheys.

Wanneer den Hemel geeft zyn zegen;
Van eenen schoonen Somer-regen,
So valt de gaef wel over al,
Maer al wat hoog is en verheven,
Daer komt het water afgedreven,
En vloeyt in 't allerlaegste dal.
Dat is wat schoons, om my te leeren:
So vloeyt de milde Geest des Heeren,
In 't nedrigh en ootmoedig hert;
ô Needrigheyt, so hoog te roemen,
Wat draegt uw grondt al schoone bloemen!
Och of myn bergh een diepte wert!
Och konde ick kleyn zyn en gebogen,
En Godt in myne Ziel verhogen,
Wat souder van die hoogten of
Al lieflyk water in my vloeyen,
En doen myn Geest so lustig bloeyen,
Als eene schoone Rosen-hof.
Daer sou sich JESUS myn beminde,
So soet en vrindlyk laten vinden.

Goddelyck Antwoort.

OP *desen sal ick sien, op den armen ende verslagenen van Geeste, ende die voor myn woort beeft.* Jes. 66. vers 2.

Saligh [zyn] de arme van Geeste: Want harer is het Koninckryk der Hemelen. Matth. 5. vers 3.

Zyt met de ootmoedigheyt bekleedt: want Godt wederstaet de hoveerdige, maer de nederige geeft hy genade.
Vernedert u dan onder de krachtige handt Godts, op dat hy u verheoget tot sijnder tydt, 1 Petri. 5. vers 6.

Op

Op het VI. Sinnebeeldt.

Van de Ootmoedigheyt.

IN het Geestelyke onsichtbare wesen, so men dat betracht, is geen boven noch onder; maer so men de macht-wercking ofte ordening besiet, so is Godt boven alle dingen, en de creatuur is onder Godt. Nu segt den H. Apostel Jacobus: *Alle goede gaven ende alle volmaekte giften is van boven van den Vader der lichten afkomende: by welken geen veranderinge en is, ofte schaduwe van omkeeringe.*

Wie van God ontfangen wil, die moet nootwendig onder zyn, in rechte ootmoedigheyt: Is daer iets dat niet altemael onder is, die sal oock niet ontfangen: Siet gy iets op u self, ofte op een dingh ofte op ymant; so zyt gy niet onder aen, so ontvangt gy ook niets.

Maer zyt gy gantsch onder aen, so ontfangt gy volkomen. Het is Gods natuer dat hy geve, en syn wesen hangt daer aen, dat hy ons geve, so wy maer onder zyn. Zyn wy niet onder, so doen wy Godt gewelt aen en doden hem (alsso te spreken, mogen wy 't aen hem niet doen, so doen wy het toch aen ons, so veel aen ons legt.)

Werpt u onder Godt, in rechte ootmoedige gelatenheyt, en verheft God in uw herte, in uwe erkenninge.

Dat woordt Vader is te seggen een louter baeren, en het is een leven aller dingen.

Den Vader baert synen Soon in de Ziele; want syn wesen hangt daer aen dat hy sich in de Ziele bare: hy baert synen eenigen geboorenen Soon in de Ziele, het sy haer lief ofte leet.

Daer den Vader sijnen Soon in my baert daer ben ick dien selven Soon.

Daer wy Sonen zyn, daer zyn wy rechte Erfgenamen.

So

Soo leght nu de Saligheyt niet ſoo ſeer aen 't ſmaken, noch aen 't lieven, noch aen 't erkennen, maer aen 't nieu geboren worden ; daerom hoe meer men ſich ſelfs afſterft, hoe meer men aen het rechte leven verjonget en vernieut wert, ende dat is dat eeuwige leven.

Wie in het Paradijs wil woonen,
Daer ſoo veel hondert duyſent ſchoone,
Soo klaer als louter criſtallijn,
Doorvloeyt van d'eeuwige Sonneſchijn,
Soo vrind'lijk ſpeelen voor den Heere,
Die moet de ware ootmoed leeren.
Daer is geen geeſt, hoe ſchoon, hoe groot,
Hoe hoogh en rijckelijck vergoodt,
Die kleynder ſmaet ; zy leven alle
In diepe Ootmoedigheyt : 't Gevallen,
Dat d'een in 's anderen ſchoonheyt heeft,
Vergroot de vreught, daer hy in leeft.
O menſch! behaegt u ſulck een leven,
Laet vallen, al wat ſtaet verheven;
Laet vallen al u eygen yet,
En wort voor Godt tot ſtof en niet;
Dan ſal de Godtheyt u vervullen,
En tot een eeuwige Koning hullen,
Met eenen koninckllijcken Kroon,
Dan blinckt ghy als de Son ſoo ſchoon.

De Ziele met Godts genade aangeblickt.

ACh vrindelijck aengesicht des Heeren!
Hebt ghy de gantsche Creatuur
Gelijck vergeten, deser uur,
Om u alleen tot my te keeren?
Ach vrindelijcke levensblick!
Het is my nu, ô mijn beminden,
Als was'er nergens yets te vinden,
Als was'er niets, als ghy en ick
Ick ben mijns Liefs, en hy is mijne.
ô Bloempjes uyt het Paradijs.
ô Schoone reuck, ô schoone spijs,
Nooyt moet my uwe kracht verdwijnen.
Is dit die smalle en steyle baen?
ô Werelt saegt ghy uyt mijn oogen!
Ghy quamt van uwen wegh gevlogen;
Ghy liet den slijck voor 't gout wel staen.
Nu kan ick aertsche vreugde derven,
Nu ghy, ô bron van alle goedt,
Soo lieflijck welt in mijn gemoedt,
'k Wil hondert dooden om u sterven.
Wat ick hier spreeck sal die verstaen,
Die hier eens heeft te gast gegaen.

Goddelijk Antwoordt.

DIe mijn geboden heeft, ende deselve bewaert, die is 't die my lief heeft : ende die my lief heeft, sal van mijnen Vader gelievet worden : ende ick sal hem lief hebben, ende ick sal my selven aen hem openbaren.

Smaeckt

Smaeckt, en siet, dat de Heere goedt is: welgelucksaligh is de man [die] op hem betrout. Psalm 34. vers 9. *Ick hebbe den Heere lange verwacht, ende hy heeft sich tot my geneyght, ende mijn geroep gehoort:* Psalm 11. vers 2.

Op het VII. Sinnebeeldt.

Van geestelijcke soetigheyt, of genade, en van de onwijsheyt der menschen.

GElijck als men een spelend kindt, van een gevarelijke plaets, met een schoonen cierlijcken Appel, of yets anders, tot sich lockt; so wort de Ziele, die sich nu door den treck des Vaders heeft laten bewegen om naer Godt om te sien, van JESUS den Sone met uytnemende soetigheyt gelockt en getrocken; dan bevindt sy yets van het geen sy niet en wist in den Hemel noch op aerden te zijn, en al de dingen der werelt worden haer kleyn en van geener waerden. Dit siet de werelt, en meent datse dwaes is; maer sy heeft den kostelijcken onwaerdeerlijcken peerel gevonden, die het waert is, dat men het al om sijnent wille verkoopt; dan gaet haer eerst den sin en de waerheyt deser woorden op: het Koninckrijcke der Hemelen is als een schat in den acker verborgen. Komt tot my al die belast zijt en beladen, ick sal u verquicken. Item, ick sal my selven aen hem openbaren. Item, ick sal hem geven te eeten van het Manna dat verborgen is, en diergelijcke spreucken der H. Schrift meer, die haer te voren als doodt waren, en nu bevint sy deselve levendigh in haer.

Ach! ende ach! over de groote onwijsheyt der werelt, dat de menschen so veel moeytens aenwenden, over groote en wilde wateren liif en leven wagen, om in verre Landen het aertse Gout in de geberghte te soecken, en dat hoog-edele, en alderdierbaerste Gout, dat in den inwendigen grondt der zielen verborgen leyt, van het welck een blickjen beter en meerder waerdigh is, dan al het Gout der werelt, dat en lust haer niet te soecken.

Wordt haer een ruwen bergh aengewesen, met belof-

ten dat hy Gout in ſich heeft, ſo geloven ſy 't, en graven daer na met grooten yver en naerſtigheyt.

Maer of haer ſchoon van menighte, die veel liever ſturven eer ſy een onwaer woort wouden ſpreken, den bergh hares Herten aengeweſen wort, met beloften dat daer een onwaerdeerlijken ſchat van Gout en Peerlen in te vinden is, voor al de gene die daer met ernſt na gràven; dat geloven ſy niet. En al is't dat ſy de blijcken der waerheyt hier van aen andere ſien, in haer hoge vernoegſaemheyt en verachtinge aller aertſe dingen, ſo geloven ſy 't evenwel niet, ſeggende: het zijn maer inbeeldingen en dromeryen.

Van waer komt dit dan, dat den menſch aen het eene ſo veel meer geloof geeft als aen het ander; daer hem doch van beyden even veel blijcks der waerheyt getoont wordt? och dat komt van ſijn grote grovigheyt, dewijl hy ſich aen het uyterlijke leven gants overgevende, een dier geworden is, dat niet en tracht als ſijn lijf te erneren; aen het inwendige leven is hy gants blint.

O menſch! woudt ghy ſo veel om het eeuwige doen, als ghy om het tydelijke doet! woudt gy ver van huys trecken om een edelen hooghwaerdigen ſchat, ver van het huys uwes uyterlijcken dierlijcken levens, ver van u eygen, booſe, verkeerde, van Godt afgebroken Wil, en graven diep nacht en dagh, in den grondt uwes Harten, ghy ſoudt wat vinden, daer ghy alle Koninckrijcken deſer werelt niet voor naemt.

De Ziele op haer selve gelaten, bevint hare nietigheyt.

SO deckt een donckere wolck het stralend sonne-licht,
Gelijck mijn Liefste nu sijn vriendlijck aengesicht;
So lang dat in my scheen sloeg my het hart van vreugden,
Toen was ick sterck, en song en sprong langs 't padt der deugden;
Maer nu sich eens verbergt dien Goddelijken schijn,
Bevinde ick my een Worm, in stof en asch te zijn.
So my maer yets ontmoet, dat dwars legt in mijn gangen,
Voel ick den ouden mensch sich wringen als een Slange.
Dan set den vyant scharp met twijfel op my aen,
En wijst my weder langs den ouden weg te gaen.
Hoe bange is my te moede! en evenwel ô Heere,
Al smaeckt het my so wrang, noch geef ick u de eere;
Ghy doet so recht en wel, dat ghy my derven doet,
't Geen ick waerdeere, meer dan al des werelts goet:
Die straf past op mijn schult, en menigte van sonden,
Die ick van dag tot dag heb vast aen een gebonden.
Schoon ick u dan mijn Godt, noch sien noch voelen mach,
So houdt nochtans u oog op my den ganschen dag;
Houdt my verborgen vast, dat ick u niet ontvluchte,
Maer in gelatenheyt, met tranen en met suchten,
Mijn schult bewene; en vast vertrouwe, dat u doodt,
En dierbaer bloet, mijn Ziel sal lossen uyt haer noodt.

Goddelijk Antwoordt.

S*O wie ick lief hebbe, die bestraffe ende kastijde ick*, Apoc. 3. vers 19.

Voor eenen kleynen oogenblick hebbe ick u verlaten: maer met groote ontfermingen sal ick u vergaderen. Jes. 54. vers 7.

Ick

Ick dede mijn Liefſten open, maer mijn Liefſte was geweken, hy was doorgegaen: mijne ziele gingh uyt van wegen ſijn ſpreken, ick ſocht hem, maer ick en vondt hem niet, ick riep hem, doch hy en antwoorde my niet. Cant. 5. vers 6.

Op het VIII. Sinnebeeldt.

Van ontreckinge der Genade.

IN den Hemel is altijdt blijdtſchap, in der Hellen is altijdt droefheyt; in de Werelt is 't voor eenen tijdt alle beyde om de goede en quade menſchen te beproeven. In den Somer zijn de dagen klaer, en in den Winter zijn ſy duyſter; alſo is 't oock met een aendachtige Ziel: als Gods genade komt en haer verlicht, dan kent en verſtaet ſy veel verborgen dingen; dan ſinght ſy en toont blijdtſchap met groote aendachtigheyt, die ſy gevoelt. Maer ten tijde der aenvechtinge, als de genade der aendachtigheyt ontrocken wordt, dan is ſy in den winter en in de koude, in duyſterheyt des verſtandts, ende in vreſe des gemoets: als dan is verduldigheyt nootſakelijck ende Godt aengenamer, en de deughden waſſchen in tegenſpoet, ende den eeuwigen loon wordt door verduldigheyt grooter.

De Ziele wordt ootmoedigh ende ſuyver door geeſſelen, door hovaerdye wordt ſy beſchaemt, en door ydele eere verdwijnt ſy. So lange als de Ziel in 't lichaem leeft, wordt ſy in beyde geoeffent tot meerder voortgangh in de liefde Jeſu. Daerom is 't een groote kunſt, ende een groote kracht, het goedt en het quaedt wel te gebruycken. Daerom mijn Ziele looft den Heere altijdt; looft uwen Godt dagh en nacht, ende hy ſal uwen grooten loon aen alle zijden weſen; voor Godt in den Hemel, en op der Aerden ſullen u alle dingen dienen, voorſpoedige en tegenſpoedige, goede en quade, blyde en droevighe; waer van den Apoſtel Paulus ſeydt: *Ende wy weten dat den genen die Godt lief hebben, alle dingen mede-wercken ten goede.* Rom. 8. vers 28. *Vreeſt den Heere, ghy ſijne heyligen, want die hem vreeſen en hebben geen gebreck.* Pſal. 34. vers 10.

Als ghy voelt dat ghy dor, kout ende bedroeft zijt in uwe ghebeden en overdenckinghe, soo en sult ghy daerom niet wanhopen, nochte ophouden van JESUM ootmoedigh aen te roepen; maer looft en danckt Godt in de armoede uwes geestes, ende leest tot u vertroostinge geern dit vers: *De arme ende ellendigr ô Heere, sullen uwen name loven.* Psal. 74. vers 20. Want veel heylige en aendachtige Mannen hebben oock somtijts dorre, ende langen tijd van Godt verlaten geweest, op dat sy geduldigheyt ende medelijden souden leeren, door het proeven van pijn ende gebreck; en dat sy hun van hunselven niet te veel en souden laten dunken, ten tijde der aendachtigheyt en verheuginge.

Siet op het Lam Godts, en leert gelatenheyt. Onsen allerliefsten Heere Jesus Christus, was voor onse sonden in den winter der dorrigheyt also verlaten van sijnen Vader, (in helpender wijse) en van de Godtheyt (met welke hy doch natuurlijck vereenigt waer) dat geen eenigen droppel sijner Godtheyt, de kranke doorlijdende Mensheyt, een oogenblick te hulpe quam, in alle sijne noden en onuytspreeckelijck lijden, hy was onder alle Menschen de verlatenste, en sonder alle hulpe, dat hiet in der Hellen varen. Wie in sulke verlatene gelatenheyt Christo konde navolgen, die waer des Hemelrijcks seker. In dese verlatene gelatenheyt, van Godt en alle Creaturen, leyt verborgen de overwesentlijke eeuwige Somer, de zaligheyt. Wanneer het wel wintert, dan somert het oock wel.

De Ziel met boose gedachten aengevochten, beroept haer op 't reyn geweten.

O Vorst van 't eeuwigh duyster rijck,
Al werpt ghy my met dreck en slijck
En slijm der grove lasteringen,
En hondert andre vuyle dingen,
Dat maeckt voor Godt my niet onreyn,
So langh de levende fonteyn,
Ontspringende uyt een reyn geweten,
Die dreck, van buyten aen gesmeten,
Gedurig met sijn stralen spoelt,
So langh mijn Ziel hier over voelt
In haren grondt een smertend lijden,
So sien wy haer getrouwlijck strijden
Voor haren Godt en voor sijn eer;
Want liefden sy haer Godt niet meer,
Dan sou sy met het vuyl vereenen;
En 't lijden was terstont verdweenen:
Dat is het merck, daer ick aen ken,
Dat ick der sonden vyandt ben;
Dies meught ghy 't na uw dunken maken,
Uw vuylheyt kan 't gemoedt niet raken.
Gelooft zy Godt in eeuwigheyt,
Die my voor uwen list bevreyt.

Goddelijck Antwoort.

I*ck sal u verlossen van alle uwe onreynigheden.* Ezech. 36. vers 29.

Acht het voor groote vreughde, mijne broeders, wanneer ghy in veelerley versoeckinge valt. Jac. 1. vers 2.

Die

Indien ons Herte ons niet en veroordeelt, soo hebben wy vrymoedigheyt tot Godt. 1 Joan. 3. vers 21.

Op het IX. Sinnebeeldt.

Van onreyne Gedachten.

EN verſchrickt noch en bedroeft u niet, ô godtlievende menſch, al hebt ghy onreyne invallende gedachten en laſteringen, als ghy uwen wille daer niet in en geeft, en dat het u ſeer leet is, ſoo weeſt te vreden en maeckt'er geen geweten van. Denck dat gy met uw verloſſer Jeſus Chriſtus beſpogen wort, en lijdt het gewilligh om ſijnent wille. Weet dat hy aen u niet en ſal laten geſchieden, of het ſal u tot groote ſaligheyt gedyen, is 't dat ghy u daer verduldigh in draeght. Gelijck als het fijn gout, hoe dat meermalen door het vuur gaet, hoe dat het reynder en edelder wordt: ſoo oock den edelen menſch in zijn lijden, verſoeckinge ende aenvechtinge: want hoe die ſelve aenvechtingen onreynder, booſer ende onuytſprekelijcker zijn, hoe de menſche hier door al meer gereynigt en geloutert wort; want wat tegen den vryen Wille des menſchen is, daer kan geen doodt-ſonden in geſchieden: maer het is den menſche, bereydende tot een hooger verdienen en genieten in het eeuwige leven. Paulus ſeyt: *Niemant en wort gekroont, dan die ridderlijck ſtrijdt, en daer in volhart tot den eynde toe.* Want ick ſeg u, wat tegen uwen vryen Wil is, het ſy ſoo boos ende onreyn als het wil, hovaerdigheydt, gierigheyt, onkuysheyt, ofte yets anders, dat en is u niet bevleckende, maer veel meer reynigende, louterende en bereydende tot onſen Heere, en tot byſondere genade. Daerom hebt goede moed, zijt vrolijck, en niet treurigh noch ſwaermoedigh, of u ſomtijts booſe onreyne gedachten in vallen, ſy zijn ſoo boos alſe willen, en ſtoot u daer niet aen; want ſoo ſy u tegen uwen wille invallen, ſoo laetſe oock wederom uytvallen.

Ende

Ende of u dit aldermeeſt toevalt in uw gebedt, ende in uwen toekeer tot Godt; laet dat recht zijn in de name Godts, en lijdt deſe aenvechtinge en onreyne vuyligheydt, ootmoedigh en gelaten, door den wille Godts. Weet dit, de menſche mag hem hier in ſoo ootmoedigh dragen om de wille Godts, dat hy daer door tot ſulcken genade komt, dat het hem geheel vremt was indien hy door deſen wegh niet was gegaen. Maer den menſch en ſal hem in deſen tegenwerp en lijden niet behelpen, noch met woorden, noch met wercken: maer alleen bloot met Godt, en hy ſal dit dragen met een goedertieren herte, en ſich ſelven hierom niet pijnigen van binnen noch van buyten. Wanneer 't dan den hemelſchen Vader tijdt dunckt, ſoo kan hy u ſonder alle twijfel daer wel van verloſſen, en u voor deſe pijnelijcke aenvechtinge met hem ſelven duyſentvoudigh verheugen. Daerom draegt u goedertieren, en doet de waerheyt eenvoudig genoegh, ende wat op u valt, zijt daer in u ſelven onbeholpen: want wie hem ſelven te veel helpen wil, die wordt van Godt noch van de waerheyt niet geholpen. *Die gene die Godt lief hebben*, ſeght Paulus, *gedyen alle dingen ten goede.*

De Ziele in verlangen, om met het godtlijck Licht doorschenen te zijn.

DE dageraet, verwelkomt met verlangen.
  Van al wat leeft, doorvloeit de gansche lucht,
En neemt in 't licht de duysternis gevangen,
  Soo wort de aerde ontloken en bevrucht;
Mijn Ziel is nacht; ghy JESUS, mijn beminde,
  Zijt dagh; waerom kan uwe Sonneschijn
Mijn duyster niet doorvloejen, en verslinden,
  Daer wy nochtans dicht by malkander zijn?
De hinderpael is d'uwe niet, maer mijne,
  Want ghy, ô licht, dat alle licht verwint,
En kont niet doen, als blincken ende schijnen,
  Door alles wat ghy dun en open vint.
Daer moet een bergh, van veelerley gebreken
  En beelden, door de sinnen in geraeckt,
Sijn hoogen kruyn tot aen de wolcken steken,
  Die in mijn Ziel een nare schaduw maeckt.
Och was die wegh! dan sou mijn herte bloeyen,
  En als een Beemd, met bloem en vruchten staan.
Mijn sterken Godt ghy moet dien scheytsmuur roeyen,
  Al soud ghy hem met storm de kruyn in slaen.

Goddelyk Antwoordt.

O*Ntwaeckt ghy die slaept, ende staet op uyt den Dooden, ende Christus sal over u lichten.* Eph. 5. vers 14.

Die mijnen name vreest, sal de Sonne der gerechtigheyt opgaen, ende daer sal genesinge zijn onder sijne vlengelen: ende ghy sult uyt gaen, ende toenemen, als mestkalveren. Mal. 4. vers 2.

Op het X. Sinnebeeldt.

Van de algemeene Goddelijcke Sonne-schijn.

JOhannes den Doper spreeckt : *Godt geeft den Geest niet na mate :* Daer sal men uyt verstaen, dat de gave Godts den H. Geest selve zy, en dese gaven moeten gemeten worden, niet na hem diese geeft, maer na die gene die de selve ontfangen sal.

Daerom so die nemende Ziele louter is en reyn van alle geschapen dingen, so ontfanght sy veel Geests: maer so sy door tijdelijcke dingen verhindert ende nau geworden is, so ontfangt sy weynigh.

Godt geeft sijnen Geest niet na mate, maer overvloedigh en rijckelijck en allen gelijck, dat nu sulcke gaven ongelijck genomen werden en ongelijck verschijnen, daer is Godt geen oorsake van : maer de Menschen die sich ongelijck daer toe schicken en houden, Godt en haer naesten ongelijck lief hebben. Gelijck de Son alle Menschen gelijck lichtet ende schijnt, alsoo oock Godt alle zielen; maer wie sich bedeckt wordt niet verlicht.

Godt biedt sich my so volkomen aen, als den hoogsten Engel, en waer ick alsoo bereydt als hy, ick ontfing even so veel als hy. Godt draeght sich selve aen alle Creaturen veyl, ende een yegelijck Creatuur ontfanght so veel van Godt als sy wil. In somma, gelyck als de Son op goede en bosen te gelijck lichtet, alsoo oock Godt met sijnen Geest verlichtet alle gelijck; maer de bosen en werden het nimmermeer gewaer, en het wordt van haer genomen ende anderen gegeven; maer onder de vromen ontfanght een yegelijck na dat hy sich daer toe schicken kan. Dat is een quaedt Mensch die tegen Godt sulcke leugens spreecken durft, en segt : Godt geeft den eenen meer als den anderen : Godt is geen aensiender der per-

ſonen, hy geeft alle menſchen zijne gaven gelijck, gelijck als aen de Propheten en Apoſtelen, alſoo oock aen ons allen; gelijck aen Chriſto ſijnen Sone, alſoo oock aen ons allen; niemant meer noch minder, het ſcheelt geen hayr; maer dat ick tegenwoordigh niet alſoo hoog verlicht ben als Paulus en Elias, ofte een van de Apoſtelen, daer heeft Godt geen ſchult aen, maer ick, dat ick my niet gantſch affterve, my hate en verlochene, ende my van Godt daer toe bereyden late; konde ick in deſe uure mijn ſelven affterven, in geeſt en in natuur, inwendigh ende uytwendigh, ick ontfinge in een uur ſo veel als de hoogſte Apoſtel, want Godt is gereder om te geven als ick om te nemen. Ende wanneer hy geeft, ſoo geeft hy ſich ſelven geheel; daerom moeten de gaven Gods niet na den gever gemeten worden, maer na den nemer.

Merckt: den H. Geeſt wert u niet eer gegeven eer dat ghy den ingeboren Soon Gods zijt. Alles dat Chriſtus de Soone heeft van den Vader, dat ſelve hebben wy oock; wanneer wy in den Sone zijn, dan geeft ons God den Heyligen Geeſt? buyten deſe geboorte kunt ghy oock den H. Geeſt wel ontfangen, maer het blijft u niet by, en het is ons, gelijck een menſch die van ſchaemte roodt werdt, en daer na weder bleeck, dat is hem een toeval ende het vergaet weer. Maer die ſchoone roode menſchen, die den ingebooren Soon zijn, blijft den H. Geeſt weſentlijck by.

De Ziele smeeckt om bevestinge en opqueckinge hares Geloofs.

O diepste liefde Godts, bedenck met dauw en regen,
Uyt uwen Water-geest des levens, tot een zegen,
Het boompjen des geloofs, dat uwe milde hant,
So troulijck in den gront mijns herten heeft geplant,
Dat sijne wortlen sich verdiepen in uw wesen,
Om minder voor den wind en donderbuy te vresen,
Op dat hy wasse en breed sijn tacken uytwaers streckt,
En late alle onweer, door des vyands haet verweckt,
Hoe drayende en hoe groot, hoe sterck om strijd te winnen,
Van waer hy komen mocht, van buyten of van binnen,
Slegs over sijnen kruyn heen ruysen, so hy wil,
En groenen onderwijl gelaten ende stil;
Om in sachtmoedigh, en ootmoedigheyt te dragen,
Een vrucht der liefde, die de Godtheyt mocht behagen.
So doet een jongen boom, door weer en wint sich voor,
En staet in rijm en sneeuw, die strenge winter door;
Dat alles is hem goed, tot vruchtbaerheyt en leven,
In 't bloeyende saysoen sal hy zijn vruchten geven.

Goddelyck Antwoort.

Ick sal den dorstigen geven uyt de fonteyne van het Water des Levens voor niet.

Die overwint sal alles beerven: ende ick sal hem een Godt zijn, ende hy sal my een Soone zijn. Apoc. 21. vers 6. en 7.

Ick geloove Heere, komt mijne ongelovigheyt te hulpe. Marc. 9. vers 24.
Vermeerdert ons het geloove Luc. 17. vers 5.

Op het XI. Sinnebeeldt.

Van den boom des Christelijcken Geloofs.

Het vernuft, dewijl het Godt niet kan schouwen, moet in de hoope ingedwongen worden, daer loopt dan den twijfel tegen het Geloove, en wil de hoope verstooren; daer moet dan de ernstige Wille met de rechte Beeltenis tegen dat aertsche vernuft strijden, daer doet het seer, ende het gaet dickmaels treurigh toe, insonderheydt wanneer het vernuft den loop deser wereldt aenschout, ende alsoo haren Willen geeft, gelijck als dwaes tegen den loop deser wereldt bekent, daar hetet: zijt nuchteren, waeckt, vast en bidt, dat ghy dat aertsche vernuft moogt verdoven, en gelijck als doodt maecken, dat Godts Geest plaets in u vinde: wanneer die selve verschijnt, so overwint hy haestig het aertsch vernuft, en blickt den wille in der angst met sijne liefde en soetigheyt aen, daer dan elck een reys een schoon spruytjen uyt den boom des Geloofs geblooren wort, en soo dient alle droefheyt en aenvechtingen de kinderen Godts ten besten: want soo menighmael Godt over zijne kinderen verheugt, dat sy in angst en droefheyt ingevoert worden, soo staen sy elcke reys in de geboorte eens nieuwen spruyts uyt den boom des Geloofs: wanneer den Geest Godts weder verschijnt, soo voert hy elcke reys een nieu gewas op, waer over sich die edele Beeltenis seer hoogh verheugt, en het is maer om den eersten storm te doen, daer den aertschen boom moet overwonnen en dat ed'le koren in Godts acker gesaeyt worden, dat den mensch leere den aertschen mensch kennen; want wanneer de Wille Godts licht ontfanght, soo siet sich den spiegel in sich selven, de eene kracht in het licht siet de andere: alsoo vindt sich den gantschen mensch in sich selven, ende

de bekent wat hy is, het welke hy in het aertſche vernuft niet kan bekennen.

Alſoo ſal niemant dencken, dat den boom des Chriſtelijcken Geloofs in het rijcke deſer werelt geſien ofte bekent wort, het uyterlijcke vernuft kent hem niet: en of dien ſchoonen boom al ſchoon in den inwendigen menſche ſtaet, noch twijfelt het aertſehe vernuft wel; want den Geeſt Godts is haer als eene dwaesheyt, ſy kan die niet begrypen. Of het ſchoon geſchiedt, dat den H. Geeſt ſich in den uyterlijcken ſpiegel opent, dat het uyterlijcke leven daer in hoogh verheugt en van groote vreughde ſidderende wort, en denckt: nu heb ick den waerden gaſt verkregen, nu wil ick het geloven, ſoo is doch gene volkomene beſtandigheyt daer in; want den Geeſt Godts verblijft niet altijdt daer in de aertſche Wel des uyterlijken levens, hy wil een reyn vat hebben, en wanneer hy innewaerts in de geboorte des lichts wijckt, als in die rechte Beeltenis, ſoo wort dat uyterlijcke leven kleynmoedigh en verſaeght; daerom moet het edele Beeldt altijdt in ſtrijd zijn tegen dat uyterlijcke vernuft leven, en hoe meer ſy ſtrijdt, hoe grooter waſt den ſchoonen boom; want ſy werckt met Godt. Want gelijck als een aertſche boom in wind, regen, koude en hitte waſt; alſoo oock den boom des beelts Godts, onder kruys en droefheyt, in anghſt en quael, in ſpot en verachtingh, en groeyt op in Godts Rijck, en brenght vrucht in gedult.

De Ziele haer alleen tot Christum houdende.

AL heeft een duysternis, door list en twist verweckt,
Des werelts Pel'groms wegh, soo swaer en naer bedeckt,
In welcken nevel noch aen dese en gene zijden,
Dwaellichten waren, die den Pelgrom vaeck verleyden,
Noch heb ick goede moet en hoop, wijl ick vertrou,
Soo ick mijn oogen recht en slecht op JESUS hou,
En set mijn voeten net in sijner voeten treden,
En voort stap in sijn licht, dat ick met goede vreden,
Noch endlingh komen sal ter plaetse daer ick wensch,
In 't rechte Vaderlandt van d'afgedwaelde mensch:
Al komt'er dan somwijl een eyslijck monster waren,
En jaeghtme' een doodtschrick aen; en doopt in sweet mijn haren,
Te dichter houd ick my aen JESUS al mijn heyl;
En valt de smalle weg doorgaens wat scharp en steyl;
Met doornen dicht beset, daer vleesch en bloedt voor vreesen,
Te soeter sal de rust in 't ander leven wesen.

Goddelyk Antwoordt.

ICk *ben het licht der werelt: die my volgt en sal in de duysternisse niet wandelen, maer sal het licht des levens hebben.* Joan. 8. vers 12.

Wandelt terwijle ghy het licht hebt, op dat de duysternisse u niet en bevange. Ende die in de duysternisse wandelt, en weet niet waer hy henen gaet.

Terwijle ghy het licht hebt, gelooft in het licht, op dat gy kinderen des lichts moogt zijn. Joan. 12. vers 35. en 36.

Uw

U Woordt is een Lampe voor mijnen voet, ende een Licht voor mijnen padt. Pſalm. 119. vers 105.

Op het XII. Sinnebeeldt.

Van de veylighste wegh om door de duystere werelt te gaen in 't eeuwige Vaderlandt.

De Heere spreekt: *Wie my navolgt, die en wandelt niet in de duysternis.* Dit zijn de woorden Christi, door welcke wy vermaent worden, dat wy sijn leven en seden navolgen moeten, indien wy warelijck verlicht en van alle blindtheyt des herten willen verlost worden. Daerom sy onse hooghste vlijtigheyt, dat leven Christi te overdencken. De leere Christi gaet aller Heyligen leere te boven: en de menschen die den Geest Godts hebben, vinden daer in dat verborgen Hemels broot. Maer het geschiedt dickmaels dat veel menschen kleyne begeerte en vierigheydt bevinden van 't gedurigh hooren des Euangeliums, want sy hebben den Geest Christi niet. Maer wie de woorden Christi recht en volkomen verstaen wil, die moet sich bevlijtigen met al zijn leven Christo gelijck te worden.

ô Arme verlege Ziele, staende in 't midden der menigderhande verdeeltheden deser strijdende en nijdende werelt daer de eene roept hier, en een ander daer, niet wetende waer ghy u in dese duysternis hene keeren sult, houdt toch uwe oogen op het Lam Godts, volgt hem op de hielen, en set uwe voeten in sijne allerheyligste voetstappen; leert van hem sachtmoedigheyt en ootmoedigheyt; leert van hem liefde, goedertierenheyt. gehoorsaemheyt en lijdtsaemheyt tot'er doodt. Verlaet alle dingen met u selven, neemt u kruys op, en volgt hem door een gedurige doodt uwer begeerlijckheden in ware armoede na; tot dese dingen hebt ghy geen licht eens geleerden Doctors van doen, soo uwen wille maer in der waerheyt tot Godt alleen geneygt is.

Een

Een goedthertigh mensch vraeghden een waren vrind Godts, welcke den alderloutersten wegh waer, om tot het naeste eynde te komen? waer op hy antwoorde: de naeste en sekerste wegh hier toe, is dat lijden onses Heeren JESU CHRISTI, dat de mensche met groote danckbaerheyt en liefde 't selve in hem drage, en sich daer in verbeelde, also dat de mensche met alle vlijtigheyt waerneme waer in hy noch gebreckelijck leeft, en in welcke dingen hy het leven Christi ongelijck zy, dat hem noch roert met lief en leet, die selve gebreken sal hy uyt liefde afsterven, den hooghwaerdighen doodt Christi tot een vergeldinge, en zijn wille en lust verlaten, inwendigh en uytwendigh.

Dit behaeght Godt boven alle dingen, die hy van den mensche eyscht en begeert. Wie desen Wegh gingh, die soude de Heere sonder alle twijfel vorderen, in de aldernaeste en verborgenste wegen, in zijn heymelijckste, besonderste, inwendighste, saligste luysteren, waer in sich niemant setten moet, voor dat hy desen wegh eerst heeft gegaen; door dit sterven der natuur inwendigh en uytwendigh aen geest en aen natuur.

Soo wie in dit sterven hem selven het aldergrondelijkste en waerachtigste uytgaet, in dien selven ontdeckt sich de eeuwige Waerheyt het alderblootste en alderklaerste, en hy wort gevoert in de verborgen duysternis, in dat stilswijgen, in den diepen afgrond, daer de ware ruste is in Godt.

Wat lopen wy langh gints en weder, soeckende een weg daer wy met onse eygen wille, met den ouden Adam door in 't hemelrijck mochten ingaen, soo langh als wy den doodt vresen sullen wy van 't ware leven versteken blijven, een geduurige doodt is de rechte wegh tot Godt en 't eeuwigh leven.

De Ziele gestadig tegen den stroom der sonden oproeyende.

AL ben ick moede en mat geroeit,
Op desen stroom der sondelijcke lusten,
Die stadigh na beneden vloeyt,
Noch denck ick niet te beyden, noch te rusten;
Want deed ick dat een kleynen tijt,
Ick sagh mijn werck verydelt en verlooren,
Wy bleven altoos even wijt,
En quamen nooyt ter plaetsen daer wy hooren.
ô Wijse Stierman geeft my kracht,
En houd het roer des levens in uw handen,
Terwijl wy roeyen dagh en nacht,
Door windt en stroom, soo lange tot wy landen,
Aen 't hoeckjen daer wy moeten zijn;
't Volbrachte werck laet soet en veylig rusten,
Te vroege rust baert rouw en pijn,
En veel verdriet, dat laet ons nimmer lusten.
Roey aen mijn geest, roey aen met moet,
Gestadigh werck komt noch wel eens ten ende;
Na 't bitter proeft men best het zoet,
De vreught is schoonst naer droefheyt en ellende.
Roey aen mijn Geest, roey aen met kracht,
Tot ghy de reys hier hebt volbracht.

Goddelyk Antwoordt.

W*Ie volherden sal tot den eynde, die sal salig worden.* Matth. 24, vers 13.

Een dingh doe [ick,] vergetende 't gene dat achter is, ende ſtreckende my tot het gene dat voren is, jage ick na het wit tot den prijs der roepinge Godts, die van boven is in Chriſto Jeſu, Phile. 3. vers 14.

Op

Op het XIII. Sinnebeeldt.

Van den afvloeyenden stroom der Sonden, en hoe de Ziele daer tegen op moet roeyen.

DE werelt is een vloeyende stroom, die met al hare wellusten, begeerlijckheden, voorspoeden en tegenspoeden, alles wat op haer vaert, gedurig nederwaerts drijft. Op desen stroom bevind sich de Ziele in den ouden schuyt van 't verdorven vleesch en bloedt, daer is haer de wacht bevolen, om sonder ophouden tegen dese sterck drijvende revier op te roeyen, indien sy eens begeert te komen aen het hoeckjen van ware rust en vrede. Maer och! wat kost het haer al sweets en schricken! wat waeyt'er menigen storm over haer! wat doet sich menighmael een duystere lucht op swanger van blixem en donder! wat stoot sy dickmaels op een verborgen klip! wat vallender niet al regen vlagen op haer, en hoe wordt sy somwijlen soo nat van de overslaende baren, doch dit alles getroost sy sich, door de vaste hoop op een seer goedt en heylsaem eynde. En somtijds komt'er ook wel een bysonder schoone en vriendelijcke sonneschijn, waer door sy verquickt wort, en grijpt een nieuwe moet; ondertusschen houdt de Heere het roer in zijne handen, en behoedt haer voor ondergangh: want buyten de bestieringe Godts, was toch al haer moeyten en arbeydt verloren; maer soo lange als sy neerstigh roeyt met de riemen van goddelijcke begeerten, bidden en smeecken, en hare krachten getrouwelijck aenleght, soo wijckt de goddelijcke bestieringe niet van haer, tot dat hyse gebracht heeft in behouden haven, daer een eeuwige ruste voor haer is bereydt.

Maer wie nu op desen stroom des werelts te onlustigh en te traegh is om te roeyen; die wordt gedurigh sonder stil-

ſtilſtaen neder gedreven, en terwijl hy ſich vergaept aen het ſwemmen der viſſchen, aen het vliegen der vogelen aen de luſtige en vermakelijcke oevers, boomen, bloemen, bergen en gebouwen, ſonder bekommert te zijn waer hy noch belanden ſal, ſoo komt hy aen het eynde, en doet een vervaerlijken val in den afgrond der Hellen.

Och! dat wy alle wijs waren, en ons begaven na dat eynde daer ons de goede God toe geſchapen heeft. Och! hoe veel beter is 't hier te arbeyden, en namaels eeuwigh te ruſten, als hier den tijdt te verwaerlooſen, en namaels te zijn afgeſcheyden van Godt, van alle goedt.

De meeſte en grootſte noodt van allen die de verdoemden hebben ſullen, is deſe, namelijck, dat ſy van God geſcheiden zijn: want wie dat voelen ſal van God geſcheyden te zijn, die ſal helſche pijn voelen. Godt is weſentlijck alle goedt, en daer is geen goedt dan Godt, en die van ſulcks berooft is, en heeft niets. Daerom ſpreeckt men: hy is arm die ter Hellen vaert.

Den Spotter ſeght: Ick hoorde wel veel van de Helle, maer ick ſagh nooyt ymand die'er geweeſt was, ick weet ook geen wegh in de gantſche werelt die daer hene gaet. ô! ick ſagh wel ymand die daer geweeſt is, en op den wegh wandelt ghy den gantſchen dagh. Dat een blindt geboren tot u ſeyde: ick hoorde wel veel van de nacht, maer ick heb hem nooyt geſien, ſoudt ghy daerom wel twijfelen ofter oock een nacht was? ja al was het gantſche landt vol ſulcke blinde, en ghy waert alleen maer ſiende, ſoo ſoudt ghy daer noch niet aen twijfelen Ghy zijt blindt aen de eeuwigheyt. De Hel is over al tegenwoordigh, ſoo u in 't ſterven het licht der Sonne ontgaet, en ghy het licht Godts niet in u hebt ſchijnende, ſoo ſtaet ghy midden in de eeuwige duyſternis.

JESUS en de ZIEL.

HET TWEEDE DEEL.

De Ziele, door een getrouwe voortgang langhs den wegh der bekeeringe, is door Godts genade gekomen tot het ſchouwende leven, en ſpreekt veel hooge en dierbare Waerheden, tot ſtichtingh van haer naeſten uyt.

De verborgentheydt des Heeren is voor degene die hem vreeſen. Pſalm, 25 vers 14.

De

De Ziele rustende van alle uyterlijcke menighvuldigheden, waeckt met het inwendige ooge des gemoeds.

AL schijn ick voor de werelt doodt,
En van het leven afgesneden,
Och neen! och neen! dat is geen noot,
Ick slaep in d'uyterlijcke leden.
Ick rust van al het aertsch bedrijf,
Van alle wereltlijcke weelden,
En wellust voor het diersche lijf,
Van menighvuldigheyt en beelden;
Soo slaep ick, maer mijn herte waeckt,
Op Godt en Goddelijcke dingen,
Op dat als my den Heer genaeckt,
Hy my niet vindt in sluymeringen.
Ick slaep, maer 't oogh van mijn gemoed
Is altijdt open en verheven,
En schout in Godt het eeuwigh goedt,
Het eeuwigh licht, en eeuwigh leven.
Och! ja mijn vleesch slaept soo maer voort,
En zinckt noch diepper in 't vergeten,
Van al wat niet in 't hert behoort,
En dat den Geest niet dient te weten.
Ach! was met my de werelt doodt,
In een vergetenheydt der sonden!
De gantsche menscheydt wiert vergoot,
En 't rechte leven wiert gevonden.

Goddelijck Antwoordt.

W*Aeckt ende bidt, op dat ghy niet in versoeckinge en komt.* Matth. 26, vers 41.

Ick

Ick sliep, maer myn herte waeckte. Cant. 5. vers 2.

Op het XIV. Sinnebeeldt.

Van het waken des Geestes.

Ick slaep, maer myn herte waeckte. Cant. 5. vers 2.
Ick ruste van wereltlycke verlustingen, nadien de sinnen genoegsaem ingeslapen zyn; maer ick begeer die toekomende, en soeck de eeuwige dinghen, alsoo slaep ick, ende alsoo waeck ick.

De rechtveerdige slaept, aengaende het quade, en alle begeerlyckheden des vleesch; maer hy waeckt in de deugden.

Het vleesch moet slapen, het gelove waken: de lusten des lichaems moeten slapen, en de voorsichtigheyt des herten moet waken.

De Heyligen verachten alle aertsche dingen, en verlaten het gewoel des werelts gantsch en gaer, niet om dat sy luy of traegh zyn, maer sy wercken inwendigh, en bevlytigen sich om in het herte aen te schouwen, wat dat sy, daerom sy zyn geschapen, want sy slapen niet om dat sy moede zyn, maer sy rusten van de verganckelyke dingen, op dat sy te vryer de eeuwighe betrachten souden. De slaep is een evenbeeldt des doodts, want door den slaep houd alle werckingh der sinnen in het lichaem op, en de mensch komt in een vergetenheyt aller sorgen, de vrese wort gedempt, de toorn nedergelegt, en de bevindelyckheyt van alle verdriet wort afgesneden. Daer van leren wy, dat die gene, welcke seght, dat sy met het lichaem slaept, en met het gemoed waeckt, boven haer selven is verheven geworden: want in die gene in welcken het gemoet alleen leeft, en die van geen bevindelyckheyt bedroeft is, wort die lichamelycke natuer genoeghsaem door een slaep bevangen, en het gesicht warelyck door een ruste toegeloken: Alsdan is het

oogh

oogh der Zielen vry en ontbonden, en laet ſich met onderſcheyt zien. Schout alleen die dingen aen, die hooger zyn dan de ſichtbare: alſdan in het gehoor genoeghſaem doodt en afgeſtorven, als het gene zyn werckinge verlooren heeft. Maer het gemoet houd ſich beſigh met dingen, die het vernuft ver overtreffen.

De krachten daer de Ziel mede werckt, zyn recht als Camenieren, die haer leyden in dat hoogſte haers ſelfs, voor de ſlaepkamer haers eeuwigen Koninghs. Ende als de Ziele met haer krachten op verheven is, in 't hoogſte boven alle geſchapen dingen, ende vriendelyck van haer beminde wort omhelſt, ſoo moeten de krachten wycken en ruſten van alle werckelykheden, en de Ziele wort doorvloeyt van den Geeſt Godts, en de ſaligheydt gewerckt in meniger, ja in duyſenderley manieren, ende dan gevoelt zy in de liefhebbende kracht een treck des Heyligen Geeſtes; als een levendige fonteyn, die vloeyt met revieren der eeuwiger ſoetigheyt.

Als de Ziele ſoo hoogh in het licht komt, dat het verſtandt verblindt wort, gelyck dat ooge van de klaerheyt der Sonne, ſoo ontfanght ſy boven de verſtandelycke kracht een ſimpel ooge, open geloken in de wercklykheydt der liefhebbende kracht; welck ooge, met een ſimpel aenſchouwen in die geeſtelycke klaerheyt, ſiet al wat Godt is eenvuldighlyck. Maer wat den geeſt des menſchen dan gebeurt, en wat hy bekent op die tyt, dat en is niet met woorden uyt te ſpreken, nochte hy en bekent dat ſelve niet volkomen, als hy weder tot ſich ſelven komt.

De verlichte Ziele spreekt, hoe, of op welck een wyse dat Godt de sonden vergeeft.

De nare duysternis en wort niet wegh genomen,
Soo lang het morgenlicht verbeyt van op te komen.
Bedriegt u niet ô mensch! gy wort geen sonden quyt,
Soo lange als ghy noch den ouden Adam zyt.
't Is al bedrog: daer helpt geen bidden noch geen smeken,
Indien ghy niet en wilt uw valsche wil verbreken;
Hy trooste u oock wie wil, 't is leugentael en vals,
Ghy houd den last van al uw sonden op den hals;
Als Christus ryst in 't hart, dan wort de nacht der sonden,
En alle duysternis, in 't godlijck licht verslonden:
En soo dat wesentlijck niet beurt in deser tydt,
Soo blyft u arme Ziel een nacht in eeuwigheyt.
Het gaet'er soo niet toe, gelyck ghy hier wel hoorden,
Dat een misdadigh mensch, sijn schult door 's Konings woorden,
Uyt gunst vergeven wiert, daer hy niet beter wert,
Maer bleef een schalk, een dief of moorder in sijn hert.
Neen, 't moet'er anders gaen: een brandendt vuur des Heeren,
Moet d'ouden boosen mensch tot stof en asch verteeren,
Daer groent een leven uyt, dat Godt in Christo mint,
Van alle schult ontlast en aenneemt voor zyn kint.

Goddelyck Antwoordt.

W*Ast u, reynigt u, doet de boosheyt uwer handelingen van voor myne oogen wegh; laet af van quaet te doen, leert goedt doen, &c. Komt dan, ende laet ons t' samen rechten, seyt de Heere: Al waren uw sonden als scharlaken, sy sullen wit worden als sneeu, al waren sy roodt als Carmoisijn, sy sullen worden als [witte] wolle.* Jesa. 1. vers 18.

In

Indien wy in het licht wandelen, gelyck hy in het licht is, so hebben wy gemeenschap met malkanderen, en het bloedt Jesu Christi sijn Soons reynight ons van alle sonden. 1 Joan. 1. vers 7.

Op het X V. Sinnebeeldt.

Van het vergeven der Sonden.

WAnneer Christus opstaet, soo sterft Adam. Wanneer de Sonne opgaet, soo wort de nacht in den dagh verslonden, en daer is geen nacht meer, alsoo is de vergevinge der sonden.

ô Soeckent en begerigh gemoet, dat daer hongert en dorst na het Rycke Godts, merckt togh den gront wat u gewesen wort: Het is niet soo een licht dingh een kindt Godts te worden, gelyck men meent, daer men het geweten in de Historien voert, sich alsoo met Christi lyden en doodt kittelt, daer men de vergevinge der sonden historisch leert, gelyck een wereltlyck gerichte, daer ymant zyn schult uyt genade vergeven wert, of hy schoon een schalck in zyn hart blyft: het is alhier heel anders, God wil geen huychelaers hebben, hy neemt de sonden op soo een wys niet van ons, indien wy maer aen de wetenschap hangen, en ons met het lyden Christi troosten, daer wy met het geweten in de gruwelen blyven. Het hiet: ghy moet nieu gebooren worden, ofte sult niet in het Rycke Godts komen. Dat sich ymant wil met Christi leyden en doodt kittelen, en hem dat toe eygenen, en wil doch met zynen wille onwedergeboren in den Adamschen mensch blyven, die doet even gelyck yemant die sich selven troost met dese gedachten, dat sijn Heer hem sijn landt schencken sal, onaengesien dat hy zyn Soon niet en is, ende den Heer het sijn Soon alleen belooft heeft: alsoo is't hier oock, wilt ghy uwes Heeren landt besitten, en tot een eygendom hebben, so moet ghy zyn rechte Soon worden; want den Soon des dienstmaegts en sal niet erven met de vrye. Den Historien soon is een vremdeling, gy moet uyt Godt in Christo

sto geboren worden, dat gy een lieffelycken ſoon wort, alſdan zyt gy Godts kint, ende een erfgenaem des lydens en ſtervens Chriſti? Chriſti doodt is uw doodt, zyne opſtandinge uyt den grave is uw opſtandinge, zyn hemelvaert is uw hemelvaert, en zyn eeuwigh Ryck is uw Ryck; indien gy zyn rechten Soon uyt ſijn vleeſch en bloet gebooren bent, ſoo ſyt gy een erfgenaem van al ſyne goederen, anders kont gy Chriſti kint en erfgenaem niet zyn.

Soo lange als dat aertſche ryck in uw Beeltenis ſteckt, ſoo zyt ghy des verdorven Adams aertſche Soon: daer helpt geen huychelery. Geeft ſulcke goede woorden voor Godt als ghy wilt, ſoo zyt ghy toch een vremt kindt, en Godts goederen behooren u niet toe, tot dat ghy met den verlooren Soon weder tot den Vader komt, met een recht berou en ware boete over uw verlooren erfgoedt: daer moet ghy met den willen geeſt uyt het aertſche leven uytgaen, en den aertſchen wille verbreken, het welcke ſeer doet, met het gemoedt en den willen geeſt zyn waerden ſchat verlaten, daer toe den willen geeſt gebooren was, en moet in Godts willen ingaen, aldaer ſaeyt ghy uw ſaet in Godts Ryck, en wort in Godt, als een vrucht, die in Godts aker waſt, nieu gebooren, want uw wille ontfanght Godts kracht; Chriſti geeſtelyck lyf, verſtaet hemelſche weſentheydt, die de eeuwige diepte vervult, ende daer van waſt u een nieu geeſtelyck lichaem in Godt, dat den tydt deſes levens, in 't aertſche grove lichaem verborgen ſteeckt, gelyck het gout in eenen ſteen, alſdan zyt ghy Godts kint, en Chriſti goederen behooren u toe.

De Ziele in aendacht over de nieuwe Creatuur.

TOen 't Saatjen ſturf in 's aertryx ſchoot,
En ſcheen vergeten en verlooren,
Toen groenden 't Bloempje door dien doot,
En quam gelyck een nieu gebooren,
Uyt duyſtere aerde in 't ſchoone licht,
Om reuck en verwen voor te dragen.
Begroet van 's hemels aengeſicht,
Met dauw en ſonneſchyn in 't dagen;
Soo waſt de nieuwe creatuur,
Als eygen wil gaet in verderven,
In dood en graf, al ſmaeckt het ſuur,
Daer groent een leven door dat ſterven;
Een bloem in 't Paradys ſoo ſchoon,
Al ſien 't geen wereldts blindt gebooren,
Hy ſtaet voor Godt en ſijnen Soon,
En ruyckt door aller Engelen kooren.
ô JESU lief! ô eeuwigh goedt!
Hoe vuurigh luſt het my te worden
Een Bloempjen aen uw Rozenhoedt,
Daer nooyt en lovertje verdorden!
ô Heere JESU voert my aen,
Om altydt in den doodt te gaen.

Goddelyk Antwoordt.

VOorwaer, voorwaer, ſegge ick u, ſoo ymandt niet gebooren en wort uyt water ende Geeſt, hy en kan in het Koninckrycke Godts niet ingaen. Joan. 3. vers 5.

In Christo Jesu en heeft noch Besnydenisse eenighe kracht noch Voorhuyt, maer een nieuw Schepsel. Gal. 6. vers 15.

Op het XVI. Sinnebeeldt.

Van de Wedergeboorte of nieuwe Creatuur.

Gelyck een ſchoone bloem uyt de ſwarte aerde, uyt den doodt en de verrottinge des Saets in een ander element, de lucht door het licht der Sonne verklaert, op waſt, ſoo waſt de nieuwe creatuur het ware beelt Godts, uyt de duyſtere groſheyt, uyt den doot des ouden Adams, niet voor d'uyterlycke oogen, niet in deſe werelt, maer in het eenigh reyne element Godts dat inwendig is.

En gelyck de bloem een water in ſich ſuygt daer hem zyn weſen van waſt, ſoo ſuygt de omgewende Ziele met zyn begeerte dat water des levens in ſich, en daer van waſt hem dat hoogwaerde edele en boven maten ſchoone beelt, de nieuwe creatuur. Van dit water moet ghy niet dencken dat het maer eene gelyckenis ſy, maer het is weſentlyck water, doch ghy ſult het oock niet vergelyken by dit uyterlycke doodelycke water, of ook niet menen dat het een revier ofte vloeyende beeck zy, die hier of daer aen een beſondere plaets ware, och neen! dat water des levens is die hemelſche weſenheyt, geboren van de ſachtmoedigheyt der Majeſteyt Godts, en deſe weſenheyt het water des levens vervult de gantſche eeuwige diepte der eyndeloose Godtheyt: ſo dat als Chriſtus ons noodt op het water des levens, wy niet en behoeven hier of ginder, onder of boven te gaen, maer wy ſullen door dit uytwendighe, doorbrekende onſe dorſtige begeerte in dat inwendige, daer Godt over al tegenwoordigh is, invoeren, aldaer is dit water des levens aen alle plaetſen.

De rechte weg in 't eeuwigh leven is in den menſch; hy heeft der Zielen wil in die uyterlycke wereldt ingevoert, die moet hy nu weder in ſich, in die inwendige geeſte-

geeſtelycke werelt, daer Godt overal tegenwoordigh is, invoeren, en eeten geeſtelyck broot, en drincken geeſtelyck water, daer van de nieuwe creatuur toeneemt, en een geſtalte kryght.

Maer hy heeft een gevaerlycke en ſwaren wegh te gaen; want die omgekeerde wille moet weder in ſich ingaen, en moet door dat ſterren en elementen ryck doorbreken: ô hoe wordt hy aldaer gehouden! het moet een groote ernſt zyn geen huychelery, en met den wille in 't ſterren ryck, in deſe uyterlycke werelt te blyven.

Och! in dit net der uyterlycke weelde blyven de meeſte menſchen hangen, verſtrickt aen haer verdorve luſte en valſche begeerlyckheden, en ſy en breken niet door tot dat inwendigh, tot dat heerlyck Rycke Godts; ende om dat ſy dat oude leven niet willen afſterven, ſoo en kunnen ſy dat nieuwe nooyt erlangen.

Aen een weder geboren menſch ſiet men uytwendigh geen veranderinge; zyn gedaente en geſtalte des lichaems is gelyck te voren, en daerom acht het de grove werelt, die alles na hare plompheydt wil hebben, voor roock en windt: doch om dat de nieuwe geboorte van deſe wereld niet en is, daerom en kanſe oock van deſe werelt niet verſtaen noch begrepen worden.

Maer de nieuwe menſch is inwendigh in den diepen grond, daer waſt ſy weſentlyk in den ouden verborgen, gelyck dat gout in den groven ſteen waſt.

Soo u uwe oogen geopent waren, ten tyde als haer het uyterlycke vlees en bloedt door den dood afvalt, dan ſoud ghy dit nieu ſchepſel, dat heerlycke en boven maten ſchoone beeldt ſien ſtaen, als een hoogh vercierden bloem, door den doodt gegroent en uytgewaſſen, in dat vreughdenrycke Paradys Godts.

De Ziele wederleght den ouden Adam,

Den ouden mensch, dat grove beest,
Beseten van een sterren geest,
Die nooyt in dieper grond en raeckte,
Dan in sijn moeder die hem maeckte,
Sprack myn gemoet met stoutheyt an,
Waer is die schoone hemel dan,
Daerom ghy alle vreugt gaet derven,
En sinckt in een gedurigh sterven,
So vraegt een man, die nooyt en sagh:
Waer is de Son? waer is den dagh?
Ghy zyt het self, ô mensch der sonden,
Die ons de oogen houd verbonden;
Waert ghy reyn wegh met al uw slyck,
Wy sagen Godt en Hemelryck,
En alle Engelen om ons hene.
Dat is geen waen; dat weet die gene,
Die eens door gunst van 't eeuwigh goet,
Een oogh ontloock in zyn gemoet.
Daerom begeer ick u te laten,
Soo langh ick leef wil ick u haten,
En snyden al uw lusten af,
Tot dat ghy my ontvalt in 't graf.

Goddelyck Antwoordt.

D*e dwaes seydt in zyn herte daer en is geen Godt* Psalm. 53. vers 2.

Weest niet gelijck een Peert, gelijck een Muyl-ezel, welck geen verstandt en heeft. Psalm. 32. vers 9.

En Osse kent sijnen besitter, ende een Ezel de kribbe sijns Heeren: [maer] Israel en heeft geen kennisse, myn volck en verstaet niet. Jesa. 1. vers 3.

De

De natuurlycke mensche en begrypt niet de dingen die des Geestes Godts zyn. Want sy zyn hem dwaesheyt, ende hy en kanse niet verstaen, om datse geestelyck onderscheyden worden. 1 Corinth. 2. vers 14.

Op

Op het XVII. Sinnebeeldt.

Van het Paradys, waer het is, en hoe men dat beschouwen kan.

Het vernuft, het welcke met Adam uyt het Paradys is uytgegaen, vraeght: waer is dat Paradys aen te treffen? is het ver ofte na? is het in dese wereldt, ofte buyten de ruymte deser wereit boven de sterren? waer woont dan Godt met de Engelen? en waer is dat lieve vaderlandt; daer geen doodt is, dewyl geen son en sterren daer in zyn? soo moet het in dese werelt niet wesen, anders was het lange al gevonden geworden.

Lieve vernuft, niemant kan een ander daer een sleutel toe lenen, en of het schoon is dat yemant daer een sleutel toe heeft, soo sluyt hy doch een ander niet op, een yder moet met sijn eygen sleutel opsluyten, anders komt hy daer niet in: want den sleutel is den Heyligen Geest, wanneer hy dien sleutel heeft, so gaet hy in ende uyt.

Daer is u niets naders als Hemel, Paradys en Helle, tot welcke ghy genegen zyt, daer zyt ghy in deser tijdt het aldernaeste by, ghy zyt tusschen beyden, en daer is tusschen yder een geboorte, ghy staet in dese wereldt in bey de deuren, en hebt bey de geboorten in u. Godt houd u in een poorte, en roept u, en de Duyvel houd u in de andere poorte, en roept u oock, met welcke ghy gaet, daer komt ghy heen. Den Duyvel heeft in zyne handt: macht, eere, wellust en vreugde, en den wortel daer in is de doodt en vuur. So heeft God in zijne handt: kruys, vervolgingh, jammer, armoede, smaet en ellende, en de wortel dier selve is oock een vuur, en in het vuur een licht, en in het licht die kracht, en in de kracht dat Paradys, en in het Paradys de Engelen, en by de Engelen de vreugde. Die logge uyterlijcke oogen konnen het niet sien,

ſien, want ſy zyn uyt de alleruytwendigſte GEBOORTE uyt deſe uyterlycke wereldt, en ſien maer van den glans der ſonne: maer wanneer den H. Geeſt in de Ziele komt, ſoo baert hy de ſelve nieu in Godt, ſo wort ſy een Paradys kindt, 'en krygt den ſleutel tot het Paradys, die ſelve ſiet daer in.

Maer het logge lyf kan daerom daer niet in, het behoort daer oock niet in, het behoort in de aerde, en moet verrotten, en in nieuwe kracht, dewelcke het Paradys gelyck is, in Chriſto opſtaen aen het eynde der dagen, dan mag het oock in 't Paradys wonen, en eer niet, het moet die derde, die alleruytwendigſte GEBOORTE te voren afleggen, als deſen ruwen rock, daer in vader Adam, en moeder Heva zyn geſlapen, daer in ſy vermeenden wys te worden.

De Ziele betracht de nabyheyt Godts.

Ick meende oock de Godtheyt woonde verre,
In eenen troon, hoogh boven maen en ſterre,
En heften menighmael myn oogh,
Met diep verſuchten naer om hoogh;
Maer toen ghy u beliefden t'openbaren,
Toen ſagh ick niets van boven nedervaren;
Maer in den grondt van myn gemoet,
Daer wiert het lieflyck ende ſoet.
Daer quamt ghy uyt der diepten uytwaerts dringen.
En, als een bron, myn dorſtigh hart beſpringen,
Soo dat ick u, ô Godt! bevondt,
Te zyn den grondt van mynen grondt.
Dies ben ick bly dat ghy myn hoogh beminden,
My nader zyt dan al myn naeſte vrinden.
Was nu alle ongelyckheyt voort,
En 't herte reyn gelyck het hoort,
Geen hooghte, noch geen diepte ſou ons ſcheyden,
Ick ſmolt in Godt, myn lief; wy wierden beyde
Een geeſt, een hemels vlees en bloedt,
De weſentheyt van Godts gemoedt,
Dat moet geſchien. Och help getrouwe Heere,
Dat wy ons gantſch in uwen wille keeren.

Goddelyk Antwoordt.

Soude ſich yemandt in verborgene plaetſen konnen verbergen, dat ick hem niet en ſoude ſien, ſpreeckt de Heere? en vervulle ick niet den Hemel ende de Aerde, ſpreeckt de Heere. Jerem. 23. vers 24.

En weet ghy niet dat ghy Godts Tempel zyt, ende de Geeſt Godts in u lieden woont? 1. Cor. 3. vers 16.

Hoe

Hoewel hy niet verre en is van een yegelyck van ons; Want in hem leven wy, ende bewegen ons, en zyn wy. Act, 17. vers 28.

Na by u is het Woordt, in uwen monde en in uw herte. Rom, 10. vers 8.

Op het XVIII. Sinnebeeldt.

Van de over al tegenwoordigheyt, en nabykeyt Godts.

MOses spreeckt: *De Heere onse Godt is een eenigen Godt*: Ende aen een andere plaets staet: *Van hem, door hem, en in hem, sijn alle dingen.* Item: *Ben ick niet die alle dingen vervul?* Item: *Door sijn Woordt zyn alle dingen gemaeckt, wat gemaeckt is.* Daerom moet men seggen, dat hy aller dingen oorspronk is; hy is die eeuwige onmetelyke Eenheyt, als tot een exempel, so ick dencke, wat soude in de plaets deser werelt blyven, wanneer de vier elementen met het gestarrente en de natuur wegh quame ende ophield, alsoo dat'er geen natuur of creatuur meer waer? Antwoort; Daer bleef die selve eeuwige Eenheyt, daer uyt natuur en creatuur haren oorspronck ontfangen. Alsoo oock wanneer ick dencke; wat is veel hondert duysent mylen boven het gestarrente, ofte wat is in die plaetse daer geen schepsel is? het is die eeuwighe, onveranderbare Eenheydt, welcke is dat eenige goedt, dat niets achter hem ofte voor hem heeft, dat hem yets geeft, ofte neemt, ofte daer van dese eenheydt ontstonde, aldaer en is geen grondt, tydt, noch plaetse, en het is den eenigen Godt, ofte dat eenige goed, dat men niet uytspreken kan.

Alsoo verstaen wy dat'er in de eeuwighe diepte geen plaetsjen zyn kan, al was 't soo kleyn als een mostertzaetjen, daer Godt niet wesentlyck in en tegenwoordig sou zyn, soo is hy dan oock in myne Ziel, och ja! en daer over ben ick hoogh verheught, dat myn Godt en myn Vader my soo na en in my is. Ach myn Godt, myn grondt, hoe menighmael heb ick in myne onverstandigheyt, met uytgestreckten halse na den gestarrenden hemel gesien, en ghy waert soo na by! ô Jesus, myn schoon-

ſchoonſte lief, nu hoef ick u niet veel duyſent mylen van hier te ſoecken, want waer uwen Vader is daer zyt ghy oock. Ende dewyl ghy uyt alle de krachten uwes eeuwigen onmetelycken Vaders, aen alle oorden, in de eyndeloose diepte der eeuwigheyt, van eeuwigheydt in eeuwigheyt gebooren wordt, ſoo wort ghy oock in den omtreck myner Zielen gebooren, ſoo deſelve ſich nu maer ledigh maeckt van de grovigheden, die ſy door de valſche wille, luſt en begeerte had ingeſogen, en alſo de deure open doet, dan gaet ghy ô aenkloppende JESUS in, en doorvloeyt de gantſche Ziele met het eeuwigh licht des levens, dat ghy ſelf zyt. ô Myn ſchoonſte lief, het luſt my noch langer van u tegenwoordigheyt te ſpreken, want ghy ſeght ſelver: *Ick en myn Vader ſullen woninge maken by de gene die my lief heeft.* Joan. 14. vs. 23. waer nu ghy, en uwen eeuwigen Vader, ô ſchoonſte lief! tegenwoordigh zyt, daer gaet oock den Heyligen Geeſt van u beyden uyt, gelyk'er oock geſproken wort: *Weet ghy niet dat ghy tempelen des Heyligen Geeſtes zijt, die in u woont*, ſoo is dan de gantſche goddelycke kracht na ſyne eeuwige geboorte in den grondt myner Zielen, als een levende fonteyn, indien ick u ô ſoetſte JESU recht liefhebbe, en alle dingen verlatende, u getrouwelyck na volge.

De Ziele spreeckt van haer wesen, hoe haer Godt geschapen had, en door welk middel sy in haer eerste stant mag komen.

Een water als kristal, waer op geen koelte speelt,
Ontfangt so cierlyk en so schoon het sonnen beelt;
Soo was de schoone Ziel, het edelste aller dingen,
Die door de wysheyt Godts een wesentheyt ontvingen;
Een vonck van 't eeuwigh vuur, doorschenen met Godts licht,
Een klare Spiegel voor het eeuwige aengesicht;
Daer 't eeuwig end'loos EEN, in hoogte, noch in brete,
Noch eeuwige diepten, noyt te gronden noch te meten,
Sich selve schoude, en vond in een geschapen beelt,
Dat voor de schepping in zyn wysheyt had gespeelt.
Dien klaren Spiegel heeft de valsche lust geschonden;
Dat kristalyn gevult met grovigheyt der sonden;
Dien stillen suyv'ren grondt beweegt uyt sijn accoort,
En d'edele Beeltenis soo jammerlyck verstoort.
Wat sal de mens nu doen? wat gaet hy best voor gangen,
Om dit verloren Beelt in 't herte weer t'ontfangen?
Een WILLE, uytgaende van het eeuwig Zielen-vuur,
Die dryve, als met een sweep, de gantsche creatuur,
Met al haer beelden uyt, en sla de Godtheyt stille,
Van alle neyg'lyckheyt, dat hy volbrengt zyn wille.
Daer is geen ander raedt, al kost het wee en pyn,
Het moet geleden, of het moet verlooren zyn.

Goddelyk Antwoordt.

[TE *weten*] *dat ghy soudet afleggen, aengaende de vorige wandelinge, den ouden mensche, die verdorven wort door de begeerlyckheden der verleydinge. Ende dat gy soudet vernieuwt worden in den geest uwes gemoets, ende den nieuwen mensche aendoen, die na Godt geschapen is in ware rechtveerdigheyt en heyligheyt*, Eph. 4. vers 24.

Godt

Godt ſeyde: Laet ons menſchen maken, na onſen beelde, na onſe gelykeniſſe. Gen. 1. vers 26.

Op het XIX. Sinnebeeldt.

Van de Ziele, wat sy eygentlyck is.

Godt is een louter Wesen van het welcke alle dingen haer wesen ontfanghen. Myn wesen vloeyt sonder middel uyt Godt, en van het wesen vloeyt het leven, en van het leven de saligheyt. Vergadere u en alle krachten der Ziele in dat inwendige der Zielen, dat is dat wesen, ende staet stil, soo sal Godt noodtwendigh inlichten.

Myn Ziele is een spiegel, daer in Godt alle uuren schynt en licht; maer dat ick zyn licht niet gansch gewaer worde in myn Ziele, daer ben ick selve oorsaeck van, om dat ick my niet onthoude van alle geschapen dingen, en myn Ziele niet bloot daer stelle, sy wordt te menigmael met uyterlijke dingen vermenigvuldigt, en verhindert dat sy Godt in haer selven niet sien kan.

Soo de spiegel voor my gehouden wordt, moet sich myn gestalte en beeldt in den spiegel inbeelden, ick wil ofte wil niet: alsoo oock indien sich de mensch ontledigt van alle uytwendige dingen, en dat alle krachten in het wesen vergadert zyn, en de mensch in een vergeten zijns selfs en alle dingen komt, soo moet Godt noodtwendigh inlichten en inblicken in de Ziele, en een sulcken blick is beter dan de heele werelt, met al haer goed. In een spiegel wordt een aengesicht gebeelt, en de gantsche gestalte, maer de natuur en het wesen gaet daer niet in. Maer soo sich Godt verbeelt in de Ziel, soo gaet natuur en wesen daer in. In somma die goddelyke natuur vergiet sich gantsch in dat bloote wesen der Zielen, indien sy louter en reyn is. Myn aengesicht met gestalte en form vergiet sich wel in den spiegel, maer myn natuur en wesen gaet daer niet in. Maer Godt giet sich in de Ziel met natuur en al zyn wesen: alsoo is Godt in de

Ziele,

Ziele, en de Ziel in Godt. Den wyn is in het vat, maer het vat niet in den wyn: maer in de geestelycke onsienelijcke dingen gaet het anders toe. De Ziele is in Godt, en Godt in de Ziele; Godt is in de Engelen, en de Engelen zijn in Godt; dat water is in de beecke, maer de beecke is niet in 't water, maer sy zijn gescheyden.

Christus sprack: *Den* V A D E R *is in my, ende ick ben in den Vader, ick en den Vader zijn in u, en ghy zijt in ons.* Al die geestelijcke wesens hebben geen terminum: de Ziele is in 't lichaem, en doch aen alle plaetsen in de werelt, en buyten de werelt. De Engelen zijn in geen beslooten termino, en sy mogen oock aen gene plaets verbonden zijn. God vergiet sich noodsakelijck in de Ziel, soo den mensch hem selver afsterft, sich selven verlochent, en komt in eene onwetenheyt sijns selfs en aller dingen.

Godt eyscht niets als eene bloote, loutere, lijdende, afgescheyden Ziele; daerom leght de saligheyt niet aen ons doen, ofte wercken, maer aen een bloot louter lijden, dat ick alle dingen en mijn selven late, en legge my stil onder Godt, en laet Godt alles in my zyn, en blijve selve niets; dat is, de nieuwe geboorte en rechte bekeringh; en dat eeuwige leven.

De Ziele begeert Christus, het broodt des levens wesentlyck in haer te hebben.

SChoon ick het gantsche huys vervult met spyse sag,
En dat ick, als een Vee in 't gras, daer inne lag,
Noch bleef ick onversaet, 't sou my geen voedtsel geven,
De spys most in my zyn, indien ick soude leven.
Nu merckt ô menschen kindt, dit raeckt uw standt gewis:
Schoon d'eeuwige diepte vol der klare Godtheyt is.
Soo lang het Zielen-vuur niet eet van 't godd'lyck wesen,
Soo lange sal het oock een dorre honger wesen.
Gelyck van 't voedtsel dat het zaetjen in sich treckt,
Een cierlyck Bloemtje tot zyn lichaem wort verweckt;
Soo wordt de vuurige Ziel met nieuwheyt overtogen,
Indien sy 't wesen Godts heeft waerlyck ingesogen;
Dat heyligh wesen wort soo heerlyck om 't gemoedt,
Een schoon en geest'lyck lyf van hemels vleesch en bloedt,
Daer brandt sy eeuwigh iñ, nu geeft uyt haer verteeren
Een lichten klaren Geest, een spiegel voor den Heere.
Dit is den nieuwen mensch, die in den ouden steeckt,
Als 't gout in eenen steen; wanneer den ouden breeckt.
Dan staet den nieuwen bloot, voor Godt en d'Englen chooren;
Soo wordt, door 't recht geloof, den rechten mensch gebooren.
Het recht geloove blyft niet slegs van buyten staen:
Maer breeckt door alles heen, en grypt de Godtheyt aen,
Die moet haer voedtsel sijn, en kracht en wysheyt geven;
Dat is haer broodt en wyn, één spys voor 't rechte leven.

Goddelijk Antwoordt.

I*Ck ben het broodt des levens, die tot my komt en sal geensins hongeren, en die in my gelooft, en sal nimmermeer dorsten.* Joan, 6. vers 35.

Ge-

Gelyck een hert schreeuwt na de waterstroomen; also schreeuwt myn Ziele tot u, ô Godt.

Myn Ziele dorstet na Godt, na den levendigen Godt, Psalm. 42. vers 2.

Op het XX. Sinnebeeldt.

Hoe dat wy Christus wesentlyck in ons moeten hebben.

ALle vochtigheyt die van buyten is kan den boom niet helpen, maer de vochtigheyt die hy in sich trekt, geeft hem leven, wasdom en vruchtbaerheyt.

Of het over al vol van Christus was, en Christus was ofte quam niet in my, soo mocht het my niet helpen, ick was en bleef een verdorden en vruchteloosen boom.

Dit is een Christen: die met den inwendigen grond, gemoedt en wille sich heeft tot de geschoncken genade in *Christo Jesu* inghewend, en in den wille syner Ziele geworden is, als een jongh kindt, dat alleen hakende is na de borsten des moeders, dat eene dorst na de moeder heeft, en des moeders borst suygt, waer van het leeft.

Alsoo oock is dese mensch alleen een Christen, wiens Ziel en gemoedt weder in die eerste moeder, (waer uyt des menschen leven ontsprooten is, als in dat eeuwighe WOORDT, het welcke sich met de rechte melck des heyls heeft in onse, aen Godt blinde menscheyt geopenbaert,) ingaet, en dese moederlycke melck in zyn hongerige Ziele drinckt, waer van die nieuwe geestelycke menscheyt ontstaet.

Want dat is alleen een Christen, in wien Christus woont, leeft en is, in wien Christus na den inwendigen grondt der Zielen, is op gestaen en levendigh geworden, die daer Christus overwinninge tegen Godts toorn, ook helle, Duyvel, dood en sonden (als Christi menscheyt, lyden, sterven en opstandingh) in sijnen inwendigen grondt heeft aenghetrocken, daer het zaet der vrouwe, als Christus in zyne overwinningh, in hem oock overwint, en de slange in des boosen vleesches wille dagelycx de kop vertreet, en de sondelyke lust des vleesches doot.

Want

Want in CHRISTO alleen worden wy ten goddelijcken kindtſchap en erven Chriſti aengenomen; niet door eenen uyterlijcken vremde ſchijn eener by ſonderlijck genaden aennemingh, door een vremde verdienſte eener toegherekende genaden van buyten; maer door eene kinderlijcke, inwoonende, gelederlijcke, eſſentialiſche genade, daer des doodts overwinner, als Chriſtus met zijn leven, weſen en kracht in ons, van onſen dood opſtaet, en in ons heerſcht en werckt, als in een ranke aen zijnen wijnſtock, ghelijck de Schriften der Apoſtelen doorgaens betuygen.

Dat is gheen Chriſten, die ſich alleen met het lijden, ſterven en de voldoeningh CHRISTI trooſt, en hem dat ſelve als een genaden-geſchenck toereckent, en even wel een wildt dier onwederghebooren blijft, ſulck een Chriſten een yegelijcke goddelooſe. Want een yder wil gaern door een ghenaden-gifte ſaligh worden; den Duyvel woude oock alſoo door een van buyten aengenome genade, wel gaern weder een Engel zijn.

Maer dat hy ſoude omkeeren, en worden als een kind, en uyt Godts ghenaden water der Liefde en H. Geeſt nieuw geboren worden, dat ſmaeckt hem niet: Alſo ook den tijtel Chriſten niet, die den genaden-mantel Chriſti wel omhangt, maer in de kindtsheyt en nieuwe geboorte mag hy niet ingaen, nochtans ſeght Chriſtus, dat hy anders het Rijcke Godts niet en mag ſien.

De

De verlichte Ziele verklaert het uyterlycke vernuft; het afscheyden eens rechtvaerdigen.

OP welck een wyse of eene Ziel,
Die Godts geboden reyn bewaerden,
Na dat haer vleesch en bloedt ontviel,
Ten hemel vaert van deser aerden?
Soo vraeght het oude Adams kindt,
Dat alle wysheydt heeft verlooren,
Aen Godt en 't Vaderlandt soo blindt,
Als hier op aerde een blindt gebooren.
Wanneer de Ziel soo gantsch en gaer,
Haer self ontsinckt, en houdt sich stille,
Dan wordt de Godtheyt openbaer,
En woont in haer gelaten wille;
Ontvalt haer nu het vleesch en bloedt,
Dan is sy met Godts licht doorschene,
Als 't yser met een heeten gloedt,
Dat is Godts handt; waer sou sy hene?
Sy is met heerlyckheyt gekroont,
En self den Tempel en den Hemel,
Daer Godt met sijnen glans in woont,
En sijnen Geest met soet gewemel.
Het hemelrijck is sonder maet,
Gelyck als boven son en sterre,
So wel oock hier, daer d'aerde staet,
In d'eeuwigheyt is na noch verre.

Goddelijk Antwoordt.

SEgget den rechtv[erd]ru igen, dat het [hem] wel gaen sal; dat sy de v cht harer wercken sullen eeten. Jes. 3. vers 10.

Sa-

Saligh zyn de dooden die in den Heere sterven, van nu aen: Ja seght de Geest, op dat sy rusten mogen van haren arbeydt; ende hare wercken volgen met haer. Apoc. cap. 14. vers 13.

Op

Op het XXI. Sinnebeeldt.

Hoe 't sich met een vrome Ziele verhoud, in't afsterven des Lichaems.

DAt uyterlycke vernuft spreeckt: de Ziele wanneer die van het lichaem scheydt, vaert sy dan niet in den hemel ofte helle in, gelyck men in een huys ingaet, ofte gelyck men door een gat in eene andere werelt ingaet!

Antwoort. Neen, daer is geen invaren op sulck een wyse, want hemel ende helle is over al tegenwoordigh: het is maer eene inwendige des willens, ofte in Godts liefde, ofte in Godts toorn, ende sulcx geschiedt in den tydt des lichaems, daer van S. Paulus seght: *Onse wandelingh is in den hemel.* Ende Christus oock spreeckt: *Myne Schapen hooren myne stemme, ende ick kenne haer, ende sy volgen my, ende ick geve haer dat eeuwige leven, en niemant salse uyt myne handt scheuren.*

Soo vraeght het vernuft: Hoe geschied dan sulck ingaen des willens in den hemel?

Antwoort. Wanneer sich de wille te gronde Godt overgeeft, soo versinckt hy buyten sijn selve, buyten alle grondt en plaetse, daer alleen Godt openbaer is, werkt ende wil, soo wordt hy hem selve een niets na sijnen eygen willen: alsdan werkt ende wil Godt in hem, en dan woont Godt in sijnen ghelaten wille, daer door wordt de Ziele geheylight, dat sy in de goddelycke ruste komt. Wanneer nu het lichaem verbreeckt, soo is de Ziele met goddelycke liefde doordrongen, ende met Godts licht doorschenen, gelyck dat vuur een yser doorgloeyt, daer van het syne duysterheyt verliest. Dat is de handt Christi, daer Godts liefde de Ziele gansch doorwont ende in haer een schynend licht en nieu leven is, soo is sy in den hemel, en een tempel des H. Geestes, en is selver Godts hemel, daer in hy woont.

Dat

Dat uyterlijcke vernuft spreeckt: Hoe komt het dan dat die heylige Ziele in deser tijdt sulck licht en sulck een groote vreugde niet volkomen mag bevinden;

Antwoort. Dat hemelrijck is in de Heyligen in haren geloove werckende ende bevindelijck, sy voelen Godts liefde in haren geloove, daer door sich de wille in Godt overgeeft: maer dat naturelycke leven is met vleesch en bloedt bekleedt, en staet in den tegenset van Gods toorn, met de ydele lust deser werelt omgeven, welcke dat uyterlyck doodelycke leven steets doordringht: daer op de eene zyde de werelt, op de andere zyde de Duyvel, en op de derde zyde den vloek des toorns Godts, in vleesch en bloedt, dat leven doordringht en sitt, daer door de Ziele dickmael in anghst staet, wanneer alsoo de helle op haer dringht, en sich in haer wil openbaren; doch sy versinckt in de hoope van Godts genade, en staet als een schoone roose midden onder de doornen, tot dat het rycke deser wereldt van haer afvalt in 't sterven des lichaems: alsdan wort sy eerst recht in Godts liefden openbaer, wanneer haer niets meer verhindert. Sy moet desen tydt met Christo in dese werelt wandelen; Christus verlost haer uyt hare eyghen helle, nadien hy haer met syne liefde doordringht, ende by haer in der hellen staet, en hare helle in een hemel verandert.

De

De Ziele spreeckt van den standt der goddeloosen.

MAer ach! wat onderscheyt is dit!
Den goddeloosen geeft zyn wille
In handen van den helschen smit,
Die quade meester houdt hy stille,
Die steeckt zyn Ziel in 't brandent vuur,
Van boosheyt, leugen, nydt en toren,
En al wat meer van die natuur,
Door 't ryck des afgrondts wort gebooren
Die ydelheden met elkaer,
Te saem geknoopt en vast verbonden,
Die worden in hem openbaer,
Nuw is sijn Ziel een huys der sonden;
Want sy doordringen 't gantsch gemoet,
Met haer naturelycke krachten,
Gelyck het vuur een yser doet.
ô Mensch te groot om weynigh t'achten,
Hoe loopt ghy self in uw verdriet,
In eeuwigh jammer en ellende,
Dat wil dien goeden Vader niet,
Hy schiep u niet tot sulck een ende.

Goddelijck Antwoort.

W*Ee den goddeloosen, het sal* [*hem*] *qualyck gaen: want de vergeldinge sijner handen sal hem geschieden.* Jesa. 3. vers 11.

Weet

Weet ghy niet dat wien gy u ſelven ſtelt tot dienſtknechten ter gehoorſaemheyt, ghy dienſtknechten zyt des genen die ghy gehoorſaemt, ofte der ſonden tot de doodt, ofte der gehoorſaemheyt tot gerechtigheyt? Rom. 6. vers 16.

Op het XXII. Sinnebeeldt.

Hoe 't met een goddeloofe Ziele gaet, als haer het lichaem afsterft.

Hoe gaet het dan met den goddeloofen ? Antwoort: Die goddeloofe Ziele, wil in defer tydt niet in goddelycke gelatenheydt hares willens gaen, maer gaet ghedurigh in eygen luft en begeerte, in de ydelheydt en valfcheydt, in des duyvels willen: fy vat'et maer booheyt, leugen, hovaerdigheyt, gierigheyt, nydt en toorn in fich, en geeft haren wille daer in: die felve ydelheydt wordt in haer openbaer en werkende, en doordringht de Ziele gantfch en gaer, gelyck een vuur dat yfer. Defe kan tot goddelycke rufte niet komen, want Godts toorn is in haer openbaer: ende foo fich nu het lichaem van de Ziele fcheydet, foo gaet eeuwigh berouwen en vertwijffelen aen, want fy bevindt, dat fy gantfch fulck een angftelijcken gruwel geworden is, ende fchaemt fich, dat fy foude met haren valfche wille tot Godt indringen, ja fy kan oock niet, want fy is in den grim gevangen, en is felver een loutere grim, en heeft fich daer midden in geflooten door haer valfche begeerte, welke fy in fich heeft verweckt. Ende dewijl Godts licht niet in haer fchijnt, en fijne liefden haer niet beroert, foo is fy een groote duyfternis, ende een pijnelycke angftelijke Vuur-wel, en draeght de helle in fich, en kan dat licht Godts niet fien. Alfoo woont fy in fich felven in der hellen, en daer en behoeft geen invaren, want waer fy immermeer is, foo is fy in der hellen, en of fy fich veel hondert duyfend mijlen konde van haer plaets begeven, foo is fy doch in fulck een wellinge, en duyfternis.

Dat uyterlyck vernuft fpreeckt: Hoe komt'et dan dat de goddeloofe in defer tijdt de helle niet voelt, dewyl hy foo na, ja in den menfche felve is?

Ant-

Antwoort. Hy voeltſe wel in zyn valſche geweten; doch hy verſtaet dat niet, want hy heeft noch de aertſche ydelheyt, met de welcke hy ſich verluſtight, daer aen hy vreughde ende welluſt heeft: oock heeft dat uyterlyke leven noch dat licht der natuur, daer in ſich de Ziele verluſtight, dat alſoo dat pynigen niet mag openbaer worden. Maer wanneer het lichaem ſterft, ſoo kan de Ziele ſulcke tydelycke welluſt niet meer ghenieten, ende ſy heeft oock dat licht der uyterlycke werelt verlooren: als dan ſtaet ſy in eeuwige dorſt en honger na ſulke ydelheyt, met welcke ſy ſich alhier heeft vermaekt, en ſy kan doch niets bereycken, als maer ſulk een valſche ingevatte wille, het welck ſy in deſe leven te veel heeft gehad, ende ſich doch niet liet vernoegen, dat heeft ſy als dan te weynigh: daerom is ſy in eeuwigen honger en dorſt na ydelheyts boosheyt en lichtvaerdigheyt: ſy woude altyd gaern noch meer boosheyt doen, ende heeft doch niets daer in, ofte daer mee ſy dat kan volbrengen, ſo geſchied ſulck volbrengen maer in haer ſelven, ende ſulck een helſchen honger en dorſt kan eer niet gantſch openbaer worden, eer haer het lichaem afſterft, met het welcke ſy alſoo in welluſt heeft gheboeleert, het welcke haer toe voegden waer na ſy beluſt was.

De Ziele houd haer naesten voor het onrustigh swerwen, en hoe sy tot ware ruste sou mogen komen.

Hoe topt de Ziel, en soeckt met vlyt te rusten,
Nu hier, nu daer, in veelderleye lusten,
In geldt, in goedt, in weelden en in pracht,
In eer, in roem, in heerschappy en macht;
In lust des vleesch, in drincken en in eeten,
In list, in kunst, in wysheydt en in weten;
Maer al vergeefs, sy vindt haer ruste niet,
Gelyck men 't klaer aen kleyne en grooten siet.
Soo swerft en steen, van syne plaets geheven,
En door een handt met kracht om hoog gedreven,
Hy vindt geen rust eer dat hy leyt op d'aert,
Syn eygen grondt, dies valt hy nederwaert.
ô Arme Ziel, soo ver van huys en erven,
Siet hier een beelt van uw ellendigh swerven,
Vielt gy met kracht op Godt, u eerste gondt,
Het was gedaen; gy vand uw rust terstondt;
Doet gy dat niet, soo moet uw eeuwig leven,
ô Arme Ziel, in eeuwige onrust sweven;
Dat is een vrucht te bitter en te wrangh,
Bedenckt u recht, het eeuwig duurt soo langh.

Goddelyk Antwoordt.

De *godtloose, seyt mijn Godt, en hebben genen vrede.* Isa. 57. vers 21.

Sy sullen rusten op hare slaepsteden, een yelyck die [in] syn oprechtigheyt gewandelt heeft. Vers. 2.

Laet

Laet ons dan ons beneerstigen om in die ruste in te gaen: op dat niet yemant in dat selve exempel der ongelovigheyt en valle. Hebr. 4. vers 11.

Op het XXIII. Sinnebeeldt.

Van de eenige rustplaetse der Ziele, welcke die is.

Geen dingh en heeft ruste voor dat het is daer het t'huys hoort, dat is in synen eersten oorspronck. Werpt een steen om hoog, hy sal weder ter aerde vallen, hy sal niet rusten voor dat hy weder op de aerde leyt, want de aerde is sijn substantie en zijn oorspronck. Ons lichaem, dewyl het oock een aertsche substantie is, en sal mede niet rusten voor dat het weder in de aerde is, Maer onse edele Ziel, die een Geest is, en na het beeldt en de gelyckenisse Godts, van Godt geschapen, en een eeuwigh wesen in Godt gehad heeft, die is altyd ongerust en ongetroost eer dat sy in Godt rust, en met Godt vereenight is.

Dat vuyle aertsche vleesch mag haer wat bedriegen, verleyden, en met hem ter aerde neder trecken, en een tydt langh met tydelycke vermakelyckheden, en vleeschelycke wellusten onderhouden; maer als sy weder tot haer selven keert, en in haren grondt siet, dan sucht sy weder als een balling die uyt syn landt verstooten is, en als een kindt dat sijn Vader verloren heeft: Want de Ziele is van Godt soo edel, subtyl, geestelyck en goddelyck geschapen, dat haer geen dingh en kan versadigen, en in vrede doen rusten, dan Godt selve; want als sy in Godt niet rust, soo is sy altydt onversaedt en ongerust. Soo roept nu Godt so vrindelyck, de edele Ziele, die 't (als een duyve) alles overvlogen, en nergens ruste gevonden heeft, tot sich, seggende; *Komt tot my alle die belast en beladen zyt, ick sal u verquicken.*

Komt tot Godt, in alle dingen hebt gy ruste gesocht, ende niet gevonden. Komt tot Godt, in hem sult gy salige ruste vinden, want hy is uw Godt, uw oorspronk

hy

hy is de eeuwige ruſte der ſalige geeſten. Ghy hebt een eeuwigh ongeſchapen weſen in hem, en een geſchapen weſen van hem; daerom alle creaturen die met u in der tijdt van Godt geſchapen zijn, die wyſen u van haer, ſeggende: Wy zijn met u geſchapen creaturen eens Godts en Scheppers, wy en hebben geen ruſte in ons ſelven, hoe ſoudt ghy dan ruſte in ons vinden? daerom gaet tot uwen oorſpronk, daer uwen geeſt af gekomen is, en in hem ſult ghy eeuwige en ſalige ruſte vinden.

Och! had ick toch de vleug'len eener duyve,
Op dat ick mocht van d'aerde henen ſtuyve,
Ick vloogh ſoo ver tot dat ick ruſte vand,
In mijnen Godt, mijn rechte Vaderlandt.
Vliegh voort ô Ziel, vliegh voort, ghy hebtſe beyde:
Verſtandt om't goede en 't quade t'onderſcheyde;
Aendachtigheyt, om't onderſcheyden goedt,
Met kracht en ernſt te grypen in 't gemoedt;
Vliegh over 't vleeſch en zijn verkeerde luſten,
Soo ſult ghy ſacht in Godt uw Vader ruſten.

De Ziele in aendachtigheyt over het werck der verloßinge.

Ghy ſacht de Gramſchap Godts in d'eeuwige natuur,
Door d'ongehoorſaemheyt ontſtoken als een vuur,
Den Duyvel als een Wolf beluſt op 't bloed der ſchapen,
Vaſt grimmen d'eeuwige doodt, en d'eeuwige afgrondt gapen.
Ter and're zijde, och Heere! dat was de hoogſte noot,
Sacht gy ons wapenloos van alle kracht ontbloot,
Daer was noch hulp, nog raed, toen had gy medelijden,
Met d'afgevallen Ziel, en ſtelde u tuſſchen beyden;
Gy wiert ons ſchilt, en bleeft ſo vaſt en troulijk ſtaen,
De pijlen vielen ſcharp en ſchricklijck op u aen!
Dat tuygt het dierbaer bloedt, uyt al uw roode wonden,
Dat op der aerden vloot voor al des werelts ſonden;
Dat hiet eerſt liefde, ô Ziel! waer blijft gy met den loon
Voor uw verloſſinge, en die ſchoone levens kroon?
Ach! wie ben ick myn God, en wie zyt gy myn Heere!
Waer ſal een Worm in 't ſtof een Koning mee vereeren!
Naemt gy 't verbrijſelt hert niet voor uw lijden aen,
O diepſte liefde Godts, ſoo konde ick niet beſtaen,
Noch blijf ick evenwel in eeuwigheyt u ſchuldigh,
Voor 't uytgeſtorte heyl, ſoo groot en menighvuldigh.

Goddelyk Antwoordt.

EN vreeſt niet: ick ben de Eerſte ende de laetſte. Ende die leve, ende ick ben doodt geweeſt: ende ſiet ick ben levendigh in alle eeuwigheyt. Amen. Ende ick hebbe de ſleutels der helle ende des doodts. Apoc. 1. vers 11.

Waer-

Waerlyck hy heeft onse kranckheden op sich genomen, en onse smerten die heeft hy gedragen. Jes. 53. vers 4.
De straffe die ons den Vrede aenbrenght, was op hem, ende door sijne striemen is ons genesinge geworden. Vers 5.

Op het XXIV. Sinnebeeldt.

Een t' samenspraeck tusschen de Verlosser, en de verloste Ziele.

De verloste Ziele spreeckt: Ach mijn edele perel, en geopende vlamme mijns lichts, in mijn anghstig vuur-leven, hoe verandert ghy my in uwe vreugde? ô schoonste lief, ick ben u in mijnen vader Adam ontrou geworden, en hebbe my door de vuurs macht, in wellust en ydelheyt des uyterlicke wereids gewent, en eene vremde boelschap aengenomen, en hadde alsoo moeten eeuwig in een duysterdal, in vreemde boelschap wandelen, wanneer ghy niet waert in groote getrouheyt door uw doordringen, en verbreken des toorns Gods, en der hellen, en duysteren doodts, in dat huys mijner ellenden tot my gekomen, en mijn vuur leven uwe sachtmoed en liefde wedergebracht had.

ô Soete liefde, ghy hebt my water des eeuwigen levens uyt Godts bron mede gebracht, en my in mijnen groote dorst verquickt, in u sien ick Godts barmhertigheydt, welcke my te voren in de vreemde boelschap verborgen stond: in u kan ick my verheugen, ghy verandert my mijne vuur angst in grote vreughde. Ach! allervriendelijckste lief, geeft my doch uwe perel: dat ick eeuwigh magh in sulcke vreughde staen.

De Verlosser Jesus Christus spreeckt: Mijn lieve Ziele en getrouwe schat, ghy verheught my hoogh in uw beginnen: het is waer, ick ben door de diepe deuren Godts tot in u gebroken, door Godts tooren, door hel en doodt, in dat huys uwer ellenden, en hebbe nu myne liefde uyt genaden geschoncken, en u van ketenen en banden verlost, daer aen ghy vast aen gebonden waert; ick hebbe u myn trou gehouden, maer ghy begeert tegenwoor-

woordigh een ſware ſaeck van my, dat ick niet gaern met u wage. Ghy wilt myn perel tot u eygendom hebben, gedenckt togh myn lieve Ziele, hoe ghy het voor deſen in Adam verwaerlooſt hebt, daer toe ſtaet ghy noch in groot gevaer, en wandelt in twee gevaerlycke rycken: als met uwen allerdiepſten wortel, den vuur-oorſpronck, wandelt ghy in den lande, daer ſich Godt, eenen ſtercken yverigen Godt, een eenen verterent vuur noemt.

In het ander rycke wandelt ghy in de uyterlycke werelt, in de lucht, in louter verdorven vleeſch en bloedt, daer des werelts wellust met des Duyvels aengrypen, alle uren over u heen ruyſt: gy mocht in uwe groote vreugde wederom aertſcheyt in myne ſchoonte invoeren, en my myn pereltje verdonckeren. Oock mocht gy ſtout worden, gelyck als Lucifer wiert, als hy den perel tot een eygendom had, ende mocht u van Godts harmony afwenden, ſoo moſte ick hier na eeuwigh van myne gemeenſchap beroort zyn.

Ick wil myn perel in my behouden, en wil in uwe verbleeckte, en nu in myn weder levendigh gemaeckte inwendige menſcheydt, in den hemel in u wonen, en myn perel voor het Paradys bewaren, tot dat gy deſe aertſcheyt van u afleght: alſdan wil ick u myn perel tot een eygendom geven: Maer myn aengeſicht, en de ſoete ſtralen des perels, wil ick u den tydt van dit aertſche leven gaern aenbieden.

De Ziele spreekt van de menighte der stricken en netten des Duyvels.

ICk sagh de wereldt breet en wyt,
Met duysent listen overspreyt,
Dat mocht een hart met recht doen schricken,
Ontelbaer waeren al de stricken ;
'tGeschooren net stondt over al,
Der voeten Angel lagh in 't dal,
En seer verholen langhs de wegen ;
Een list uyt d'afgrondt opgestegen,
Hadt gantsch bedriegh'lyck hier en daer,
Veel loose bruggen, vol gevaer,
Met kunst geboud', ô kunst der hellen !
Soo spits om quaed in 't werck te stellen !
Ick suchte en sprack ; ach Vader ! ach !
Myn Godt, myn schoonste lief, wie magh,
Wie magh die menighte gevaren,
Die stricken en dat loose garen,
Ontgaen ? toen wiert'er klaer geseyt,
Alleen de ware Ootmoedigheyt.

Goddelyck Antwoordt.

Syt nuchteren [*ende*] *waeckt : want uwe tegenpartye de Duyvel , gaet om als een brieſſchende Leeu , soeckende wien hy soude mogen verslinden.* 1. Petr. 5. vers 8.

Wie

Wie is de man die den Heere vreest? hy sal hem onderwijssen in den wegh, dien hy sal hebben te verkiesen. Psalm. 25. vers 12.

Mijne oogen zijn gedurighlyck op den Heere, want hy sal myn voeten uyt het net uytvoeren. Vers 15.

Op het XXV. Sinnebeeldt.

Van de menighderley stricken des Duyvels, en hoe de selve te ontgaen zyn.

Den Duyvel is een duysent konstenaer, de wyde werelt is vol van syne listige aenslagen, bedriegelyke stricken en netten, hy loert de Ziele na als een behendige vogelvanger, de grove sondaers soeckt hy dieper en dieper in sonden te storten, en door werelt lycke dingen op te houden van de hemelsche, en die alrede op den goeden wegh zyn soeckt hy weder te verleyden, die al ver gekomen sijn, in de selve soeckt hy de eygenheyt aen te stoocken, om haer te verheffen in Geestelycke hovaerdye, en hy kan sich wel voor doen als een Engel des Lichts, dat een geoeffende Ziele genoeg te doen heeft, om te onderscheyden, of het Goddelyk of Duyvels zy, het gene hem somwylen voor komt.

Welck is dan de veyligste wegh, om dese gevaerlykheden te mogen ontgaen?

Geen andere als de eenvoudige wegh der ware ootmoedigheyt.

De wille des menschen sal sich met alle vernuft en begeerte, gantsch in sich versincken als een onwaerdigh kindt, dat de hooge genade Godts niet waert is, hem ook geen weten noch verstandt toemeten, ook geen verstandt in de creatuurlyke selfheyt van Godt afbidden, noch begeren; maer sich maer slecht en eenvoudigh in de liefde en genade Godts, in Christo Jesu insincken; en syn vernuft en selfheyt in 't leven Godts, gelyk als doodt te syn, begeren, en sich het leven Godts in de liefde gantsch overgeven, dat hy daer mee doe als met zyn werktuyg, hoe ende wat hy wil. Geen dichten in goddelyke saken ofte menschelyken gronde, sal sich dat eygen

gen

gen vernuft voornemen, oock niet willen ofte begeren als maer Godts genade in Christo alleen, gelyck als een kindt dat maer gedurig na des Moeders borst haeckt, alsoo sal den honger maer gestadigh in Godts liefde ingaen, en sich gantsch niet van sulcken honger laten af breken wanneer dat uyterlyke vernuft in 't licht triumpheert en spreekt: Ick hebbe dat ware kindt, soo sal haer de wille der begeerte ter aerde buygen en in die hooghste Ootmoedigheyt en slechten onverstand invoeren, en tot haer seggen, gy zijt sot, gy moet u in die selven met groote ootmoedigheyt inwinden, en gantsch in u te niete worden, u oock noch kennen, noch lief hebben, alles wat aen, en in u moet sich nietig, maar bloot een werck-tuygh Godts achten en houden. en die begeerte alleen in Godts erbarmen, in voeren, en van alle eygen weten en wille uytgaen, het ook alles voor nietigh houden, en geen wille scheppen om ooyt in, na, ofte ver daer weder in te gaen.

En soo dit geschied, soo treedt de natuurlijke wille. in sijne onmacht, en den Duyvel heeft oock geen vermogen meer om hem alsoo te sisten met sijne valsche begeerte, want die plaetsen sijner ruste worden hem gantsch dor en onmachtigh.

De Ziel e gelaten en stil in 't vuur der louteringe.

Neen soetste JESUS, bron der liefde en vrind'-lyckheydt,
Gy hebt geen lust daer aen, dat d'arme Ziele leydt,
Uyt u en gaet geen vuur; de vlamme deser smerte
Ontspringen uyt den grondt van 't ongesuyvert herte,
Myn ongelyckheyt en gebreken der natuur,
Sijn self het brandthout van dit scharp verterend vuur,
En eer en wil ick niet verlost sijn noch ontbonden,
Voor dat dit levend vuur sijn voetsel heeft verslonden;
Het dure lang of kort, wy troosten ons de pyn,
Want anders mocht ik nooyt met Godt vereenigt sijn;
Laet branden so het wil ja laet de vlammen wassche:
Tot d'eygen wille gantsch verslonden sy tot assche,
Dan lest het vuur van selfs gelyck een leven sterft,
Dat uyt en afgeteert sijn quekend voedsel derft.
ô Eygen wil, die my so lange hebt gescheyden
Van Godt, het hooghste goet, hoe wil ik my verblyden
In uwen ondergangh, want siet na uwen doodt,
Ben ick in Godt, myn lief, verlost uyt alle noot.
Ach! soetste JESUS, ach! versterckt my met uw krach-ten,
So lang dit lijden duert, op dat ick niet versmachte.

Goddelyck Antwoordt.

S*Alig is de man die versoeckinge verdraegt: want als hy beproeft sal geweest sijn, so sal hy de kroone des levens ontfangen, welke de Heere belooft heeft den genen die hem lief hebben.* Jac. 1. vers 12.

De

De smeltkroes is voor het silver, ende den oven voor het goudt : maer de Heere proeft de herten. Prov. 17. vers 3.

Wie soude de afdwalinge verstaen? reynigt my van de verborgene [afdwalinge.] Psalm 19. vers 13.

Op het XXVI Sinnebeeldt.

Van de loutering der Ziele door lyden.

Als de mensch eens gereynigt is, soo is'er noch een nader reynigingh, ende dan noch een nader.

Dat sterven en verworden gaat op, gelyck als dat toenemen opgaet.

Niemant en sal meynen, dat de gene die des eeuwigen levens versekert is, daerom niet te lyden en hebbe.

Wanneer die uytverkorene in der hellen komen, lijden sy die geern van liefde, hoewel het haar groote smerte is, gelyck als yemant die sich in 't lijden geeft voor een ander, die hy hertelijck lief heeft, niet en begeert van 't lijden ontslagen te zijn, hoewel het hem groot lijden is, op dat die andere zijns lijdens vry zy.

Hoe grooter doodt, helle en verdoemenisse, hoe grooter leven, hemel en saligheyt. Hoe grooter doodt, helle en angst, hoe grooter en hoger geboorte, hemel en leven daer na volgt.

Christus spreekt: *Wie niet en verlaet &c.* Matth. 19. vers 29. Wat de mensch verlaten sal dat moet hy eerst hebben. Alsoo heeft de mensche nu eerst Vader, Moeder, vrienden, ryckdom, wereltlycke eere, konst, &c en dese verlatinge is een beelt van het gene dat namaels oock verlaten wordt: want watmen daar uyt ontfangt, namentlijck die vrucht, die uyt de verrottinge ofte verwordingh van d'aertsche dingen gewasschen is, daer aen moet men dan oock wederom verrotten, en die selve goederen oock verlaten: en uyt sulck een verlatingh komt dan noch al een hooger ontfangen, en een hooger vrucht, daer aen men dan al wederom verworden moet, ende uyt dat verrotten dan oock hondertfout weder voortkomt. Alsoo streckt sich dat sterven en verrotten

rotten geduurigh hooger en hooger, desgelijcken oock de vrucht en het leven dat uyt sulck sterven en verworden komt.

Paulus spreeckt: *Ick ellendig mensche! wie sal my verlossen uyt het lichaem deses doodts?* Rom. 7. vers 24. daer sal men mercken, dat Paulus geen lichaem des doods en hadde aen die dingen daar wy 't aen hebben, want daer aen was hy gestorven, en het was niet noodigh dat hy daer meer aen sturf: het gingh hem niet meer aen, ende hy hadder langer niet mede te doen, maer was uyt veel sterven geheel in een hooger leven gekomen; daer aen hy al weder sterven most, en een lichaem des doodts dragen En hoe hooger hy in dat leeven quam, hoe hooger hy oock in dat sterven quam.

Indien het goudt gevoelen had en konde spreken, ô! hoe soude het van sulck een groot lyden seggen eer't tot suyverheyt gekomen was.

De mensche is verborgen, met veel dingen beseten; daer hy niet van en weet, dat hy eerst bevindt wanneerse hem ontrocken werden. Oock gevoelt de mensch somwylen noch des afgangs in hem, ende en weet niet wat het is, het welck somtyds soo swaer valt dat 'et dē Heere matigen moet.

Dat wy in soo grooten lyden komen, is daerom niet dat Godt lust aen ons lijden heeft, maar hy ontneemt ons die dingen daer wy op rusten, en dat is ons sulck een lijden.

JESUS en de ZIEL.

HET DERDE DEEL.

De Ziele haer aen de gaven, openbaringe en inlichtinge Godts niet vergenoegende, begeert, na den aerdt der liefde, met haer beminde gantſch vereenight te zyn, en haer ſelve in den goddelycken afgrond in te ſincken, als een druppel waters in den wyn.

Die den Heere aenhangt is een geeſt [*met hem.*]
Eerſte Corinth. 6. vers 17.

De Ziele haren Godt vast aenklevende.

ACh neen! ick laet u niet, ach neen!
Ghy kunt, noch ſult my niet ontvlieden;
Ick hou aen Godt, mijn eenigh EEN,
Het ga ſoo 't wil; en of 't geſchieden
Dat aerde en hemelrijck vergingh,
Het raeckt my niet, dat magh gebeuren,
Om een verlaet ick alle dingh.
Wie ſou dat mijnen WIL ontſcheuren?
Mijn Godt, mijn lief, mijn eenigh goedt,
Al gingh mijn lyf en Ziel te gronde,
Soo lang daer noch in mijn gemoedt,
Een ſnack, een vonckjen word gevonden,
Soo langh wordt gy van my bemint;
Met ſoetheyt hebt gy my gevangen,
Gelijck men lockt een ſpelent kint,
Nu luſt het my u aen te hangen.
Gy ſijt mijn grondt, waer ſoud' ick gaen?
Gy ſijt mijn Godt, u houd' ick ſtille,
Mijn WILLE-GEEST grypt nergens aen,
Gy meught het maecken naer uw Wille.

Goddelyk Antwoordt.

IN eenen kleynen toorne hebbe ick mijn aengeſicht van u een ogenblick verborgen: maer met eeuwige goedertierenheyt ſal ick my uwer ontfermen. Jeſ. 54, vers 8.

Wien heb ick [neffens u] in den Hemel? neffens u en lust my oock niets op der aerden. Beswyckt mijn vleesch ende mijn herte, soo is Godt de rotzsteen mijns herten, ende mijn deel in eeuwigheyt. Psalm. 73. vers 26.

Op het XXVII. Sinnebeeldt.

Van een sterck aenhangen der Ziele, aen Godt, in ware gelatenheyt.

OF het scheen dat ghy my verlaten woud, o Godt mijn vader! en dat ghy uw aengesicht verbergende tot my sprack: Ick en wil u niet; So wil ick toch u, en anders en wil ick niet als u, magh ick u niets hebben soo wil ick niets, nu ick u eens lief gekregen heb, zijn my alle dingen die gy niet zijt ydel, en zy mogen my niet vernoegen. Gy kunt my oock niet ontvluchten, ô God! mijn lief; want ick hange aen uwen hals met mijnen wille, ick heb mijn wille van alles afgekeert om u alleen vast te houden, ick heb mijnen wille gansch in uwen wille overgegeven, daerom ô Heer! maekt het met my soo't u op het hooghste behagelyck is. Ick overgeve en offere my in den verborgen afgrondt uwer Godtheydt, ô Heere! wilt gy my behouden of verdoemen, dat staet in uwe macht, uwen wille geschiede aen my.

Al gingh mijn lijf en Ziele (soo't mooglijck was) te niet, soo lange als'er noch een vonckjen levens in my is soo lange wil ick u lief hebben, soo lange wil ick aen u houden. en anders wil ick met mijnen wille nergens aengrijpen.

Met de soetigheyt der verwonde liefde, hebt gy my tot u getrocken, en gebracht tot de gevangene liefde daer ick u niet ontlopen kon, en nu ben ick gekomen in de rasende liefde, het gae nu alles soo 't wil, ick en verlate u nimmermeer.

Ach! dat wy dus sonder liegen, uyt een oprecht herte spreken mogen, daer toe helpt ons de vloeijende fonteyn der eeuwige goetheyt. Amen.

De mensch houde hem in 't lijden sonder vermakelijck-

lijckheyt der creaturen, ende en ſoeke geen trooſter noch beklager, maer ſet dat alles aen den Heere: hy zy ongetrooſt en onbeklaegt tot dat de Heere komt, en hy verſmade alle vreemde uytbreuck ende uytvlucht, en verwachte den Heere. De Heere ſal getrouw aen hem houden in rechte mate en order, hem laten lijden tot ſijner eeren, en tot des menſchen vordering of voortbrenginghe: het welck hem de menſch verhinderen ſoude, wanneer hy ongelaten is in 't lijden, den Heere niet en verwachte.

Dat lijden draegt een groote vrucht in ſich, daerom ſal men daer in op den Heere wachten.

Ick wachte op den Heere, van de eene morgen tot de anderen. ſpreekt den Pſalmiſt. Pſal. 130. vers 6. en Eſaias: *ô Wel alle de gene die op Godt wachten! die hem verwachten ſullen nimmer te ſchande worden.* Jeſai. 30. vers 18. De Pſalmiſt ſpreekt: *Wachtende verwachte ick den Heere; en hy neygde hem tot my.* Pſal. 40. vers. 1.

De Ziele door Goddelijke genade verquickt.

SOo wort en Rosenhof met morgen dau bespoelt,
Van 't weste wintjen sacht en vriend'lyk aengeblasen?
Gelyk des Heeren geest mijn aengesicht verkoelt,
Nu ick in wederwil van al des vyands rasen,
Gegroent in 't Paradys, door eene scharpe doodt,
Mijns Heeren Bloemtjen ben, besprenght met sijnen bloede,
Dat hy uyt lout're liefde op mijne blaed'ren goot
Dat is een levens dau die 't geest'lyke lyf kan voeden.
Sijn kracht is mijne tuyn, sijn vriend'lyk aengesicht,
Mijn schoone sonneschyn; ô werelt toef niet langer,
Gaet door den doodt uws selfs in 't ongeschapen licht,
In 't sterven wort uw gront van 't rechte leven swanger,
En baert het nieuwe kint, dat door Godts geest geteelt,
Sijn oorspronck schoon gelyckt, en met een volle weelde
In eeuwigheyt voor Godt sijns vaders oogen speelt,
Een zaligheyt, van my, noch niemant uyt te beelden,
ô Werelts wysheyt dwaes vernuft, wat sijt gy blindt,
En meent dat niemant, schoon hy breeckt door hel en sonden,
Het schoone Paradys in desen leven vindt,
Neen van het oude dier en wordt het nooyt gevonden,
Maer 't nieu geboren kint, uyt Water en uyt Geest,
Wort van den Bruydegom geleyt in groote vreugden:
En schouwt somwyl dat landt, daer 't voor geen uytgangh vreest,
Maer eeuwig wonen sal bekleedt met schone deugden.

Goddelyck Antwoordt.

D*Ie overwint, ick sal hem geven te eeten van den boom des levens, die in het midden van het paradys Godt is.* Apoc. 2. vers 7.

Hy

[r] *Hy kusse my met de kussen sijnes monts, want uwe uytnemende liefde is beter dan wyn.* Cant. 1. vers 2.

Mijn Liefste is mijn, ende ick ben zijn, die weydet onder de Lelien. Cant. 2. vers. 16.

Op

Op het XXVIII. Sinnebeeldt.

Van dancken lof der Ziele, aen haer Verlosser.

NU ſy u, ô groten Godt, in uwe kracht en ſoetigheyt, lof, danck, ſterckte, prijs en eere, dat gy my van den drijver der angſt verloſt hebt: ô gy ſchoonſte lief, mijn herte vattet u, waer zijt gy ſoo lange geweeſt? my dacht, ick ware in der Hellen in Gods toorn. ô Aldervriendelijcke lief, blijft toch by my, weeſt togh mijne vreughde en verquickinge, geleydt my doch op rechte wegen: in uwe liefde overgeve ick my: Ach! ick ben voor u doncker; maeckt my togh licht, ô edel lief, geeft my togh uw ſoete peerl, leghſe togh in my.

ô Groten Godt in Chriſto Jeſu, nu prijſe en loove ick u in uwe waerheyt, groote macht en heerlijckheyt, dat gy my hebt myne ſonden vergeven, en hebt my met uwe kracht vervult: ick juyge u in mijn leven, en loove u in uwe vaſtigheyt, welcke niemant opſluyten kan als uwen geeſt, in uw bermhertigheyt: mijne gebeenten verheugen ſich in uwe kracht, en mijn herte ſpeelt in uwe liefde. Danck ſy u eeuwiglijck, dat gy my uyt der hellen verloſt, en den doodt in my tot een leven gemaekt hebt: tegenwoordigh bevinde ick uwe beloofde waerheyt, ô ſoetſte lief! laet my toch niet weder van u wycken: vereert my togh uw peerlen krans, en blyft in my: weeſt togh myn eygendom, dat ick my eeuwig in u verheuge.

Pſal. 23. *De Heere is mijn herder, my en ſal niets ontbreken.*

Hy doet my neder leggen in graſige weyden; hy voert my ſachtkens aen ſeer ſtille wateren.

Hy verquickt mijne Ziele, hy leyd my in het ſpoor der gerechtigheyt, om ſijns naems wille.

Al

Al gingh ick oock in een dal der schaduwe des doodts, ick en soude geen quaet vresen, want ghy zijt met my.

Ghy richt de tafel toe voor mijn aengesichte, tegen over myn tegen-partyders; Ghy maeckt myn hooft vet met olye, mijn beker is overvloeijende.

Immers sullen my het goede ende de weldadigheyt volgen alle de dagen mijns levens, ende ick sal in het huys des Heeren blyven in lenghte van dagen.

Psal. 103. *Looft den Heere mijne Ziele: en al wat binnen in my is sijnen Heyligen name.*

Looft den Heere mijn Ziele, ende en vergetet geen van zijne weldaden.

Die alle uwe ongerechtigheyt vergeeft, die alle uwe kranckheden geneest.

Die u leven verlost van het verderf: die u kroont met goedertierentheyt ende barmhertigheyt.

Een kusjen van u soete mondt,
O Godt mijn lief mijn over schoone,
Nam ick voor al de Koninghs Kroone,
En Schepters van het aertsche rondt:
Een blickjen in mijn Zielen gront,
Is veelmael meer dan alle weelden,
Die sich de wereldt kan verbeelden,
Of die ooyt mensch op aerde vondt.

De

De Ziele spreeckt van de loutere vereeniginge met Godt.

Gelijck een waterdrop, geplingt in rooden wyn,
Haer self soo gantsch verliest, aen smaak, aen reuck en verwe;
Soo louter moet den geest in Godt versmolten zijn
En gantsch te gronde toe haere eygen wille sterven;
Dat is den eysch, die Godt van zijne schepsl'len doet,
Al wat sich hier verheft en kant, wort uytgespogen?
Dit doet de liefde uyt een oprecht en reyn gemoet,
Dat altijdt voor sijn Godt in kleynheyt leyt gebogen
Wat dwaasheyd houd ons op van desen waerden doot?
O salig sincken in een zee van ware weelde,
Daer d'arme menscheyt schoon en rijck'lijck wordt vergoot,
En spant de kroon van al wat d'eeuw'ge wysheyt beelde.
Beschout eens recht mijn Ziel, vind gy des vredens maet
In 't eeuwigh Koninckrijck, daer uyt so veel gemoeden,
Uyt soo veel duysenden maer eenen WILLE gaet,
In d'eeuw'ge oorspronck en fontijn van alle goeden.
Mijn Lief, mijn Bruydegom, mijn alderschoonste Heer!
Ach eenig eeuwig EEN mijn rykdom, mijn hoogwaerde,
Gy zijt het eenigh al, en al wat ik begeer,
Wie heb ick neffens uw in hemel of op aerde.

Goddelijck Antwoordt.

D*Ie mijn vleesch eet en mijn bloedt drinckt, die blijft in my, ende ick in hem.* Joan. 6. vers 56.

Op dat sy alle een sijn, gelykerwys gy Vader in my, ende ick in u, dat oock sy in ons een zijn. Joan. 17. vers 21.

Ick in haer, ende ghy in my. vers 23.

Die

Die den Heere eenhanght, is een geest [met hem.] 1 Cor. 6. vers 17.

Indien wy met hem een plante geworden zijn in de gelijckmakinge sijns doodt, soo sullen wy het oock zijn [in de gelijckmakinge sijner] opstandinge. Rom. 6. vers 5.

Op het XXIX. Sinnebeeld.

Van de vereenigingh met God.

WAnneer wy het woort liefde noemen, ſoo meenen wy daer mede een vereenigende kracht, die van hem. die daer lief heeft, en van den genen die ghelieft wordt, begeert een dingh te maken. Doch dewyl het niet mogelijck is dat twee dingen geheel en in alle manieren een dingh ſouden werden, of het eene moſt gantſch vergaen; ſoo ſoeckt de liefde evenwel die aldernaeſte en bequaemſte vereenigingh. En alhoewel het is dat de gelijckeniſſen den menſch een weynig konnen onderwyſen, ſoo zijnſe nochtans de ware vereeniging, die de Ziele met Godt hebben magh, ſoo ongelijk, als Godt hooger is als alle creaturen.

Siet den geënten boom, de ente wordt door het voedſel der aerde met den ſtam een boom, alſoo wordt de Ziele door het voedtſel der genade en liefde een geeſt met den Geeſt Godts.

Wanneer men een droppel waters in een vat met wijn laet vallen, ſoo verandert dat water in wijn, het verlieſt zijn eygen natuur, en neemt de natuur van den Wijn aen, in verwe, reuck, ſmaeck, en alle krachten: Alſoo valt oock de Ziel in die ongemetenheyt Godts, als een druppel waters in de grootheyt der Zee, en ſy behoudt alleen dat weſen der Zielen, maer alle de krachten zijn vergoot: dat is met Godt doorvloeyt, gelijck een ſterre, die van naturen duyſter zijnde, met de klaerheyt der ſonne doorvloeyt wordt.

Daer is noch een gelijkeniſſe van twee ſpiegels, wanneer men de ſelve tegen elkanderen ſtelt; ſoo ontfanght elck des anderens beeldt geheel in hem, met zijn eygen beeldt, dat in den anderen ſpiegel gebeeldt is, alſoo

is 't oock met de eeuwigheydt en des menſchen herte; wanneer uyt het boeck der Liefde deſe woorden vervult worden: *Mijn Lieſſte is tot my gekeert en ick ben tot hem gekeert*, dan zijn deſe twee Spiegels tegen elkander geſet. Als Godt dan de Ziele verklaren wil met het licht der Majeſteyt, ſoo ontfanght de Ziele dat beeldt en de klaerheydt, en het bekennen en gebruycken Godts in haer ſelven volkomen, en haer eygen bekennen en gebruycken in Godt, veel volmaeckter als die uyterlijcke ſpiegels doen, want die blijven altoos weſentlijck van elkander geſcheyden; maer de Ziele, alſoo dra als ſy dat heerlijcke beeldt des eeuwigen ſpiegels in zijne onbegrijpelijcke klaerheyt ontfanght, ſoo wordt ſy in dien ſelven oogenblick, met dien onbegrijpelijken, heerlijcken, klaren goddelijcken ſpiegel vereenight, en daer in verſlonden en verſmolten, gelijck een droppel waters in den wijn verſmelt, ofte als een vliegende vonck in een groot vuur.

De Ziele tegen de werelt.

JA 't is gelijk, ſoo dwaes ick voor u oogen ſy,
Soo dwaes, ô werelt! zijt ghy wederom voor my.
Soo dwaes als ghy my acht, wijl ick de wellust hate,
En alle dingen om het eenigh goedt verlate;
So dwaes ſchat ick u weer, dat ghy het al behoudt,
Voor 't eenig ware goet, en kieſt den ſlijk voor 't gout.
Ja ſegt ghy, 't uwe is wint, ick taſt mijn ſchat met handen,
O onverſtandigh dier verberg u nu voor ſchanden,
Sijt ghy ſoo wijs, en laet een ſchoone diamant,
Schoon ick hem ſcheldt voor windt, niet varen uyt u handt;
Veel minder ſult ghy my; al noemt gy 't rook en winden,
Den Perel roven die ick in mijn hert bevinde.
O onverſtandigh dier, het levendigh gemoedt,
Grijpt veelmael vaſter als ghy ooyt met handen doet;.
Doch 't is vergeefs met u, o blindt vernuſt te ſtrijden,
Als dagh en nacht verſchilt, ſo ſijn wy oock geſcheyden;
Ick ben een vrucht in 't licht, ghy in de duyſterheyt,
Elck waſt uyt zijnen grondt tot aen den rijpen tijdt,
Dan Oogſt elk rijck ſijn vrucht met luſt in ſijne ſchuren,
U w ſchat valt van u wegh, mijn ſchat ſal eeuwigh duren.

Goddelijk Antwoordt.

Vergadert u geen ſchatten op der aerden, daerſe de motte en de roeſt verderft, ende daer de dieven doorgraven ende ſtelen.

Maer vergadert u ſchatten in den hemel, daerſe noch motte noch roeſt en verderft, ende daer de Dieven niet en doorgraven, noch en ſtelen. Want waer uwen ſchat is, daer ſal oock uw herte zijn. Matth. 6, vers 21.

En

En hebt de wereldt niet lief, noch 'tgene in de werelt is: Soo yemant de werelt lief heeft, de liefde des Vaders en is niet in hem, 1. Joan. 2. vers 15.

Op het XXX. Sinnebeeldt.

Van den ſchat des gemoeds, en van de grofheydt der wereltſche menſchen.

DAer is geen grooter dwaesheyt voor de werelt, als het leven van een Chriſten; want ſy ſiet hem alle die dingen, daer ſy haer heyl en hooghſte vermaeck in ſet, als dreck wegh werpen en verſmaden; en dewijle ſy grof, plomp en diers is, ſoo en wordt ſy niet gevaer waerom dat deſe verlatinge geſchied; ſy noemt hem dwaes en uytſinnigh, ſiende dat hy al zijne goederen verkoopt; maer van den hoogweerdigen ſchat, dierbaerder dan alle Koninckrijcken der aerde, die hy in den Acker gevonden heeft, en weet ſy niets. Sy meent dat hy ſich met rook en windt verſadight, want ſy kent geen goedt noch rijkdom, als dat ſy met haer dierlijcke handen taſt; wat men haer van het taſten of voelen des gemoeds ſeght, dat kan ſy niet verſtaen, menende dat het inbeeldinge en bedriegelijcke dromeryen zijn, nochtans behoorden ſy ſoo plomp niet te zijn, dat ſy niet ſou konnen verſtaen, dat het edelſte en ſubtielſte minder kan bedrogen worden als het grove en plompe. Nu is immers het gemoedt des menſchen de fonteyn en welbron des levens, meerder als de uyterlijcke leden des groven lichaems, dat zijn beweginghe van haer uytvloeyende krachten ontfanght, en meerder als de uyterlijcke ſinnen, die van haer als uyt haren wortel ontſtaen; meent ghy nu dat deſe edele grond niet kan onderſcheyden, of ſy weſentlijcke waerheyt, of dat ſy een vliegende damp heeft, daer ghy in uw grofheyt wel weet te onderſcheyden, of ghy een peerl, ofte een ſtrohalm in uw uyterlijcke handt hebt. ô Verblinde menſch, hoe zijt ghy ſoo gantſch in het dierelijcke leven overgegeven! och hoe dwaes en uytſinningh zijt

ghy

ghy voor ons, dat ghy dat tijdelijcke en verganckelijcke voor het eeuwige en onverderffelijcke verkieſt. ô aen welck een ontrouwen vriendt verbindt ghy u, aen deſe bedriegelijcke wereldt, die haer beminnaers in de uure des doods niet de allerminſte vertrooſtinge toebrenght, haer verlaet, en laetſe arm, naeckt en ellendigh hene varen. Gy ſiet dit immers dagelijks voor oogen, waerom zijt ghy dan noch ſo dol? och hoe gaern wouden wy u tot onſe geſpelen hebben! in het eeuwigh groenende en vruchtdragende Paradijs, daer Godt onſen Vader ons ſo vriendelijck verwacht, en ons als ſijne lieve kinderen der genade, in zijn vaderlijcke armen omvangen wil, daer wy eeuwigh in volle vrede en vreughde voor zijn alderheylighſte aengeſicht ſullen ſpelen.

Och wordt toch wijs, en houdt 't voor geen waen, de dingen die verre ſchijnen komen eyndeling naby. Waekt op, en bemerckt met aendacht, of ghy in deſe wereldt t'huys hoort.

Indien ghy de vruchten eens vremden lands eet, ſoo gelooft ghy wel dat 'er ſoodanigh een landt is daer die vruchten gewaſſchen zijn; waerom ſou dan de Ziele, etende de ſoete vruchten des Paradijs, noch twijffelen of 'er oock een Paradijs ſoude zijn?

ô Neen! en waert ghy wijs gy ſoudt die gene geloven, die liever ſterven, eer dat ſy u voor liegen ſouden, ghy gelooft toch doorgaens de gemeene werelt wel, laet u het herte niet langer verſtocken en verblinden van hem, die u gaern eeuwigh in ſijn geſelſchap had.

De Ziele vergelijckt al het doen des werelts by kinderspel.

Verwondert u dat soo, ô wijse wereldtlingh,
Dat ick my niet verheuge in eenigh werelts ding!
Soo weynigh als ghy u van herten kunt vermaken,
En recht vernoegen laet van d'allerminste saken,
En beuselingen, daer 't onnosel kindt me speelt,
Dat sich van wat gerings en kleins wat groots verbeelt,
Soo weynigh konnen my alle aertsche dingen geven,
Daer ghy meed' overbrengt den tijdt van 't gantse leven.
Het gelt en goedt, het gout en silver, d'ed'le steen,
De leckere spijse en dranck, de cierelijcke kleen,
De macht en achtbaerheyt gedient en aengebeden,
De school geleertheyt, kunst en wereltlijcke seden,
De weelde en wellust, en het Vleeschelijck gemack,
En and're dingen, die noch hooren om het pack,
Den groven swaren last der Zielen te vergrooten,
Dat alles sien ick aen, als ghy der kind'ren kooten,
En minder speeltuygh, daer sich 't knaepjen me vermaeckt,
In zijn onwijsheyt, eer 't tot deftigheyt geraeckt:
Maer Godt sy lof, wy zijn die kindtsheyt al ontwassen,
't Vermaeck des kinderspels en soud' ons niet wel passen,
Voor 's vaders oogen, die ons tot wat hooger riep,
Toen hy de Ziel soo schoon tot zijn vrindinne schiep,
Hy selver is den schat der Ziele, en die hem vinden,
Die achten 't al met my voor ydelheyt en winden.

Goddelyk Antwoordt.

Soeckt de dingen die boven zijn, daer Christus is sittende aen de rechter [handt] Godts: Bedenckt de dingen die boven zijn, niet die op de aerde sijn. Col. 3. vers 2.

Ydel-

Ydelheyt der ydelheden, ſeyt de Prediker, ydelheyt der ydelheden, het is al ydelheyt. Pred. 1. vers 2.

Op het XXXI. Sinnebeeldt.

De woorden der opperste Wijsheyt; ende van de ydelheyt aller uytwendige dingen.

PROV. I. vers 20. *De opperste wijsheyt roept overluyt daer buyten; sy verheft hare stemme op de straten.*

Sy roept in het voorste der woelingen; aen de deuren der poorten spreeckt sy hare redenen in der stadt.

Ghy slechte, hoe lange sult ghy de slechtigheyt beminnen? ende de spotters voor sich de spotterye begeeren? ende de sotten wetenschap haten?

Keert u tot mijn bestraffinge: Siet, ick sal mijnen geest u-lieden overvloedighlijk uytstorten; ick sal mijne woorden u bekent maken.

Dewijle ick geroepen hebbe, en ghy-lieden geweygert hebbet; mijne handt uytgestreckt hebbe, ende daer niemant en was die opmerckte:

Ende hebbet allen mijnen raedt verworpen; ende mijne bestraffinge niet gewilt:

Soo sal ick oock in u lieder verderf lacchen: ick sal spotten, wanneer uwe vreese komt.

Wanneer uwe vrese komt gelijck een verwoestinge, ende u verderf aen komt als een wervelwindt; wanneer u benauwtheydt en anghst overkomt:

Dan sullen sy tot my roepen, maer ick en sal niet antwoorden: sy sullen my vroegh soecken, maer en sullen my niet vinden:

Daerom dat sy de wetenschap gehaet hebben, ende de vreese des HEEREN *niet en hebben verkoren.*

Sy en hebben in mijnen raedt bewilliget: alle mijne bestraffinge hebben sy versmadet.

So sullen sy eten van de vrucht hares weghs, ende sich verzadigen met hare raedtslagen.

Want

Want de af-keeringe der slechten salse dooden, ende de voorspoet der sotten salse verderven.

Maer die na my hoort, sal seker woonen: ende hy sal gerust zijn van de vreese des quaedts.

Ydelheyt der ydelheden, seyt de Prediker, ydelheyt der ydelheden, het is al ydelheyt. Pred. 1. v. 2.

Ick sagh alle de wercken aen die onder de Sonne geschieden: ende siet, het was al ydelheyt, ende quellinge des geestes. Pred. 1. v. 14.

Pred. 2. v. 4. *Ick maeckte my groote wercken, ick boude my huysen, ick plante my wijngaerden.*

Ick maeckte my hoven ende lusthoven, ende ick plantede boomen in de selve, van allerley vrucht.

Ick maeckte my vijvers van wateren, om daer mede te bewateren het woudt dat met bomen groende.

Ick kreegh knechten en maeghden, ende ick hadde kinderen des huys: oock hadde ick een groot besit van runderen ende schapen, meer dan alle die voor my te Jerusalem geweest waren.

Ick vergaderde my oock silver ende goudt, ende kleynodien der Koningen, ende der landtschappen: ick bestelde my Sangers ende Sangeressen, ende wellustigheden der menschen kinderen, snarenspel, ja allerley snarenspel, &c.

Doen wende ick my tot alle mijne wercken, die mijne handen my gemaeckt hadden, ende tot den arbeydt die ick werkende gearbeydt hadde: siet het was al ydelheyt, ende quellinge des geestes, ende in haer en was geen voordeel onder de Sonne.

Alles wat Godt niet is, ofte om Godts wille niet en geschiet, is ydelheyt. Alle wercken en woorden die niet om Godts wille, en tot zijnder eere geschieden, die zijn verlooren. Alle dingen te verlaten om Godt te verkrijgen, dat is de ware wijsheyd, want Godt is het eenige goedt.

De Ziele roemt de geestelijcke schoonheyt boogh boven de wereltsche.

WY zijn soo slecht niet als ghy meent,
Dat wy geen schoonheyt souden minnen,
Al ons verciersel is van binnen,
Niet van een worm of vee ontleent.
Wat hoorden meest te zijn gepresen?
Ghy ciert een haest verdwijnent beest,
Wy cieren schoon een eeuwigen geest,
Met hooge verwen, uyt Godts wesen.
't Sijn geest gedachten soo ghy 't acht,
Geen dromen noch geen beuselingen,
Maer ware wesentlijcke dingen,
Die grijp'lijck zijn, bestaende uyt kracht,
ô Sacht ghy 't kleedt, het lijf der Zielen,
Soo dun en klaer als kristallijn,
Doorvloeyt van d'eeuwige sonneschijn,
Ghy soudt voor dese schoonheyt knielen;
Wy ruylden met geen Koninghs wijf,
De Sijde, 't Purper en Scharlaken,
En konnen haer soo schoon niet maken,
Al was 't van goudt en peerlen stijf.
Daerom ô mensch! ghy zijt bedrogen,
Of ghy geen schoon van buyten siet,
De ware schoonheyt kent ghy niet,
Een duysternis bedeckt uw oogen,

Goddelijk Antwoordt.

DEs *Konincks dochter is geheel verheerlijckt, inwendigh.* Psalm 45. vers 14.

Welc-

Welcker verciersel zy, niet het gene uyterlijck is [bestaende] in het vlechten des hayrs, ende omhangen van goudt, ofte van klederen aen te trecken: maer de verborgen mensche des herten, in het onverderffelijck [verciersel] eens sachtmoedigen en stillen Geest die kostelijck is voor Godt. 1.Pet.3.v.4.

Op

Op het XXXII. Sinnebeeld.

Van de inwendige geestelijke schoonheyt.

ALs men van inwendige cieraden en schoonheden spreeckt, soo moet ghy niet menen dat het selve maer gelijckenissen zijn: ô Neen, het is alles wesentlijk. Saeght ghy de schoonheyt der nieuwe geboorte, ghy mocht u niet hoogh genoeg verwonderen. Een diamant, robijn, of andere edele steen, leggende in de klare sonneschijn, is seer doorluchtigh, glinsterende ende schoon. De nieuwe creatuur, die in den ouden groven mensch verborgen opwast door het voetsel van het water des eeuwigen levens, het welcke de gantsche Godtheyt vervult en door den H. Geest, is doorluchtigh als kristal; sy vergelijckt sich met het eeuwig licht der goddelijcke Majesteit, van het welcke sy gantsch doorschenen word. Wat dit nu voor eene schoonheyt is, kan niet met woorden uytgesproocken worden, maer Godt kan het, dien hy wil; door 't opendoen der geestelijcke oogen, wel laten sien.

Wanneer den mensch met alle oeffeningen den uyterlijcken mensch treckt in den inwendigen vernuftigen mensch, en dese twee menschen (namentlijk de sinnelijcke krachten en de vernuftige krachten) haer gantsch eendrachtig opdragen in den allerinwendigsten mensch, dat is, in de verborgentheydt des geestes, daer dat ware goddelijcke beeldt in leght, en haer dan gantsch indringen in den goddelijcken afgrondt, daer in de mensche eeuwigh was in zijne ongeschapenheyt: ende wanneer de barmhertigen Godt den mensche alsoo vindt in sijne louterheyt, en in de blootheyt toegekeert, so neygt hem den goddelijcken vaderlijcken afgrondt, en sinckt in den louteren toegekeerden grondt, en daer over formt hy den

ge-

geſchapen gront, en treckt hem in de ongeſchapenheyt, dat de loutere geeſt des menſchen alſoo eens met hem wordt; mocht'et zijn dat den menſch hem ſelven ſien konde, ſoo ſagh hy hem ſelven ſoo boven maten edel in Godt, dat hy ganſchelijck meende hy ware ſelver God, ende ſagh hem ſelven hondert duyſentmael edeler dan hy ſelver is.

Een ander magh zijn dure tijdt beſteden,
Om 't loggelijf met cierlijckheyt te kleden,
Op dat het dier in een gemaeckten ſchijn,
Het ſchoonſte kindt en aengeſien ſou zijn.
Terwijl de Ziel, die eeuwigh blijft in 't leven,
Met duyſternis ellendigh is omgeven,
En voor het beeldt der godtheyt, na de doodt
Het ſlangen beeldt moet dragen, al te ſnoodt.
Wy willen maer d'inwendigheyt vercieren,
En vleeſch en bloedt, dat dier, ſoo hoog niet vieren;
Dien eſel magh onwaerdigh henen gaen;
Men magh hem vry beſpotten en verſmaen,
Wy willen niet op zijn gevallen paſſen;
Als 't nieuwe beelt maer aen de Ziel magh waſſchen,
En worden tot een tempel toebereyt,
Daer Godt in woont met ſijne Majeſteyt.

De Ziele betracht de Koninghlijcke regeringe Godts.

Den hoogen hemel is uw troon,
En d'aerde een voetbanck uwen voeten
Ja Koningh, wien alle Eng'len groeten,
U past den Scepter en den Kroon;
Gelijck in 't Rijck der Serafijnen,
Soo schoon oock in des menschen hert,
Wanneer dat uwen hemel wert,
Daer ghy als Koningh komt verschijnen;
Dan wordt het vleesch uw voetschabel,
En onderdanigh aen de krachten,
Die op des Konincks wencken wachten;
En vliegen op zijn hoogh bevel.
Dan worden d'uyterlijcke leden,
Een slaef van 't Koninghlyck gemoedt,
Dan wort de slangh in vleesch en bloedt,
Den gantschen dagh zijn kop vertreden,
Soo lange tot de scherpe doodt,
Sijn roofslot stoort en maelt tot assche,
Dan is de Ziel 't gevaer ontwassche,
En eeuwigh buyten alle noodt.

Goddelijck Antwoort.

Het Koninckrijcke Godts en komt niet met uyterlijck gelaet, noch men sal niet seggen, siet hier, ofte siet daer: want siet, het Koninckrijcke *Godts is binnen u lieden.* Luc. 17. vers 21.

U Koninckrijcke kome. Uwen wille geschiede gelijck in den hemel [alsoo] oock op der aerde. Matth. 6. v. 10.

Op het XXXIII. Sinnebeeldt.

Van het Rijcke Gods.

Daer ſtaet geſchreven : *Den Hemel is mijn troon ende de Aerde mijn voetbanck.* Wanneer des menſchen gemoedt Gods hemel ende ſtoel is , ſoo heeft Godt dat vleeſch in onderdanigheid , ende alſo is 't ſijne voetbank.

Chriſtus ſpreeckt : *Maer ſoeckt eerſt het Koninckrijcke Godts , ende ſijne gerechtigheyt , ende alle deſe dingen ſullen u toegeworpen worden.* Matth. 6. vers 33.

Dat is , ſoeckt alleen warelijck Godt, die is alleen dat ware eeuwige rijck , het welck in der waerheyt een yegelijck dienaer Godts gegeven wordt. Ende om dit rijk bid een yder menſch dagelijcx in zijn Vader ons , welck gebedt ſoo overtreffelijk , edel , goed ende nut is , dat ghy ſelver niet en weet wat ghy bidt. Godt is zijns ſelfs rijck , en in dat rijck regeert hy in alle vernuftige creaturen ; alſo 't gene daer wy om bidden , is in der waerheyt Godt ſelver met al zijne rijckdommen. In dat ſelve rijk wordt Godt onſen Vader , en hier bewijſt haer de vaderlijcke trouw , en zijn vaderlijcke kracht , indien dat hy warelijck plaetſe in ons vind , om te wercken , zijn edel werck , daer inne wordt warelijk de name Godts geheyligt , groot gemaeckt, en bekent. Dit is zijn geheylight werden in ons , dat hy ons warelijck beheerſchen en regeeren mocht , en zijn edel werck wercken ſonder alle hinderniſſe ; daer geſchiedt dan ſijnen wille in der aerde als in den hemel , dat is, in ons, als in hem ſelven , in den hemel die hy ſelver is.

Het rijcke Godts is bloot, louter Godt alleen . en niet anders. Want ſo de aenkleverigheyt in de ſuyvere menſchen al te ſamen afgeworpen wordt , daer geſchiet dan waerlick den wille Godts in der aerden , als in den Hemel;

mel, alſoo als 't de Vader in eeuwigheyt gewilt heeft in den hemel, dat is in ſijnen Soon: Dat is, wanneer de menſche alſoo ſtaet, dat hy niet anders en meent, begeert, noch en wil, dan den wille Godts, ſoo wordt hy ſelver Godts Rijck, en Godt regeert waerlijck in hem. Daer ſit dan de eeuwige Heere in ſijnen koninglijken Troon, en gebied en regeert gantſchelijck den menſche na al ſijnen wille. Dit edel Rijck is eygentlijck in den alderbinnenſte grond des menſchen.

Indien wy nu het Rijcke Godts willen ſoecken en vinden, ſoo moeten wy ons ſelven en vreemde ſorgen verlieſen, want Chriſtus de Soone Godts heeft geſproken: *Die zijn Ziele verlieſt, die ſalſe behouden.* Marc. 8. Dit geſchiedt in een verloochenen zijns ſelfs, dat is, dat de menſche hem ſelven te buyten ga, te gronde in al het gene daer hy hem ſelven in vindt, van binnen en van buyten. Dat verleen ons Godt.

De Ziele neemt alles in gelatenheyd van de handt Gods

IN wien noch ſulck een prickel ſteeckt,
Door d'oude Adams booſe krachten,
Dar hy ſich aen ſijn vyand wreeckt,
Met wercken, woorden of gedachten;
Die doet gelijck een booſen hondt,
Die miſgedeelt van 't rechte weten,
Den ſteen beſtormt met zijnen mondt,
Die hem was na het lijf geſmeten:
Die diersheyt doet geen God'lijck beelt,
Wat hem genaeckt van kruys of lijden;
Wat hem de boosheyt mede deelt,
Al treft het leet van alle zijden,
Hy ſiet op Godt, in ſoet en ſuur,
Hy neemt het alles van Godts handen,
En wreeckt ſich aen geen Creatuur;
Hy is vereert met ſchade en ſchanden,
En danckt zijn Schepper nacht en dagh,
Dat hy zijn Godt in 't lijdent leven,
Een weynighje gelijcken magh.
Ach Heylant! wilt het haer vergeven,
Al is 't haer quaedt, het is my goet,
Vergeef haer deſe onwijſe daden;
Soo valt een Chriſten Godt te voet,
En ſmeeckt uyt liefde voor de quaden.

Goddelyk Antwoordt.

ICk ſegge u dat ghy den booſen niet en wederſtaet: maer ſoo wie u op de rechter wange ſlaet, keert hem oock de andere toe. Matth. 5. vers 39.

Wy

Wy worden gescholden, ende wy segenen: Wy worden vervolght ende wy verdragen. 1 Cor. 4. vers 12.

Op het XXXIV. Sinnebeeldt.

Van weerloose gelatenheyt, hoe men in alle toevallen op Godt alleen moet sien.

SOo een Beer ofte Hondt met een spies gestoocken ofte met een steen geworpen wort, bijt hy met een grooten grim op deselve, als hadde het de spies ofte de steen gedaen. Maer soo sal een Christen niet doen, maer alles van Godt gelijk nemen in gedult, en niet met toorn en grimmigheyt sich wreken aen zijn wederparty, oock niet vloecken die hem beledigt ofte versmaet heeft, maer segenen die hem vloecken. Want gelijck als niet de spies en steen yets doen kan sonder die, die hem voert, alsoo mogen oock boose menschen, welcke van Godt voor spietsen en stenen gebruyckt worden, niets doen sonder Godt, niet dat Godt de boosen dwinght boosheydt te doen, en de vromen te beschadigen, maer hy laet het haer toe tot oeffeningh der vromen.

Godt dwinght geen eenigh mensch, maer dewijl buyten Godt geen Musken op der aerden valt, en geen hayr van ons hooft, soo sullen wy alle dingen gelijk van Godt nemen, het goede en het quade, het soete en het sure, van Godt sullen wy het nemen, en niet van den spies of steen, dat is van boose menschen, want sy konnen niets doen sonder de toelatinge Godts.

Nu is hier een nodigh punct te bemerken, in de welke veel menschen doolen: boose menschen konnen my niets doen sonder Godt, ofte sonder Godts wille. Alsoo wanneer my yemandt seer beschadighde aen mijn lijf, of my verwurghden, dat hadde Godt wel van eeuwigheyt voor gesien, doch door sulcke voorsieningh, waer den doodtslager niet gedwongen geworden, als hadde hy, het moeten doen; want het was niet noodtwendigh

want

want hy kan het wel niet doen. God dwingt niemant tot boosheyt; de eygen boose wille doet het sonder den wille Godts, alsoo geschiedt alle boosheyt tegen den wille Godts, ende daer mag toch niet geschieden sonder God. Godt verhenght het ende laat het toe dat'er boosheyt geschiedt, maer niemant dwinght hy daer toe.

Wanneer nu een boos mensch u beschadight, sulcx weet God, ende het geschiet sonder hem niet. God weet alle dingen en siet alle dingen, en verheught oock alle dingen, want hy dwinght niemant, daerom salder groote grouwelijcke straffe volgen op de boosen: maer indien Godt door zijne voorsieningh gedwongen had tot boosheyt, so souden de boosen onbehoorlijck gestraft worden; want als dan hadde God de schult en niet den mensch, die gedwongen waer geweest om boosheyt te werken.

Dese boose menschen zijn anders niet dan spietsen, stocken en stenen, daer mede Godt de vromen laet geworpen worden. Daerom sal hy se ook billick in dat eeuwige vuur werpen, daer hebben sy straf genoeg. Daerom hoeven sich de vromen aen haer wederparty niet te wreken: ja sy sullen medelijden hebben met hare vyanden, ende voor haer bidden: *Ach Vader vergeeft het haer, sy weten niet wat sy doen, rekent haer dese sonden niet toe.* Wy sullen ons meer erbermen over onse vyanden, dan over ons selven; wy die schade lijden, want wy hebben loon in den hemel, maar sy schrickelijcke pijn in der hellen: daarom sullen wy voor haer bidden dat sy sich mochten bekeren; het is altijdt beter onrecht te lijden, dan onrecht te doen. Christus segt: *Wederstreeft het quade niet, maer overwint dat boose met het goede, geeft u yemant een slagh op de rechter wange bied hem de linker ook aen. Neemt u yemant den rock, laet hem oock den mantel, ende soo u yemant dwinght een mijle met hem te gaen; so gaet twee mylen met hem.* Want wie God wil dienen en gelaten zijn, die moet boose en goede creaturen sich gelaten en onderworpen zijn.

De Ziele ombelst het arme en lijdende leven
JESU CHRISTI.

HOe minder troost aen alle dingen,
Hoe meerder troost aen 't eenigh goedt,
Dat als een welbron door komt dringen,
En laest den dorst van 't heet gemoedt.
Wegh geldt en goedt en aertsche schatten,
Wegh eer en aensien en gemack,
En al waer 't vleesch sich in wil vatten,
Ghy zijt den Geest een lastigh pack.
ô Welkom kruys en bitter lijden,
Verachtingh, oneer, spot en smaet,
Verschovenheyt van alle zijden,
Vergeeten armoedt, strijdt en haet,
Ghy moet aen mijne tafel eeten,
En overnachten in myn huys,
Die and'ren wil ick gantsch vergeeten,
En houden voor een snoodt gespuys:
Uw goede vriendtschap magh wel duuren,
Soo lang ick woon in 't aertsche lijf:
Ghy scheyt my van de creaturen,
En maekt dat ick vereenight blijf
Met Godt, mijn lief, mijn overschoone,
By wien 't my eeuwigh lust te woone.

Goddelyk Antwoordt.

GElijck ghy gemeynschap hebt aen het lijden Christi [alsoo] verblijdt u: op dat ghy oock in de openbaringe sijner heerlijckheyt u moght verblijden ende verheugen. 1 Pet. 4, vers 13

Indien

Indien ghy verdraegt als ghy weldoet, ende [daer over] lijdet, dat is genade by Godt. Want hier toe zijt ghy geroepen, dewijle oock Christus voor ons geleden heeft, ons een exempel nalatende, op dat ghy zijne voetstappen soudet navolgen. 1 Petr. 2. vers 21.

Op het XXXV. Sinnebeeldt.

Van het arme en lijdende leven Christi.

ALle benautheyt der armoede wort licht door het vuur der liefde verslonden. Het is den liefhebber soet arm te worden met den Soone Godts. Alle last is licht die de liefde gebiedt te dragen, en niemant sal den arbeyt swaer wesen, indien hy met broodt der liefde ghesterckt is. ô Heere ghy hebt wel ghesproocken, ick bidde u laet geschieden als ghy geseght hebt. Ghy hebt goeden raedt gegeven, geeft oock sterke hulp. Laet het al te samen soet worden wat het vleesch schijnt swaar te wesen, ende laet den last licht worden die te vooren onverdraeghlijck scheen. Laet mijn vleesch sich verheugen in den levendigen Godt, en mijnen Geest in Godt sijnen Salighmaker. Och hoe goedt is Israëls Godt dengenen die oprecht van herten zijn! ô Heere ick sal u liefhebben, mijn sterckheyt, mijn vastigheydt, mijn toevlucht en mijn verlosser. Ick sal oock lief hebben de heylige armoede, de ootmoedigheydt en lijdtsaemheydt, navolgende uwen wegh, en den wegh uwer heylige geboden. Ick sal voortaan de armoede voor alle rijckdommen houden, de ootmoedigheyt voor alle glorie ofte eere, ende de lijdtsaemheyt voor alle rust. Laet my hier sorgh voor dragen, en laet my alle dingen behagen die den geest soeckt: want het vleesch en baat niet met al. Laat my hier vernoegingh in hebbeu soo als in alle rijckdommen, en den moet van 't hoovaerdigh leven en roere my niet; want sy sullen vallen als haren dagh komen sal, ende haer eynde sal sonder eere zijn, maer ick sal my in mijn Heere verblijden, ende in u, ô Godt mijn Saligmaker, sal ick my verheugen, want ghy zijt my eenen spiegel der armoede, der ootmoedigheyt, ende der lijdsaemheyt geworden.

Men

Men seght: Het plagh den ellendighen een troost te zijn, wanneer hy een medegesel heeft in 't lijden. Wie is dien medegesel soo goedt en godtvruchtigh, die met de ellendigen weet medelijden te hebben? dat is Jesus Christus onsen Heere, die voor ons geleden heeft ende hekruist is geweest.

Het is voorwaer een grooten troost voor de gene die droevig, en op verscheyde manieren ghepijnight zijn, dat Christus oock versocht, droevigh, ende met veel smarten voor ons gepijnight is geweest.

Het dunckt veel menschen een hart woort te zijn, als men seght: Verloochent u selven, neemt u kruys op en volght JESUM na. Maer 't sal noch veel harder om te hooren zijn in 't jongste gericht; *Gaat van my gy vervloeckten in 't eeuwige vuur.* Want die nu gaern hooren spreken van 't kruys te dragen, ende dat volgen, die sullen dan niet vresen voor dat grouwelijck woort der eeuwige verdoemenis.

Het teken des kruys sal in de lucht zijn, als onsen Heere ten oordeel sal komen. Ende dan sullen alle de dienaers des kruys. die haer selven hier met Christo ghekruyst hebben, tot den selven Rechter Christum met een goed betrouwen komen.

Waerom ontsiet ghy u dan nu het kruys te dragen, door 't welcke men tot het eeuwigh Koninckrijck komt in 't kruys is de saligheyt gelegen, in 't kruys is het leven, in 't kruys leyt het beschermen teghen de vyanden, in 't kruys leyt het instorten der hemelsche soetigheyt, in 't kruys is de kracht des herten, in 't kruys leyt de blijdtschap des Geests.

De Ziele op de borst Jesu.

SChoon alle dingen t'samen swooren,
Dat sy mijn ruste wouden stooren;
Het was vergeefs gelijck ghy ziet,
Sy roofden mijne ruste niet.
Het minder moet voor 't meerder swijgen
Het kleynste moet voor 't grootste nijgen,
Ick rust soo veyligh en soo soet
In Godt, mijn lief, het hooghste goedt,
En die is groter dan sy alle,
Hoe sou my dan de rust ontvallen?
Al staet de gantsche creatuur
In barens nood, in vlam en vuur,
En baert veel jammers en veel smarte,
Wy leggen stil op JESUS herte,
Dat is een plaets daer alle quaet,
Hoe groot en sterck voor overgaet:
Een plaets van waare vrede en vreughden.
Den loon der onvervalste deughden.
ô Diepste LIEFDE uyt Godts gemoet!
Mijn JESUS, ach wat zijt ghy soet!

Goddelyk Antwoordt.

V*Rede late ick u, mijnen vrede geve ick u: niet gelijkerwijs de wereldt [hem] geeft, geve ick [hem] u. Uw herte en worde niet ontroert, noch en zijt niet versaeght.* Joan. 14. vers 27.

De

De Heere is mijn licht, ende mijn heyl, voor wien ſoud ick vreſen? De Heere is mijn levens-kraght, voor wien ſoude ick vervaert ſijn. Pſalm. 27. vers 1.

Op het XXXVI. Sinnebeeldt.

Van de ware ruste.

JOhannes lagh op de borst van onsen allersoetsten Heere JESUS, als dit een liefhebbende Ziele leest soo ontvonckt haer het gemoedt.

ô! Hoe soet is het te rusten op het herte JESU! JESUS is de eeuwige liefde des Vaders, en de eeuwige wesentlijcke sachtmoedigheyt, de toorn en de gestrengheyt wordt van hem verslonden, en alle ongestuymheydt moet sich voor hem nederleggen.

Wie op dese heylsame plaets begeert te rusten, die moet alle valsche rust op creaturen gevest, verlaten.

Ghy zijt seer verdoolt soo ghy ergens ruste soeckt als in Godt.

Wie in Godt rust, hoeft niets te vresen, want Godt is meerder dan alle creaturen. Maer wie in eenige creatuur rust, staet ghedurigh in vrese, dat hem zijn rust van een andere creatuur sal verstoort en verbroken worden, ende oock, waer noch vrees is daer is geen ware ruste.

Psalm 91. *Die in de schuyl-plaetse des alderhooghsten is geseten, die sal vernachten in de schaduwe des almachtigen.*

Ick sal tot den Heere seggen; mijne toevlucht, ende mijn burght: mijn Godt op welcken ick vertrouwe.

Want hy sal u redden van den strick des Vogelvangers: van de seer verderflijcke pestilentie.

Hy sal u decken met sijne vlercken, ende onder sijne vleugelen sult ghy betrouwen: zijne waerheyt is een rondasse ende beuckelaer.

Ghy en sult niet vresen voor den schrick des nachts: voor den pijl die des daeghs vlieght.

Voor de Pestilentie die in de donckerheyt wandelt: voor het verderf dat op den middagh verwoest.

Aen uwe zijde sullender duysent vallen, ende tien duysent aen uwe rechterhandt: tot u en sal het niet genaken.

Alleenlijck sult ghy het met uwe oogen aenschouwen: ende ghy sult de vergeldinge der goddeloosen sien.

Want ghy Heere, zijt mijne toevlucht: den alderhooghsten hebt ghy gestelt tot u vertreck.

U en sal geen quaedt wedervaren, noch geen plage sal uw tente naderen.

Want hy sal sijne Engelen van u beveelen, datse u bewaren in alle uwe wegen.

Sy sullen u op de handen dragen, op dat ghy uwen voet aen genen steen en stootet.

Op den fellen Leeuw ende d'Adder sult ghy treden, ghy sult den jongen Leeuw ende de Drake vertreden.

Dewijl hy my seer bemindt, [spreeckt Godt] soo sal ick hem uyt helpen: Ick sal hem op een hooghte stellen, want hy kent mijnen name.

Hy sal my aenroepen, ende ick sal hem verhooren: in de benauwtheyt sal ick by hem zijn, ick salder hem uyttrecken, ende sal hem vereerlijken.

Ick sal hem met lanckheyt der dagen versadigen, ende ick sal hem mijn heyl doen sien.

De

De Ziele heeft haer herte met Jesus verfegeldt.

EEn ander fegel met zijn ringe,
Een groote fchat van aertfche dingen,
Die dierbaer is en hem behaeght,
Voor een ontrouwe knecht of maeght.
Ick heb den Soon uyt Godt den Vader,
Dien levendigen bron en ader,
Der diepfte liefde en vriendelijckheyt,
Het eeuwigh licht der Majefteyt,
De foetfte JESUS, Heer der Heeren,
Wien alle fael'ge geeften eeren
En dienen, fonder dwang of wet,
Soo duyd'lijck op mijn hart gefet
Gelijck een zegel; dat de dingen,
Die wy foo mildt van Godt ontfingen,
Ons nimmer mochten zijn ontvoert,
Door hem die op dien fchatkift loert,
Om fich daer meefter van te maken.
Den roover durft ons niet genaken,
Als hy dat hooge fegel fiet,
Want dit gebraedt en fmaeckt hem niet.

Goddelyck Antwoort.

SEt my als een fegel op u herte, als een fegel op uwen arm: want de liefde is fterck als de doodt: de yver is hart als het graf: hare koolen zijn vurige koolen, vlammen des Heeren. Cant. 8. vers 6.

Ick ben met Christo gekruyst. En ick leve [doch] niet meer ick, maer Christus leeft in my : en'tgene ick nu in het vleesch leve, dat leve ick door het gelove des Soons Godts. die my lief gehadt heeft, en hem selven voor my overgegeven heeft. Gal. 2, vers 20.

Op het XXXVII. Sinnebeeldt.

Van de versegelinge des herten.

SEt *my als een segel op u herte.* Cant. 8. vers 6. Merkt ô Godtlievende Ziele, hoe den allervriendelijckften Bruydegom JESUS CHRISTUS, gebenedijdt in der eeuwigheyt, selver u dat gebodt van hem liefte hebben voorschrijft, ende van u begeert dat ghy altijdt aen hem gedencken sult, en nimmermeer zijn gedachtenis vergeten. Soo vordert nu den Bruydegom door dese woorden die bewaringe des herten; want het herte is een kist der hemelsche schatten, daer in de genade, liefde, wijsheyt en den heyligen Geest selve uytgegoten word, ende in woont. Maer dewijl daer niet onbestandigers als des menschen herte is, soo heeft het een seer groote bewaringe van noden, daerom spreeckt de Bruydegom: *Set my als een segel op u herte, op dat ick dat selver beware, met al het gene dat ghy daerin hebt*; soo dat de vyanden niet en durven aenroeren het geen dat sy met sulcken segel bewaert sien.

Daerom set men een segel op de dinghen, datse niet met voordacht gherooft souden worden. Soo wordt nu des Bruydegoms segel op het herte geset, wanneer het geheymenis sijns geloofs in de bewaringh onser gedachtenis in gedruckt wordt, op dat den ongetrouwen knecht, namentlijck den Duyvel, door versoeckingh niet sou durven indringen, wijl hy siet dat het herte met het gheloof versegelt is.

Wy moeten den Bruydegom in 't herte dragen, ende genoeghsaem daer in graveren, op dat wy met Paulus spreken konnen: *Want ick drage de litteeckenen des Heeren Jesu in mijn lichaem.* Gal. 6. vers 17. dat is, ick ben een lijfeygen knecht Christi, een soldaet en zijn hertelijke

ke liefhebber, en daerom draeg ick zyne littekenen aen mijn lichaem aen gebrandt of ingegraven, dat ick menighvuldigh, inwendigh, en uytwendigh wete; dat ick met het herte en werck tegenwoordigh niet mijns ſelfs, maer Chriſti zy, ende dat hy als den ghekruyſten in my leve, want ick ben met Chriſto aen 't kruys gehecht, en drage altydt dat ſterven des Heeren JESU in myn lichaem om, op dat oock het leven des Heeren JESU in myn lichaem openbaer worde. Gelyck als men nu ſegt, dat de knechten des Antichriſtus dat teken des diers ſullen hebben aen haren rechterhandt, ofte aen haer voorhooft: alſoo ſullen die met Chriſto vereenigde zielen, dat teken des levendigen Godts niet alleen aen de voorhoofden, ofte aen de handen, ofte andere leden des lichaems, maer inwendig in het herte dragen, deſghelycks wy gedragen hebben het beeldt des aertſchen, alſo ſullen wy oock dragen, het beeldt des hemelſchen.

Ons herte moet ſijn gelyck een penningh des hooghſten Koninghs, die met zyn beeldt getekent is. Onſen Heylant will, dat wy hem voor een ſegel ſullen hebben in onſe betrachtingh en wercken, en zyn teken ſoo wel onſe woorden als wercken indrucken; want alſo ſullen ſy Koninck lycke en niet valſche munten zyn, als de welke met des Koninghs beeldt zyn getekent, gelyck als nu de penningen haer waerdigheyt hebben van des Koninghs beeldt; alſoo hebben de werken en gedachten, dewelke van het herte komen, haer verdienſten alleen van Chriſto; en alſo veel een herte gelykvorming is ſijn Heere, wiens beeld het draegt, alſoo veel ſal het aennemelyck voor Godt zyn.

De Ziele set haer betrouwen in de wonden Christi.

WIe is dien Steenrots, in wiens kloven 't Duysjen schuylt,
Wanneer den Havich hees van moort en bloedtdorst huylt?
En wie is't Duysjen? ach myn Jesus, myn beminde?
Waert ghy den Steenrots niet, ick wist hem nooyt te vinden,
En is myn arme Ziel het weerloos Duysje niet,
Dat schuw voor d'eeuwige doodt, in uwe wonden vliet?
Och ja, myn eenigh heyl, want buyten uwe wonden,
Wiert ick van d'Adealer des afgrondts haest verslonden,
Waer soud' ick heen? Helaes, hy greep my met een vlucht,
En strooyden al te wreet, myn pluympjes in de lucht.
Al myn gerechtigheyt sou my niet mogen baten,
Myn krachten souden my begeven en verlaten,
Daerom myn Godt, myn lief, ghy zyt den waerden steen
Myns heyls, daer ick verschuyl, ghy zijt het maer alleen,
Ghy zijt het Al, en ick het Niet, mijn schoonste Heere,
Laet my uw sterckheyt en mijn swakheyt daeglijcks leren.
Mijn God, mijn schoonste lief, mijn Jesus, al mijn goet,
Uw liefde-tekens root van 't heyligh hemels bloet,
Uw liefde-tekens in uw voeten en uw handen,
Doen 't vunt van weder-liefde in mijne Ziel soo branden,
Dat ick wel hertelyck wensch om d'uyterlijcke doodt,
Op dat mijn geest sich gantsch in uwen Geest vergoot,
Als 't water eens Riviers, dat uyt de Zee ontsproten,
Niet rust eer 't weder in zyn oorspronck is gevloten.

Goddelyk Antwoordt.

VErlaet de Steden, en woont in de Steenrotse, ghy inwoonders van Moab. En wordt gelyck een Duyve, die in de mondt eens hoogen hols nestelt.

Ghy

Gy zijt myn Steenrotze ende mijn Burght; leydt my dan, ende voert my om uwes naems wille. Psal. 31. vers 4.

Op het XXXVIII. Sinnebeeldt.

Van de wonden Christi.

KOmt laet ons met de liefhebbende Ziele, in alle aenvechtinge, ellende en jammer deses levens, onse toevlucht nemen tot de holen des Rotsteens: tot welck een Rotsteen? JESUS CHRISTUS onsen Heere: Want dese is de Rotsteen die door Moses, dat is, door het Joodsche volck, met de roede des Kruys geslagen, overvloedigh water van sich gaf; invoegen datmen niet alleen wateren, maer volgens het getuygenisse der heylige Schrift, oock Oly uyt dese alderhertste steen vermocht te suygen. Derhalven den Propheet Ieremias oock seyde; *Verlaet de steden*, dat is, 't gherucht en de onrust des volcks, *en woont in de Steenrotse, ghy inwoonders van Moab, en wordt gelyck een Duyve, die in de mondt eens boogen hols nestelt*: Dat is, in de open zijde Christi. Dit is den Steen, welke den Patriarch Jacob tot een teken heeft opgherieht, en daer hy Oly op goot, tot een bewijs der overvloeyende genade en Godtsdienstigheyt. Wat kan ons in dese Steenrots ontbreken, want wy alhier voor al onse vyanden seker en vry zijn: Hier kan de oude slange: dat listige en kromdraeyende serpent niet ghenaken: Hier zijn wy van der aerden opgenomen, en op den weg des hemels gestelt; al vecht ons de wereltaen, al dreyght ons de vyandt, al klaegt het vleesch, wy en hebben voorwaer voor niets te vresen, nademael wy op den Rotsteen gefondeert zijn: nergens konnen wy soo seker en vry zyn als in de wonden onses Heeren.

Wat my ontbreeckt aen myn selve, dat hale ick vrymoedig uyt het binnenste myns Heeren, want zyn binnenste is vol en overvloeyende van genaden, en 't en ontbreeckt hem aen geen gaten tot uytvloeyinge, syn handen

den en voeten heeftmen doorgraven, ende zijn zijde met een Lancie doorsteken, soo dat ick door dese reten honigh uyt den Rotsteen, en Oly uyt een harden steen kan suygen, dat is, ick kan hier door smaken en sien, hoe vriendelyck den Heere zy. Hy dacht over my gedachten des vredes, en ick en wiste het niet: maer de spycker die hem sijn lichaem heeft doordrongen, is my een sleutel gheworden, om te sien den wille des Heeren. Hoe en soude ick 't niet sien; De spycker roept, de wonde roept, dat Godt waerlyck in Christo sich met de wereldt is versoenende. 't Yser is hem door de Ziele gedrongen, en is hem tot aen 't herte gekomen, invoegen dat hy nu niet anders en kan, als medelyden hebben met onse swackheden. De heymelyckheyt sijns herten is door de gaten des lichaems openbaer geworden; die groote verborgentheyt der Godtsaligheyt is ontdeckt; die inghewanden der barmhertigheyt onses Godts, met welcke ons versocht heeft den opgangh uyt der hooghte, zyn aen den dagh gekomen, ende hoe en soudense door de wonden niet her voor komen? want waer in soude het klaerder als in uwe wonden schynen konnen, dat ghy Heere vriendelyk en goedertieren zyt, ende van groote barmhertigheyt.

Longinus heeft my de zyde Christi met de Lancie geopent, en ik bender ingetreden. Hier woon ick seker, hier vermaak ick my, hier ruste ick soet, hier weyde ick met lust.

De Ziele in verlangen om ontbonden, en met Christo te zijn.

WIe vraeght wat my beweegt om wel gemoedt te
zingen,
Daer veel ellenden en veel krankheyt my bedringen
ô blindt vernuft! dat kruys, dien tegenspoet en stryt,
Is self de welbron van myn vreugde en soetigheyt.
Niets is'er dat my houd van God, myn lief, gescheyden
Als eenen ouden muur, die staet noch tusschen beyden.
Myn vleesch den ouden mensch, als ik die sie vergaen,
Van dag tot dag, wil storm en onweer op hem slaen
Dat weckt een vreugde in my, so lang tot hy te gronde,
Door slag en stoot gekrenkt, niet meer en wordt ge-
vonden;
Dan val ick Godt, de bron, daer ick soo seer na dorst,
In d'armen veylig t'huys en rust op zyne borst;
Daar klopt dat liefryck hert, dat mensch wiert op der
aerden,
En d'afgevallen Ziel tot erfgenaem herbaerden.
Dan smelt myn geest als was in JESUS liefden-vuur,
Wy worden gantsch vereent, wat hy is van natuur,
En van alle eeuwigheyt, dat worde ick van genaden,
Soo kan den honger des gemoedts sich recht versaden.
ô Blinde werelt waeckt, beschout wat dat ghy doet,
Hoe ghy om roock en wint verliest het hoogste goet.

Goddelyck Antwoordt.

D*Ie overwint, ick sal hem geven met my te sitten in mijnen troon, gelijck als ick overwonnen hebbe, ende ben geseten met mynen Vader in sijnen troon.* Apoc. 3. vers 21.

Het

Het leven is my Christus, ende het sterven is [my] gewin. Phil. 1. vers 21.

Ick werde van dese twee gedrongen, hebbende begeerte om ontbonden te worden. en met Christo te zyn. Want [dat] is seer verre het beste. Vers 23.

Van 't Ewige VADERLANDT, en desselfs VREUGDE.

Wanneer nu de Godtlievende Ziel, den wegh van haer Pelgromschap, door de gevarelyke wilde Woestyne deser wereldt, ten eynde gekomen is, en dat den ouden scheydtsmuur haars uytterlyken Lichaems, van voor haer aengesicht is weg gevallen, dan gaet zy weder in haer eerste en rechte vaderlandt, daar zy uyt gesproten is, [doch in Adam uyt gewandelt was] by haer alderliefste Vader t'huys, om met alle heylige Engelen in ewigheyt voor zyn aengesicht te speelen.

Om dan wat te seggen van het salige Vaderland des selfs wesen, vreugde en heerlykheyt, so sullen wy noch ten eynde een Roosenhoetje vlechten, van verscheyde hooggekleurde Bloemmitjes, gelesen uyt de Zielverquickende Rosengaerde van een hoog verlichte vrindt Gods, die uyt hoge en diepe Goddelyke beschouwelykheyt aldus spreekt:

Souden wy dan aen Godt blind zyn? den Geest Christi, siet door en in ons wat hy wil: en 't geen hy wil dat sien en weten wy in hem; buyten hem weten wy niets van Godt. Hy doet Goddelyke wercken, en hy ziet wanneer, en wat hy wil: niet wanneer Adam wil. wanneer Adam zyn boosheyt garen wilde uytschudden, om sich met hoogmoedigheyt te laeten sien.

O neen: hy verbergt sich aldaer? hy siet niet in ons, in het licht de vreugde, in Godt: maer in 't kruys, in verdruckinge, in 't lyden en sterven Christi, in Christi vervolging en versmaetheyt, in groote treu-

 rig-

righeyt: daer ſiet hy in: en laet den ouden Eſel beven, en 't kruys Chriſti dragen, dat is zijn Ampt. Maer, op den wegh door den doot Chriſti, ſiet den nieuwen Menſch tot in de Engelſche werelt, die is hem lichter en klaerder te begrypen, als de Aertſche weereldt, het geſchiet natuurelijk.

Niet met inbeelding: maer met ſiende oogen, met die oogen die de Engelſche weereldt ſullen beſitten; te weten met de oogen van het beeld der Zielen.

Met den Geeſt die uyt het vuur der Zielen uytgaet: den ſelven Geeſt ſiet in den Hemel, die ſiet Godt, en de ewigheyt; en geen andere, die is ook dat edele beelt nae Godts gelijkenis.

Maer wanneer wy willen ſpreken van het Paradijs, en deſſelfs vreugde, en hoogſte weeſen, wat dat zy ſoo hebben wy geen gelykenis in deſe wereld, wy hadden daer Engelſche tongen toe van doen, en Engelſche kenniſſe, en of wy die hadden, ſoo konnen wy 't toch met deſe tonge niet ſpreken. In het gemoet; ſoo de Ziel op den Paradeyſen Bruytwagen vaert, wort het wel verſtaen, maer met de tonge kunnen wy 't niet opheffen, nochtans willen wy het ABC niet weg werpen, en ondertuſſchen met de Kinderen ſpreken, tot dat ons een andere mondt om te ſpreeken ſal gegeven worden,

De Schepping of ganſche Creatuurelijkheyt is anders niet als een openbaring des alweeſenden ongrondelijken Godts, alles wat hy in zijn eeuwige onaenvanckelijke Gebaring en regement is, dat ſelve is ook de ſchepping, maer niet in de almachtigheyt, en kracht, maer gelijk als een Appel op den boom waſt, die is niet ſelver den boom, maer hy waſt uyt de kracht des booms. Alſoo ſijn alle dingen uyt de Goddelyke begeerte ontſprongen en in een weeſen geſchapen, daer in den beginne geen weeſen daer toe voorhanden was, maer alleen dat ſelve Myſterium der ewige gebaring, in welcke een ewige volmaecktheyt is geweeſt. Want God heeft de Creatuure-

relykheyt niet geboren, op dat hy daer door volkomen wierde, maer tot zyns selfs openbaringe, als ter groote vreugde en heerelyckheyt: niet dat sulcke vreugde eerst met de Creatuurelykheyt begonnen heeft: neen want zy is van ewigheyt in 't grote Mysterio geweest, maer alleen als een geestelyk speelen in sich selven. De Creatuurelyckheyt of Schepping is dat selve speelen uyt sich selven, als een Model of Werctuyg van den ewigen geest, met het welcke hy speelt; en het is even als een groote Harmoney van veelderley Snaren-spel, het welk al in eene Harmoney gestelt is. Want het ewige woord of goddelyke geluyt of stemme welke een Geest is, heeft sich in formemingen als in een uytgesproken woordt of geluyt met de gebaring des grooten Mystery ingevoert, en gelyk als het vreugdenspel in den Geest der ewige Gebaring in sich selver is, alsoo is oock het werktuyg, als die uytgesprokene Form in sich selven, het welck het levendige geluyd voert, en met zyn eygen ewigen Geest des willens slaet, dat het luyd en klinckt, gelyck een Orgel van veel stemmen, met een eenige lucht bewerckt wordt, dat een yder stemme, jae een yder pyp haeren toon geeft, en daer is dog maer eenderley lucht welcke in yder stemme geluyt geeft, nae dat het Instrument of Orgel gemaeckt is. Also is in de euwigheyt in het gansche werk der goddelyke openbaring maer een enigen Geest, welcke den Openbaerder in het uytgesprooken geluyt, als mede in het sprekende geluyd Gods is, welke het leven is des grooten Mysteri en van al het gene, wat daer uyt geboren is, hy is den Openbaerder van alle de werken Godts.

De stemme Godts voert haer vreugde door de Creatuur, als door een Instrument geduurig en ewig uyt. De Creatuur is de openbaring der stemme Gods, wat God in de ewige Gebaring syns ewigen Woords uyt het grote Mysterio des Vaders eygenschap is, dat is de Creatuur in een beeld, als een vreugden spel, waer mee den ewigen Geest

Geeſt ſpeeld. Alle eygenſchappen des grooten ewigen Myſteri der gebaring aller weeſen zyn in de Heylige Engelen en Menſchelyke Creaturen openbaer, en ons is niet alſoo daer van te denken, als of de Creatuuren maer ſtille ſtonden, en ſich over de heerlykheyt Gods verheugden, en maer in vreugden zitterden: neen maer gelyk als den ewigen Geeſt Gods in het grote Myſterio der Goddelyke gebaring van ewigheyt tot ewigheyt werkt, en die oneyndelyke en ontelbaere wysheyt Gods geduurig openbaert, gelyk als de Aerde geduurig ſchone Bloemmen, Kruyden en Bomen, als ook Metalen en weſen baerd, en de eene tyt heerlyker, ſtarcker en ſchoonder te voorſchyn brengt als de andere; en gelyk haeſtig in 't weſen het eene opgaet, het ander onder, en een geduurige genieting en arbeyd daer mede is. Alſoo is ook de ewige Gebaring des Heyligen Myſteri in groote kracht en wederbrenging, daer de eene Goddelyke vrucht, der groote liefde begeerte neffens de andere in 't Goddelyke weſen ſtaet, en het is als een geduurigh worſtelen, en bloeyen der ſchone verwen en een lieflyken reuk uyt den Goddelyken kracht, na de eygenſchap der Goddelyke natuer, een geduurigen goeden ſmaek der liefde uyt Goddelyke begeerte. Al het geen waer van deſe werelt een aerdſe geleykenis en ſpiegel is, dat is in 't Goddelyke ryk in groote volmaektheydt in 't geeſtelyke weeſen; niet is het maer Geeſt, als een wille of gedachte; maer het is weſen, corporlyk weſen, ſap en kracht, maer tegen de uytterlyke weereld als onbegrypelyk: want uyt dat zelve Geeſtelyke weſen, in 't welck het reyne Element is, als ook uyt het duyſtere weeſen in 't Myſterio des Grims, als den oorſpronk des ewigen luytbaren weſens, daer uyt de eygenſchappen ontſtaen, in deſe ſichtbare wereld geboren en geſchapen als een uytgeſproken geluyd uyt het weſen aller weſen.

De Heylige Engelen ſyn daerom tot Creatuuren uyt Godt gemaeckt, op dat ſy voor Godts herte, welcke is

den

den Sone Godts, sullen looven, singen, en spelen, jubileeren, en de Hemelsche vreugde vermeerderen. En waer soude den Vader haer anders verordeneeren, als voor de deur van zijn herte? alle vreugde des Menschen, die in den ganschen mensche is, ontspringt uyt de welbron van het herte, alsoo oock in Godt ontspringt de groote vreugde uyt den welbron van zijn herte. Daerom heeft hy de Heylige Engelen uyt sich selven geschapen, die zijn als kleyne Goden nae het wesen en de qualiteyten van den ganschen Godt, op dat zy sullen in de Goddelyke kracht speelen, loven, singen, op Instrumenten slaen, en de opklimmende vreugde uyt het herte Godts vermeerderen.

De rechte liefde in de Goddelyke natuur ontspringt uyt den welbron van den Sone Godts, siet ghy Menschenkint, laet het u gesecht zijn, de Engelen weten 't voor af wel, wat de rechte liefde tot Godt zy, ghy hebtse van doen in uw kout herte. Merkt, wanneer de lieftalige vrindelyke glans en 't licht met de soete kracht uyt den Sone Gods in den gantschen Vader lichtet in alle krachten, soo worden alle krachten met het lieftalige licht en de soete kracht ontstooken, triumpheerende, en ryk van vreugde. Alsoo ook wanneer dat lieftalige en vrolycke licht van den Soone Gods de lieve Engelen aenschynt, en schittert haer binnen in haere harten, dan steeken sich alle krachten in haren lyve aen, en daer gaet sulck een vrolyken liefde vuur op, dat zy van groote vreugde loven, singen, en spelen, en dat ick nog gene Creatuur uytspreken kan.

De persoon of het corpus van een Koning der Englen is uyt alle qualiteyten, en uyt alle krachten van sijn gansche Koningryk geboren, door de wallemmende Geest Godts, en daerom is hy een Koning, dewyl sich sijne kracht in alle Engelen van zijn gansche Koningryk, uyt streckt.

Alle Engelen van een Koningryk, beduyden die veel,

en

en menigderleye kracht van Godt den Vader, en den Koning der Englen beduyt, den Sone des Vaders, of het herte uyt des Vaders krachten, en hy is ook het herte uyt alle krachten, daer uyt de Englen gemaekt zijn: den uytgang uyt een Koning der Englen in zijn Englen of de inficiring zijner Englen, beduyt Godt den Heyligen Geest. Gelijk als die selve van den Vader en Sone uytgaet, en inficiert alle krachten des Vaders, soo wel alle Hemelsche vruchten en formen, waar van alles zyn opstygen heeft, eu daar in de Hemelsche vreugde staet: alsoo is het ook met de werking, of kracht van een Jerubin of Troon Engel, die werckt in al zijn Englen, gelijk als den Soon en Heyligen Geest in alle krachten des Vaders, of gelijk als de Son in alle krachten der Sterren. Daer van krygen alle Englen den wille des Troon Engels, en zijn hem alle gehoorsaem, want zy wercken alle in zijn kracht, en hy dringt met zijne kracht in haer allen. Want zy zijn de ledematen van zijnen lyve, gelyk als alle krachten des Vaders des Soons ledematen zijn, en hy is haar Herte, en gelyk als alle Hemelsche formen en vruchten geledederen zijn van den Heyligen Geest, en hy is haer herte, waer in zy opgaen, of gelyk als de Son het herte aller sterren is, en alle Sterren zijn geleedren der Sonne, en werken onder malkanderen als een Sterre, en de Son is tog het herte daer in, of het schoon veele in menigerleye krachten zijn, nochtans werckt alles in der Sonnen kracht, en alles heeft zijn leven van der Sonnen kracht, siet aen wat ghy wildt, het zy in 't Vlees of in Metalen, of in Gewassen der Aerde.

Alhier sult gy weten dat de Engelen niet alle van een Qualiteyt zijn, zy zijn ook malkander, in de kracht en machtigheyt, niet alle gelyk: een yder Engel heeft wel de kracht van al de seven Welgeesten in sich, maer daer is in yder eenigsins een Qualiteyt de sterkste, na die selve Qualiteyt is hy ook geglorificeert. Want so als aen yder plaets den Salitter ten tyde der schepping geweest

is

is, alſoo is ook den Engel geworden, en na de Qualiteyt, die het ſterckte in den Engel is, word hy ook genaemt en geglorificeert.

Gelyk als de Bloemen der Beemden een yder zyn verruwe van zyn Qualiteyt ontvangt, en ook zijn naem na zijne Qualiteyt heeft, alſo ook de Heylige Engelen: in eenigen is de wrange Qualiteyt het ſterkſte, en die zijn licht bruyn, en het naeſte aen de koude.

Als nu het licht van den Sone Gods haer aenſchynt, zoo ſijnſe als een bruynen blixem gans helder in haer Qualiteyt: eenige zijn van de Qualiteyt des waters, en die zijn licht, gelijk den Heyligen Hemel, en als het licht haer aenſchijnt ſoo is 't als een Criſtalleyne Meer.

In enigen is de bittre Qualiteyt het ſterckſte, die ſijn gelyk een koſtelijken groenen Steen, die'er uytſiet als eenen blixem, en als het licht haer aenſchynt dan is 't uyt den roden en groenen, als of een Carſunckel daer uyt lichtende, ofte als of het leven daer oorſpronck had:

Eenige zijn van de Qualiteyt der hitte, die zijn de allerlichtſte, geel en rood, en als het licht haer aenſchijnt dan is 't gelijk als den blixem van den Sone Godts. In eenige is de Qualiteyt der liefde het ſterkſte, die zijn een aenblick der Hemelſche vreugde, gans licht, wanneer het licht haer aenſchijnt, ſoo is 't als lichtblaeuw, een liefelijken aenblik.

In eenigen is de Qualityt des Toons, of des geluyts, het ſterckſte, die zijn ook licht, en als het licht haer aenſchynt, dan is 't gelyk als een opſtygen des blixems, als wilde ſich daer iets verheffen.

Enige zijn van de gantſche natuur, als een gemene vermengging, wanneer het licht haer aenſchynt, dan is 't gelijk den Heyligen Hemel die uyt alle de Geeſten Godts geformeert is.

Maer den Koning is het herte aller Qualiteyten, en heeft ſijn Refier in 't midden als een Welbron, gelijk als de Son midden onder de Planeten ſtaet, en is een Koning

ning der Sterren, en een herte der natuur in dese weereld: alsoo groot is ook Jerubin of Koning der Engelen.

En gelyk als die andere ses Planeten nevens de Son Heer-voeders sijn, en de Son haeren wille geven dat zy in haer mag regeren en wercken, alsoo geven alle Englen haeren wille aen den Koning, en de Engelsche Vorsten sijn in den raed met den Koning.

Maer ghy sult alhier weten, dat zy alleen liefden wil onder malkander hebben, niemant misgund een ander sijn gestalte en schoonheyt, want gelyk als het in de Geesten Godts toegaet, alsoo ook onder haer. Ook soo hebben zy alle te gelyck de Goddelyke vreugde, en genieten al te gelyck de Hemelsche spyse, daer is geen onderscheyt in.

Maer in de verwen en sterckte der kracht is een onderscheyt, maer in de volkomenheyt gans niet, want een yder heeft de kracht van al de Geesten Godts in sich, daerom, als het licht van den Sone Godts haer aenschynt soo vertoont sich de Qualiteyt van yder Engel met de verwen.]

Ik hebbe van de gestalten en verwen maer eenige verhaeldt, maer daer sijnder veel meer, die ik om de kortheyts wille niet schryven sal. Want gelijck als sich de Godtheyt in oneyndelykheyt vertoont, met haer opstygen, alsoo sijnder ook ondoorgrondelyke veelderley verwen en gestalten onder de Engelen: ick kan u in dese wereld geen recht gelykenis wysen? als de bloeyende Aardbodem in de Mey, die is een doot en aerdts voorbeeld.

Wat doen dan de Englen Godts in den Hemel, of waerom, of tot wat eynde heeftse Godt geschapen?

Dat meugt ghy gierigaerts merken, die in deze wereld na hovaerdy, eer, roem, gewelt, geldt, en goedt tracht, en dringt den armen zijn sweet en bloet af, en verpraelt zijn arbeyd, en meent beter te zijn als de een-

eenvoudige gemene, waer toe u Godt geschapen heeft.

Waerom heeft Godt Engelsche Vorsten geschapen en niet alle in gelykheyt!

Siet Godt is een God van order, gelyk als het nu in zyn regement in hem selver, dat is, in zyn geboorte, en in zyn opklimmen gaet, wallet en is, alsoo is ook de order der Engelen.

Gelyk als in hem zyn zeven Qualiteyten, waer door het gansche Goddelyke wesen bewerckt wordt, en sich in deze zeve Qualiteyten in een oneyndelyckheyt vertoont, en nochtans die zeven Qualiteyten Primus in de oneyndelykheyt zyn, waer door de Goddelyke geboorte ewig in zyn ordening onveranderlyk bestaet: en gelyk in 't midden der zeven Geesten Gods het Herte des levens geboren wordt, waer van de Goddelyke vreugde op gaet, alsoo is ook der Engelen order.

De Engelsche Vorsten sijn na de Geesten Gods geschapen, en den Jerubin na het Herte Godts: zo als nu het Goddelyke wesen werckt, alsoo ook de Engelen, welke Qualiteyt in 't wesen Godts opgaet, en sich bysonder vertoont in zyn werking als in 't opklimmen des Toons of geluyts, of der Goddelycke wercking, worsteling of kamping, die zelve Engelsche Vorst, welke die Qualiteyt het meeste toe genegen is, begint ook zyn rey met zyne Legionen, met singen, speelen, dansen, verheugen, en jubileren.

Dat is een Hemelsche Musica, want daer singt een yder na zyn qualiteyt-stemme, en den Vorst voert den rey, gelyk een Cantor met zyn Scholieren, en den Koning verheugt sich en jubileert met zyn Engelen, den groten Godt ter eeren, en tot vermeerdering der Hemelsche vreugde: en dat is in het Harte Godts, als een heylig spel, en daer toe sijnse ook geschapen, ter vreugde en eere Godts.

Als nu opgaet die Hemelsche Musica der Engelen, soo gaet in de Hemelsche Pomp, in den Goddelyken

M Salit,

Salitter op allerley gewassen, allerley figuren, allerley verwen, want de Godtheyt vertoont sich in oneyndelyke en ongronderelyke velerleye aert, van verwen, formen en vreugde.

Nu die Wel-geest in de Godtheyt welke sich dan bysonder vertoont met zyn opklimmen en liefde worstelen, als ware hy Primus geworden, die selve Vorst der Engelen, begint ook terstond zyn Hemelsche Musica met zyn toegenegen Engelen na zyn qualiteyt, met singen, speelen, fluyten en allerley Hemelsche kunst, die in de Geesten Godts opgaet.

Maer als het Centrum in 't midden opgaet, dat is, de Geboorte van den Sone Gods sich bysonder vertoont als een triumph, daer gaet dan op de Musica of vreugde van al de drie Koninglyke regimenten der gantsche schepping van de Engelen.

Wat hier nu voor een vreugde zyn mag, geef ick een yder Ziel te bedencken, ick kan 't in myn verdurven natuur niet vatten, veel minder schryven. Met dit gesang citere ick den Leser in 't andere leven, daer zal hy selver mee aen den ry zyn, en desen Geest eerst geloven, wat hy hier niet verstaet dat sal hy daer in 't aenschouwen hebben.

Gy sult weten, dat het uyt geen steen gesogen is, maer wanneer een blixem in 't Centro opgaet, soo siet en kent het den Geest Daerom siet toe en speeld niet te hoonachtig aen dese plaets, of gy sult voor God een spotter bevonden worden, en 't sou u wel gaen, als den Koning Lucifer.

Wat doen dan de Engelen alsse niet singen? Siet, wat de Godheyt doet, dat doen zy ook. Als de Geesten Gods in haer zelven, eêl en liefelyk in malkander baren, en in malkander opklimmen, als een liefelyk omhalsen, kussen en van malkander eeten: in welcke smaek en reuk het leven opgaet, en de ewige verquicking, zoo gaen de Engelen ook zeer vrindelyk, liefalig en liefelyk

in

in het Hemelſche Refier met malkander wandelen, en beſchouwen de wonderbaarelyke en liefelyke geſtalte des Hemels, en eeten van de bevallige en aengenaeme vruchten des Levens.

Wat ſpreken zy met malkander? Siet gy prachtige, ſtoute en hovaerdige Menſch, de wereld wil u hier te naeuw worden, en gy denckt dat niemant u gelyk zy, bedenckt u hier, of gy ook een Engelſche, of Duyvelſche aert hebt.

By wien zal ick nu de Engelen vergelyken? Ick ſalſe met recht by de kleyne Kinderen vergelyken, die in de Mey, als de ſchone Roosjes bloeyen, met malkander, in de ſchone Bloemmitjes gaen, die afpluyken, en maken daer edele Kransjes van en dragen die in haer handen, en verheugen ſich, en ſpreken geduurig van de menigderley geſtalten der ſchone Bloemen, en nemen malkander by de handen, als zy in de ſchone Bloemmitjes gaen, en alſſe t'huys komen, zoo laten zy die de Ouders ſien, en verheugen ſich, waer over de Ouders dan oock vreugde aen de Kinderen hebben, en ſich met haer verheugen.

Alſoo doen ook de Heylige Engelen in den Hemel, die nemen malkander by de handen, en wandelen in de ſchone Hemelſche Mey, en ſpreken van de liefelyke en ſchone gewaſſen in de Hemelſche Pomp, en eeten de bevallige aengename vruchten Gods, en gebruyken de ſchoone Hemelſche Bloemmitjes, tot haer ſpeeling, en maken voor haer ſchone Kransjes, en verheugen ſich in de ſchone Mey Godts.

Daer is niet anders als een hartelyk liefhebben, een ſachte liefde, een vrindelyke t'ſamenſpraak, een liefttalig geſelſchap, daer den eene altyd zyn luſt aen een ander ſiet, en een ander eerd. Sy weten van geen boosheit, liſt of bedrog, maer de Goddelyke vruchten en liefelyckheyt ſijn haer alle gemeen, den een magſe gebruyken als den ander, daer is geen miſgunſt, geen nydt,

geen wederwille, maer haer herte ſyn in liefde verbonden.

Daer aen heeft nu de Godtheyt ſyn hoogſte behagen, gelyk de Ouders aen de Kinderen, dat ſijn lieve Kinderen in den Hemel, ſich ſoo vrindelyk en wel aenſtellen, want de Godtheyt ſpeelt in ſich ſelven ook alſoo, den eenen Welgeeſt in den anderen.

Gelyk wanneer als den blixem des levens in 't midden der Goddelyke kracht opgaet, daer alle de Geeſten Godts haer leven krygen, en ſich hoog verheugen, daer is een lieflyck en heylig omhelſen, kuſſen, ſmaken, voelen, horen, ſien en ruyken. Alſoo is 't ook by de Engelen, als den eene de andere ſiet, hoort en voelt, ſoo gaet in ſijn herte den blixem des levens op, en den eenen Geeſt omvangt den anderen gelyk als in de Godtheyt.

Als ick hier nu ſchryve van het Centro of 't midden, dat de Welbron der Goddelyke Geboorte in 't midden, zy, ſoo is de mening niet, dat in den Hemel een byſondere plaets zy of een byſonder Corpus, daer het vuur des Goddelycken levens opgaet, uyt het welke de ſeven Geeſten Godts uyt gaen in de gantſche ruymte des Vaders: maer ick ſpreek op een Corporlyke of Engelſche, of Menſchelyke wyſe, om des Leſers onverſtands wille, op aert en wyſe, als de Engelſche Creatuuren gebeeldet zyn, en ſoo als 't in Godt over is.

Ghy moet niet dencken, dat'er in den Hemel een Corpus zy, dat maer ſoo geboren wordt, dat men byſonder Godt noemt: neen, maer de ganſche Goddelyke kracht, die zelver den Hemel en aller Hemelen Hemel is, word alſoo geboren, en dat is genaemt Godt den Vader, uyt wien alle Heylige Engelen geboren zyn, en ook in die ſelve kracht leven, en aller Engelen Geeſt wordt in haer Corpus geduurig en ewig alſoo geboren, daer toe ook de Geeſt aller Menſchen.

Merckt, des Vaders kracht is ALLES in en boven alle Hemelen, en die ſelve kracht baerdt overal het

LICHT:

LICHT: nu die selve ALLE KRACHT is, en word genaemt den VADER, en het licht, dat uyt die selve ALLE-KRACHT geboren wordt, dat is, en wordt genaemt, den SOON.

Maer daerom wort'et den Soon genaemt, om dat het uyt den Vader geboren word, dat het des Vaders Herte in zyn krachten is, en als'et nu geboren is, soo is 't een ander Persoon als den Vader, want den Vader is de Kracht en het Ryk, en den Soon is het Licht en de Glans in den Vader, en den Heyligen Geest is het wallen, of den uytgang uyt de krachten des Vaders en des Soons, en formeerd en beelded alles.

Gelyk als de Lucht van der Sonnen en Sterren kracht uytgaet, en walmt in dese Weereldt, en maekt dat alle Creaturen sich baren, en Gras, Kruydt en Bomen opgaen, en al wat in dese wereld is, alsoo gaet oock den Heyligen Geest van den Vader en Soon uyt, en wallen, formeert, en beeldet alles in den gantschen Godt. Alle Gewassen en Formen in den Vader gaen op in het wallen van den Hyligen Geest, daerom is 't een enigen Godt, en drie onderscheydelyke Personen in een Goddelyk wesen.

De gansche natuur des Hemels staet in de kracht der seve Wel-geesten, en in de sevende bestaet de natuur of begrypelykheyt aller Qualiteyten: die is nu gans licht, en dick gelyk een Nevel, maer gans doorluchtig als een Christallyne Meer, dat men door alles kan heen sien, maer alsoo is de ganse diepte of ruymte, boven en onder.

Nu hebben de Engelen ook sulcke Lichamen, maer droger te samen gecorporeert, en haer Lichaem is ook den Kern uyt de natuur, het beste, of de schoonste glans uyt de natuur.

Nu op den sevenden Geest Godts steunen zy met haer voeten, die daer is, dick als een Nevel, en helder als een Christallyne Zee, daer in klimmen zy opwars en

 neder-

nederwars waer heen zy willen. Want haer behendigheyt is zoo ſnel, als de Goddelyke kracht zelver, nochtans is de eene ſnelder als de ander, alles na dat hy van een Qualiteyt is.

In die ſelve ſevende Natuur-geeſt gaan ook op de Hemelſche vruchten en verwen, en alles wat begrypelyck is, en het is, als of de Engelen tuſſchen Hemel en Aarde in de ruymte ſouden wonen, daer zy op en neder klommen, en waer zy ooyt waren, daer ruſten haer voeten als of zy op de Aerde ſtonden.

De Ouden hebben de Engelen met vleugels, de Menſchen voor geſchildert, maer ſy hebben ſe niet van doen, maer zy hebben handen en voeten gelyk de Menſchen, maer op een Hemelſche aert.

De Heylige Engelen wallen of wandelen in alle de drie Koningryken onder malkander, daer van ontvangt den eenen van den ander, dat is, van de ſchone geſtalte, vrindelykheyt en deugt des anderen, zyn hoogſte vreugde, en evenwel behout een yder ſijn naturelyk beſit of locum, waer in hy tot een Creatuur geworden is, voor zyn eygendom.

Gelyk als ymand in deſe wereld van een Bloet vrind en lief Menſch uyt een ander Land beſocht word, daer hy hartelyk nae verlangt heeft, daer is vreugde en vrindelyk beneveniren en wel kommen, en een lieve t'ſamenſpraek, en den Huyswaert vertoont den Gaſt het allerbeſte: hoewel dit maer kout water is tegen het Hemelſche.

Alſoo doen ook de Heylige Engelen tegen malkander; als 't eene Koningryks Heir tot het andere komt, of het eene Vorſtelyke Qualiteyt Heir tot het andere Vorſtelyke Qualiteyt Heir komt, daer is niet anders, als een louter ontvangen der liefde, een ſeer lieftalige t'ſamenſpraek, en vrindelyke eerbiedigheyt, een bevallig en aengenaem wandelen der liefde, een zeer tuchtig en demoedig weſen, een vrindelyk kuſſen en geleyden, daer gaet de liefelyke Ryen-dans aen. Ge-

Gelyk de kleyne Kinderen, als zy in de Mey, in de Bloemmitjes gaen, alwaerder dan menigmael veel te samen kommen, daer hebben zy een vrindelyke t'samenspraek, en pluyken de Blommitjes veel en menigderley. Als dit nu is geschiet, soo dragen zy die in haer handen, en beginnen een zeer verheugelyke Ryen-dans: alzoo doen ook de Engelen in den Hemel, als zy uyt vremde Heiren te zamen kommen.

Sy zyn al te zamen maer Instrumenten in de groote Harmoni der Goddelyke vreugde, in den zang en klank der krachten, en zyn al te mael arbeyders der wonderen Godts, als formeerders der krachten, van de Heylige Namen Gods gelyk als wy Menschen in onzen Mond de krachten der Sensum beelden, en formelyk maeken, tot luytbare woorden, alzoo is haer arbeyd ook een loutere beelding der Goddelyke krachten en formen.

Want wat zy willen en begeeren; dat word door haer imaginering in beelding en formen gebracht, het zyn louter Ideæ, op aert als de Goddelyke krachten, voor de schepping der Engelen in zulcke Ideas hebben gebeeldet, alzoo is ook haer Namodelling.

In de Goddelyke Pomp zyn voornamentlyk twee dingen te betrachten, eerst den Salitter of de Goddelyke krachten, die zyn een bewegende, wallende kracht, in die zelve kracht wast en word geboren de vrucht na yder qualiteyt en aerd, als Hemelsche Bomen, en Sprytten, die zonder ophouden haar vrucht dragen, schoon bloeyen en wassen in Goddelyke kracht; zoo verheugelyck, dat ick sulx niet spreken of schryven kan, maar ick stamer daar aan, als een Kind, dat sprêken leerdt, en kan 't nooit recht noemen, zoo als het den Geest te kennen geeft.

De twede gestalte des Hemels in de Goddelyke pomp is 't geluyt, gelyk als in den Salitter der Aarde het geluyt is, waar door Goudt, Silver, Koper, Yser en diergelyke wast, waer van men allerley Instrumenten

ten schelle ofter vreugde maken kon, als Klocken, Pypen, en alles wat'er scheld : ook is dat selve geluyt in alle Creatuuren, anders was alles stil.

Nu door dat zelve geluyt in den Hemel worden alle krachten beweegt, dat alles verheuglyck wast, en cierlyck geboren wordt; nu gelyk als de Goddelyke krachten veel en menigerley zyn, alsoo is ook het geluyt veel en menigerley. Als nu die krachten in Godt opklimmen zoo bewegen zy malkander, en wallen in malkander, en 't is een stadig vermengen : als dan gaet in de zelve uyt allerley verwen, en in de verwen wast allerley vrucht, dan gaet in den Salitter op, en 't geluyt vermengt sich ook, en klimt op in alle krachten des Vaders, als dan gaet op, stemmen en schellen in de Hemelsche vreugde. Soo gy in dese wereld veel duysenderley Instrumenten en Snaren spel te samen bracht, en trockse alle op het kunstigste in malkander, en had de allerkunstigste Meesters daer toe, diese bewerkten soo was het dog maer als het blaffen van een Hond tegen het Goddelyke geluyt en Musica.

Gelyk als in Godt twee dingen te merken zyn, alsoo is sulx ook op gelyke wyse in den Engel.

Eerst is de kracht, en in de kracht is 't geluyt, die klimt in den Geest op, in 't Hooft, in 't Gemoet, gelyk den Mensch in de Hersenen, en in 't Gemoet heeft hy zyn ope Poorten, in 't Herte heeft hy zyn Setel en oorspronck daer hy ontspringt uyt alle krachten. Want aller krachten Welbron weld in 't Herte, gelyk ook in den Mensch, en in 't Hooft heeft hy zyn Vorstelyken Stoel, daer siet hy alles wat buyten hem is, en hoord alles, en smaekt alles, en ruykt alles, en voeld alles.

En als hy nu den Goddelyken Toon en 't geluyt dat buyten hem is, hoort opklimmen so wort syn Geest geinficieert en met vreugde aengestoken, en verheft sich in zyn Vorstelyken Stoel, en singt en klinckt seer vrindelyke woorden van Godts Heyligheyt, en van de vrucht en

en 't gewas des Ewigen levens, van de cier'lykheyt en verwen der ewige vreugde, en van 't liefalige aenblicken Gods, des Vaders, des Soons en des Heyligen Geestes: ook van de loffelyke Broederschap en gemeenschap der Engelen, van de ewigduurende vreugde, van de Heyligheyt Godts, van haar Vorstelyk Regement. In somma van alle krachten en uyt alle krachten, dat ik van onmacht myner verdurvenheyt in 't Vlees niet schryven kan, en was veel liever selver daer by.

Het Paradys staet in de Goddelyke kracht, en is niet Lichamelix of begrypelix, maer zyn lichamelykheyt is gelyk de Engelen, daer een helder doorsichtig wesen is, gelyk als ware het Materiaels, en 't is ook Materiaels, maer bloot uyt de kracht gefigureert, daer alles doorsichtig en schynende is, daer het Centrum der geboorte ook in alle dingen is, waer door de geboorte zonder eynde en getal is.

Ick geef u een gelykenis van des Menschen gemoet, uyt het welcke de gedachten geboren worden van welke geen eynde noch getal is. Want een yder gedachte heeft weder het Centrum om andere gedachten te baren. Alzoo is het Paradys van ewigheyt in ewigheyt: maer dewyl het Licht Gods ewig is en zonder ophouden of verhindernis schynt, zoo isser in de geboorte ook een onveranderbaer wezen, daer alles in loutere volmaektheyt opgaet in groote liefde. Want dat geeft den Geest der kennisse, dat in Paradys zoo wel gewassen zyn, als in deze Wereldt, in zulk een form, maer niet in sulk een quael en begrypelykheyt.

Gelyk als wy sien dat hier uyt der Aerden wast, allerley Kruyt en Gras, het welke sijn kracht van de Son en 't Gesterrente ontvangt: alzoo is den Hemel of Hemelsche Limbus in de plaets der Aerde, en het licht Godts in de plaets der Sonnen, en den ewigen Vader in de plaats van de kracht der Sterren. De diepte of ruymte dezes wesens in zonder begin en eynde, zyn wyte is niet te bereyken.

 Als

Als ghy deze Wereld aen siet, zoo hebt gy een voorbeeld des Hemels: de Sterren beduyden de Engelen, want gelyk als de Sterren onverandert moeten blyven tot aen 't eynde dezer tyd, alsoo moeten de Engelen in de ewige tyd des Hemels ewig onverandert blyven.

De Elementen beduyden de wonderlyke proportsi en verandering van de gestalte des Hemels, want gelyk als sich de ruymte tusschen de Sterren en de Aerde, in haer gestalte geduurig verandert haestig is het schoon licht, haest droevig, dan isser wind, dan regen, dan snee, haest is de ruymte blaeuw, dan groenachtig, dan wit, dan doncker.

Also is ook de verandering des Hemels in menigerley verwen en gestalten, maer niet op sulck een aert als in dese Wereld, maer alles naer het opklimmen der Geesten Godts, en het licht van den Sone Godts schynt daer ewig in, maer daer is evenwel de eene tyt een grooter obstygen in de geboorte, als de andere, daerom is de wonderlyke wysheyt Godts onbegrypelyk.

De Aerde beduyt de Hemelsche natuur of de sevende Natuur-geest, waer in de beeldingen en formen en verwen opgaen: de Vogelen, Vissen en Dieren, beduyden de menigerley gestalten der Figuren in den Hemel.

Dan sult gy weten, want den Geest betuygt'et in den blixem, dat in den Hemel evenwel allerley figuuren opgaen, gelyk de Dieren, Vogelen en Vissen deser Wereldt, maer op een Hemelsche form, klaerheyt en aerd, zoo wel allerley Bomen Spruyten en Bloemen: maer gelyk als het opgaet, alzoo vergaet 'et ook weder: want het wordt niet te zamen gecorporeert als de Engelen, maer het figureert sich alzoo in de geboorte der opstygende qualiteyten in de Natuur-geest.

Als een figuur in een Geest gebeeld wordt, dat zy bestaet, en zoo de andere Geest met deze worsteldt en overwindt, zoo wordse weder gescheyden of verandert, alles na den aerd der Qualiteyten, en dat is in God als een Heylig speelen.

Daer-

Daerom zyn ook de Creaturen, als Dieren, Vogelen, Vissen en Wormen in deze Wereldt niet tot een ewig wesen geschapen, maer tot een vergankelyk, gelyk als de figuren des Hemels ook vergaen.

Niet moet ghy dencken dat in de Goddelyke Pomp Dieren, Wormen of Creatuuren in 't Vlees te voorschyn komen gelyk in dese wereldt; neen, maer ick meen alleen de wonderlyke proportze kracht en geschicktheyt in de zelve.

Als ick nu schryve van Bomen. Spruyten en Vruchten, zoo moet gy 't niet aerds, gelyk als in dese Wereld verstaen, want dat is myn mening niet, dat in den Hemel zoude wassen een doden, harden, houten Boom of Steen, die in aertse qualiteyt bestond. Neen, maer myn mening is Hemels en Geestelyk, en toch waerelyk en eygentlyk alzoo, ick meen geen ander ding, als ick het in den letter stel.

De Hemelsche Salitter of krachten in malkander, baren Hemelsche verheugelyke vruchten en verwen, allerley Bomen en Spruyten, daer op wast de schone en liefelyke vrucht des Levens: ook soo gaen in dese krachten op allerley Bloemen met schone Hemelsche verwen en reuck, Haer smaek is menigerley, een yder na zyn Qualiteyt en aerd, seer Heylig, Goddelyk en verheugelyk, want yder Qualiteyt draegt zyn vrucht, gelyk als in de verdorven moordkuyl en 't duyster dal der Aerde opgaen allerley Bomen, Spruyten, Bloemen en Vruchten, daer toe in der Aerde schone Gesteente, Silver en Goud, dat is een voorbeeld der Hemelsche baring.

Doch ghy sult dit weten, dat sich aen de eene plaets haestig een Qualiteyt machtiger vertoont als aen een ander, dan segenviert de twede, dan de darde, dan de vierde, dan de vyfde, dan de sestee, dan de sevende. En 't is alsoo een ewig worselen, wercken en vriendelyk obstygen der Liefde, daer sich dan in dit opstygen de Godtheyt geduurig wonderlyker en onbegrypelyker, en on-

ondoorgrondelyker vertoont, dat alsoo de Heylige Engelen haer niet genoeg kunnen verheugen, en daar in niet genoeg kunnen gaan wandelen, en dat schoone TE DEUM LAUDAMUS niet genoeg kunnen singen, naar yder Qualiteyt des groten Gods, na zyn wonderlyke openbaring en wysheyt, en schoonheyt en verwen, en vrucht, en gestalten. Want de Qualiteyten klimmen ewig en altyt soodanig op, en by haer is geen begin, noch midden noch eynde.

Als nu den Blixem des Levens, dat is, den Sone Godts in de middelste Cirkel in de Wel geesten Gods opgaat, en sich triumpherende vertoont, soo klimt den Heyligen Geest ook triumpherende opwars. In dit opklimmen stygt ook de Heylige Triniteyt in 't Herte van de Engelsche Koningen op, en een yder triumpheert ook na sijn Qualiteyt en aart.

In dit opklimmen wordt het gansche Hemelsche Heir alle Engelen triumpherende en ryk van vreugde, en het schoone TE DEUM LAUDAMUS gaat op. In dit opklimmen des Herten word het geluyt in 't Herte verweckt, soo wel in den ganschen Salitter des Hemels, daar gaat dan in de Godtheyt op, de wonderlyke en schone beelding des Hemels in menigerley verwen en aard, en een yder Geest vertoont sich bysonder, in zyn gestalte.

Ick kan 't by niets vergelyken, als by de aller eedelste Steenen, als Jerubin, Smaragden, Delfin, Onix, Saffier, Diamant, Jaspis, Hyacinth, Amethetist, Berill, Sardis, Carfunckel en diergelyken.

In sulke verwen en aard vertoont sich de Natuur hemel Godts in 't opstygen der Geesten Godts: als dan het Licht van den Sone Gods daar in schynt, so is 't als een heldere Zee van de boven verhaalde Steenverwen.

Ach! dat wy toch Menschen vederen hadden en konden dit na onse kennisse in den Geest uwer Zielen schryven, hoe soude toch menig omkeren uyt Sodom en Gomorra,

morra, uyt Babel, en het gierige hovaerdige jammerdal, dat tog maer angst en quael is, vol vrese, pyn en verschricking.

Als wy met malkander over dese smalle weg der Vleselyke geboorte, op gene groene Beemde kommen, daer den toren Godts niet heen reykt, dan sullen wy ons over het geleden leed, wel verheugen, of wy nu schoon des werels Dwaes moeten zyn en laten den Duyvel, in de kracht van de toren Godts, over ons heen ruysen: daer leyt niet aen gelegen, het sal ons in 't ander leven schoonder aenstaen, al of wy in dit leven een Koninglyke Kroon gevoert hadden, want het is hier maer een zeer korten tyd, en 't is niet waerdig dat het een tyd genaemt word. Amen.

T O E S A N G.

Siet Broeders dat is 't Vaderland
Daer onse Zielen varen.
Na d'opgeloste Levens band,
En oversuchte Jaren.
Wie sou om sulck een Koningryck
De weereld niet verlaten?
Is 't Aerdse niet maer drek en slyk,
En waerdig om te haten?
Dat is de schone Broederschap
Die wy daer sullen vinden
Om ewig op den hoogsten trap
De vrintschap aen te binden,
En met haer in het Heylig Licht
Als Kindren Godts te spelen,
Voor 't Vaderlyke Aengesicht,
Soo mild, om mee te delen,
Al wat uyt zyne diepte weld,
Tot vreugt der Hemelingen,
In geen getal nog maet gestelt.
O groote en schone dingen!
Wie kan uw lof volsingen?

Maer lieve Vrinden die dit leest
Soo schoon aen alle kanten,
Ick ben maer Hovenier geweest
Gedienstig in 't verplanten.
Het syn geen Bloemen uyt myn gront
Ick heb' se maer gelesen
Om dat ik die welruykend vond,
En aengenaem van wesen,
En heb' se hier by een gebracht,
Gevoeg'lyk om t'aenschouwen,
Op dat gy van haer schone kracht
En staeltje mocht behouwen.
Het was eens Anders Rosengaerd
Daer ick se quam te pluyken
En laet' se u, na Broeder aerd,
Beogen en beruyken.
Vaert wel, in Godsgeleyden hand,
Myn Broeders, en myn Vrinden
Tot dat wy in het Vaderland,
Malkander heug'lyck vinden.

A M E N.

S A N G.

TOON: *Amarille mia Belle.*

JESUS CHRISTUS *myn waerde!*
Ghy zyt het al, en al wat ik begere.
Myn Bruydegom myn Heere,
Ghy zyt het al, in hemel en op aerde;
Die uwe wysheydt baerde.
Hoe lange duert het eer ick by u ſal woonen?
Jeſus Chriſtus, Jeſus Chriſtus, Jeſus Chriſtus, myn ſchone!

Als een herte ontvloden,
In 't dichte woudt, 't vervolgen van zyn plagers,
Van Honden en van Jagers,
Uyt heten dorſt, ſchreeut na de waterſtromen,
Die van 't gebergbte komen,
Soo ſchreeut myn Ziele naer u, ô Godt verheven!
Jeſus Chriſtus, Jeſus Chriſtus, Jeſus Chriſtus, myn leven.

O verderven en ſterven,
Koſt gy geheel myn eygen wil verſlinden!
Dan litt in 't hert ſich vinden:
Een levend water ontſprongen uyt Godts herte;
Geen dorſt ſou my meer ſmerte.
Ja ſoetſte Jeſus myn allerſchoonſte Heere,
Laet myn ſterven, laet my ſterven, laet my ſterven, van u leren

RE-

R E G I S T E R

Van de Sinnebeelden deses Boecks.

Op het I. Sinnebeeldt.

TWEEDE DEEL.

DERDE DEEL.

EINDE.

owr